

Regeringens proposition

2004/05:7

Vissa rättigheter vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

Prop.
2004/05:7

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 september 2004

Göran Persson

Leni Björklund
(Försvarsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Sverige är medlem i fredssamarbetet Partnerskap för fred (PFF) sedan maj 1994. I samband med medlemskapet ingick Sverige ett avtal om rättslig status för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Avtalet föranledde viss nationell lagstiftning. Efter en genomförd översyn av den befintliga regleringen föreslås nu en lagstiftning som möjliggör en vidgad tillämpning av avtalet. Propositionen innehåller även lagstiftning till följd av det avtal om rättslig status som undertecknades av vissa av FN:s medlemsstater inom samarbetet SHIRBRIG 2001 (SHIRBRIG SOFA) och det mellan Europeiska unionens medlemsstater i november 2003 undertecknade avtalet om rättslig status för den personal som skall verka inom EU:s krishantering (EU SOFA). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2005. Propositionen innehåller även förslag till godkännande av de två sistnämnda statusavtalen.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott.....	6
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.....	7
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet.....	9
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.	10
2.6	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	11
2.7	Förslag till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering	12
3	Ärendet och dess beredning.....	13
4	Bakgrund	14
4.1	Behovet av statusavtal.....	14
4.2	Aktuella statusavtal vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering	16
5	PFF-avtalet	17
5.1	Innehåll	17
5.2	Tilläggsprotokoll.....	17
5.3	Nato SOFA.....	17
5.3.1	Allmänt	17
5.3.2	De enskilda bestämmelserna.....	18
5.4	En vidgad tillämpning av PFF-avtalet	22
6	SHIRBRIG SOFA	25
6.1	Bakgrund.....	25
6.2	De enskilda bestämmelserna.....	25
6.3	Sveriges tillträde till SHIRBRIG SOFA.....	26
7	EU SOFA.....	27
7.1	Bakgrund.....	27
7.2	Avtalets innehåll	28
7.2.1	Allmänt	28
7.2.2	De enskilda bestämmelserna.....	28
7.3	Sveriges tillträde till EU SOFA	32
8	Behovet av lagstiftning.....	33
8.1	Lagstiftningsmetod	33
8.2	Avtalsinnehåll som kräver ändring av svensk lag.....	35
8.2.1	Straffrättslig jurisdiktion m.m.	35
8.2.2	Skadestånd	40
8.2.3	Indirekt beskattning	42
8.2.4	Tull m.m.....	43
8.2.5	Rätt att bära vapen	44

8.2.6	Immunitet för viss personal samt för vissa arkiv och dokument.....	45
8.3	Avtalsinnehåll som inte kräver ändring av svensk lag.....	46
8.3.1	Pass och visum.....	46
8.3.2	Körkort.....	47
8.3.3	Bärande av uniform	48
8.3.4	Sjuk- och tandvård	48
8.3.5	Inkomstbeskattning.....	49
8.3.6	Tillhandahållande av drivmedel, oljor och smörjmedel m.m.	51
9	Ikraftträdande	52
10	Ekonomiska konsekvenser	52
11	Författningskommentar	54
11.1	Förslag till lag om ändring i brottsbalken.....	54
11.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott	55
11.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall	55
11.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:558) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet.....	56
11.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.	56
11.6	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	56
11.7	Förslag till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering	56
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet SOU 2003:117	58
Bilaga 2	Utredningens lagtext	67
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	72
Bilaga 4	Lagförslag i utkast till lagrådsremiss	73
Bilaga 5	PFF-avtalet	80
Bilaga 6	SHIRBRIG SOFA.....	114
Bilaga 7	EU SOFA	118
Bilaga 8	Lagrådsremissens lagförslag	134
Bilaga 9	Lagrådets yttrande	142
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 september 2004		145

Regeringen föreslår att riksdagen

dels godkänner

1. avtalet den 13 december 2001 mellan de stater som deltar i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser om status för deras styrkor, med reservation när det gäller möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium, och

2. avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang, med reservation när det gäller möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium,

dels antar regeringens förslag till

3. lag om ändring i brottsbalken,

4. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,

5. lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall,

6. lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet,

7. lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,

8. lag om ändring i vapenlagen (1996:67), och

9. lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering.

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 b § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
7 b §¹

Om det vid besök i Sverige av en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete har begåtts brott av den främmande statens personal som hör till styrkan, får åtal för brottet väckas endast efter förordnande av regeringen.

En utlänning som saknar hemvist i Sverige men som befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtalas för brott som han eller hon har begått under sin vistelse här endast efter förordnande av regeringen.

Vad som sägs i första stycket gäller även för en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige som tjänstgör i en främmande stats militära styrka.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1996:401.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1957:668) om utlämning för brott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges.

Vad nu sagts utgör *ej* hinder att, om gärningen innefattar *jämväl* brott för vilket utlämning *eljest må* ske, utlämna personen för det brottet.

Föreslagen lydelse

5 §¹

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges, *om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är i kraft mellan Sverige och den ansökande staten.*

Detta utgör *inte* hinder *mot* att, om gärningen *även* innefattar brott för vilket utlämning *annars får* ske, utlämna personen för det brottet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1994:2066.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Främmande stats militära styrka och dess personal som deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred i enlighet med avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, åtnjuter immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i avtalet när det gäller import till och export från Sverige.

Föreslagen lydelse

7 §²

För främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, skall immunitet och privilegier gälla såvitt avser avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i följande avtal:

1. avtalet den 9 maj 1994 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, och

2. avtalet den 13 december 2001 mellan de stater som deltar i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser om status för deras styrkor.

För personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att

¹ Lagen omtryckt 1994:717.

² Senaste lydelse 1996:404.

ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet

Prop. 2004/05:7

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet¹ skall upphöra att gälla vid utgången av 2004.

¹ Senaste lydelse 1996:402.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Prop. 2004/05:7

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Tullfrihet gäller för varor som förtullas för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsulatsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som förtullas för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är *giltigt* i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka som *här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred* eller för *en person som hör till en sådan styrka*.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är *i kraft* i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka *eller dess personal, som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1996:405.

2.6 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

3 §

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka *vid besök* i Sverige inom ramen för internationellt samarbete.

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka *som befinner sig* i Sverige inom ramen för internationellt *militärt* samarbete *eller internationell kris-hantering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2.7 Förslag till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller vid militärt samarbete och samarbete om krishantering som Sverige bedriver med annan stat eller internationell organisation.

2 § Om en utländsk fysisk eller juridisk person som saknar hemvist här i landet, efter inbjudan av svensk myndighet, i Sverige deltar i sådant samarbete som sägs i 1 § och det enligt internationell överenskommelse gäller särskilda bestämmelser i fråga om dennes skadeståndsskyldighet, skall svenska staten i stället för den utländska personen ersätta skada som uppkommer i samband med dennes tjänsteutövning under vistelsen och för vilken den utländska personen annars skulle ha varit skadeståndsskyldig enligt svensk lag. Staten skall dock inte ersätta skada som uppkommer hos en sådan utländsk person.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige deltar i fredssamarbetet Partnerskap för fred (PFF) sedan maj 1994. Sverige har alltsedan PFF-samarbetets början deltagit aktivt i flera av de övningar som ägt rum och vid ett antal tillfällen stått som värd för sådana aktiviteter. Inom samarbetet finns ett avtal om rättslig status för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium, det s.k. PFF-avtalet. Sverige anslöt sig till PFF-avtalet 1996 och den rättsliga regleringen med anledning av avtalet trädde i kraft den 1 juli 1996 (prop. 1995/96:37, bet. 1995/96:FöU04, rskr. 1995/96:237).

Sedan 1996 har övningsverksamheten och andra samarbetsformer kommit att utvecklas inom fredsfrämjandeområdet. Samtidigt har bruket av statusavtal för den deltagande personalen blivit allt mer vanligt förekommande. PFF-avtalet utnyttjas ofta direkt eller indirekt i dessa sammanhang.

Med stöd av regeringens bemyndigande tillkallade chefen för Försvarsdepartementet den 14 november 2002 en särskild utredare med uppdrag att bl.a. göra en översyn av den rättsliga regleringen som tillkom med anledning av PFF-avtalet. Utredningen fick i uppdrag att se om den nuvarande regleringen på bästa sätt möter de krav som finns i PFF-avtalet samt de behov som kan följa av andra internationella samarbetsavtal på fredsfrämjandeområdet (dir. 2002:137). I uppdraget ingick också att föreslå lagstiftning med beaktande av det kommande statusavtalet som vid tidpunkten för direktivet förhandlades fram inom ramen för EU:s krishantering. Utredningen, som antog namnet PFF-utredningen, har redovisat sina slutsatser och förslag i betänkandet Rättslig status vid samverkan inom Partnerskap för fred och EU:s krishantering m.m. – en översyn (SOU 2003:117). En sammanfattning av betänkandet och utredningens lagförslag finns i *bilaga 1* respektive *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena och en sammanställning av dessa finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr Fö2003/2968/RS).

Med anledning av att en annan lagstiftningsmetod används än den som föreslogs i betänkandet har vissa remissinstanser fått del av ett utkast till lagrådsremiss som utarbetats inom Regeringskansliet och har beretts tillfälle att komplettera sitt yttrande under hand. En förteckning över dessa myndigheter finns i *bilaga 3* och en sammanställning av deras synpunkter finns tillgängliga i Försvarsdepartementet (dnr som ovan). Lagförslagen i det utkast till lagrådsremiss som beretts med vissa remissinstanser finns i *bilaga 4*.

En särskild insatsstyrka från vissa av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, har etablerats för att stärka FN:s snabbinsatsförmåga vid fredsfrämjande insatser. Styrkan kallas SHIRBRIG (*the Multinational Standby High Readiness Brigade for United Nations Operations*). Ett särskilt statusavtal, SHIRBRIG SOFA (*status of forces agreement*), undertecknades av bl.a. Sverige i december 2001. Avtalet träder i kraft för svensk del när ratifikation skett.

Det har inom Europeiska unionen (EU) utarbetats en överenskommelse mellan medlemsstaterna om statusen för militär och civil personal som utstationerats vid EU:s militära stab. Överenskommelsen gäller även de högkvarter och styrkor som kan ställas till EU:s förfogande i samband med förberedelse och genomförande av de uppgifter som beskrivs i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, de s.k. Petersbergsuppgifterna. Överenskommelsen, som även omfattar övningar, gäller också för den militära och civila personal som ställs till EU:s förfogande för att verka i det sammanhanget. Överenskommelsen benämns EU SOFA (*European Union Status of Forces Agreement*). Regeringen beslutade den 16 oktober 2003 att EU SOFA skulle undertecknas, UD/2003/52864, och att en särskild tolkningsförklaring som angav gränserna för en annan stats jurisdiktionsrätt i Sverige skulle avges vid undertecknandet. Överenskommelsen, vilken undertecknades av medlemsstaterna den 17 november 2003, träder i kraft efter det att den sista medlemsstaten har lämnat besked till generalsekreteraren för Europeiska unionens råd om att de konstitutionella förfarandena för godkännande av överenskommelsen har avslutats.

Regeringen föreslår en ändrad lagstiftning med anledning av behovet av att möjliggöra en vidgad användning av PFF-avtalet (*bilaga 5*) än den som nu gäller. Regeringen tar vidare upp dels frågan om godkännande av SHIRBRIG SOFA (*bilaga 6*) och EU SOFA (*bilaga 7*), dels frågan om de lagändringar ett sådant godkännande föranleder.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 3 juni 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 8*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 9*. Regeringen har i propositionen i huvudsak följt de förslag som Lagrådet lämnat. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitten 8.2.1 och 11.2.

4 Bakgrund

4.1 Behovet av statusavtal

Sverige bedriver tillsammans med andra länder och internationella organisationer ett omfattande och nära samarbete på krishanterings- och fredsfrämjandeområdet. Sverige bidrar till och samarbetar med Förenta Nationerna (FN), Europeiska unionen (EU) och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), liksom vi samverkar med Nato inom Euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) och inom Partnerskap för fred (PFF). Sverige har en viktig roll att fylla i detta sammanhang och det råder bred politisk enighet om att Sverige skall vara en aktiv och framsynt part i arbetet att verka för fred och säkerhet runt om i världen. Samarbetet på krishanterings- och fredsfrämjandeområdet består främst i aktiviteter som förbereder parterna för att kunna genomföra effektiva gemensamma insatser i en krissituation.

Så snart det handlar om en aktivitet eller en övning där militär personal deltar och militär materiel används uppkommer frågor om deltagande personals *rättsliga status*. Militär verksamhet innehåller med nödvändighet farliga och riskabla inslag och statusavtalen gör att de deltagande parterna redan på förhand vet vad som gäller för det fall att det t.ex. skulle inträffa ett haveri. Om en olycka eller ett haveri skulle inträffa under tjänsteövningen uppkommer frågor om beräkning och erläggande av skadestånd. Om ett brott begås av någon medlem av den militära styrkan uppkommer frågor om jurisdiktion och vilket land som har rätt att beivra brottet. De militära statusavtalens syfte är att reglera dessa förhållanden och att redan på förhand fördela skyldigheter och rättigheter mellan de deltagande länderna. Det är praktiskt och förutsebart att deltagande personal har samma rättsliga status oavsett i vilken avtalslutande stat de befinner sig, dvs. att det inte skall spela någon roll om en övning äger rum i Sverige eller i något annat land.

I ett avtalslöst tillstånd är de inblandade staterna hänvisade att lösa eventuella tvister med stöd av internationell sedvanerätt. Dessa regler är inte entydiga och ger ett betydande utrymme för olika uppfattningar. Till synes enkla frågor kan därmed bli mycket svårlösta. Som exempel kan man tänka sig att ett militärt luftfartyg havererar inom en annan stats territorium i samband med en flyguppvisning. Skador som uppkommer på marken skall naturligtvis regleras. Men efter vilken stats lagar och regler och vilken stat skall leda eventuella utredningar? Att lagen i den stat där skadan uppkom skall vara styrande är inte självklart, än mindre att den staten skall utreda eventuella fel och brister hos den andra stats statsorgan. Olika folkrättsliga invändningar, exempelvis rörande statsimmunitet, kan därmed leda till att till synes enkla ersättningsärenden blir svårlösta mellanstatliga tvister.

En anledning till att militär personal är i behov av immunitet och privilegier har naturligtvis sin grund i att de deltar i statlig verksamhet som ställer särskilda krav och som kan vara förknippad med inte obetydliga risker. Det kan också vara så att aktiviteten kan vara förlagd till ett land som inte har samma rättsordning och syn i frågor om mänskliga rättigheter som den egna staten. Det blir därmed en viktig uppgift för den sändande staten att skydda den egna personalen. Regleringen om bl.a. jurisdiktion har sin utgångspunkt i detta synsätt. För svensk del spelar även våra samarbetsländers krav både på avtalsreglering, i synnerhet vad det gäller statusen för den militära personalen, in. Svenskt deltagande i fredsfrämjande och krishanteringssamarbete och annat internationellt militärt samarbete förutsätter att Sverige är part i och fullt ut tillämpar samma statusavtal som våra samarbetspartners.

Bruket av statusavtal sker så fort ett lands militära personal efter inbjudan av den mottagande staten befinner sig på denna stats territorium. Det kan gälla såväl bi- som multilaterala samarbeten. Vad som nämnts ovan om behovet av statusavtal för den militära personalen gäller i tillämpliga delar även för civil personal som deltar t.ex. i en civil krishanteringsinsats. Statusavtalen, som beskrivits ovan, är alltså tillämpliga vid *internationellt militärt samarbete och internationell krishantering*. Avtal som är aktuella i dessa sammanhang redogörs för närmare i de följande avsnitten.

Det skall understrykas att ett statusavtal endast reglerar vad som gäller i rättsligt avseende när ett lands personal befinner sig på ett annat lands territorium. Frågan om beslut att sända och ta emot personal regleras där- emot inte i ett statusavtal.

4.2 Aktuella statusavtal vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

I juni 1995 presenterade Nato ett förslag till en reglering av rättslig status vid PFF-samarbetet mellan de deltagande staterna i PFF-samarbetet; ”Avtal mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor”, det s.k. PFF-avtalet. När det gäller frågor om status hänvisar PFF-avtalet till Nato SOFA. Till PFF-avtalet hör även ett tilläggsprotokoll, i vilket parterna har åtagit sig att inte verkställa en dödsdom mot en medlem i en styrka från någon annan stat som är part i tilläggsprotokollet. Utöver dessa överenskommelser finns även ett kompletterande tilläggsprotokoll som reglerar den rättsliga statusen för militära Nato-högkvarter och deras personal inom parternas territorier samt anger rättslig status för personal som ingår i partnerskapsstaternas väpnade styrkor som är avdelade eller anslutna till militära Nato-högkvarter.

Sverige har undertecknat och ratificerat PFF-avtalet med dess tilläggsprotokoll om dödsstraff. I samband med undertecknandet och ratificeringen avgav Sverige en reservation såvitt avsåg möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium.

Avtalet med den svenska reservationen finns i *bilaga 5* och dess innehåll redovisas närmare i avsnitt 5.

Nato SOFA är det statusavtal som regelmässigt används så snart det handlar om aktiviteter av fredsfrämjande art mellan de avtalslutande parterna. Detta beror bl.a. på att avtalet på ett uttömmande sätt behandlar frågor om status och att avtalet har använts i över femtio år av Natoländerna. Den mångåriga tillämpningen av avtalet har därmed skapat en praxis och de enskilda länderna är väl förtrogna med avtalet och dess konstruktion. Avtalet har vidare fungerat som förebild för nya statusavtal, såsom t.ex. PFF-avtalet, i vilket en direkt hänvisning till Nato SOFA görs. EU:s nya statusavtal, EU SOFA, överensstämmer i stora delar helt med innehållet i Nato SOFA. Flera av EU:s medlemsstater är också Nato-medlemmar, vilket skulle kunna leda till otillfredsställande resultat för personalen om statusavtal med olika innehåll och reglering skulle användas beroende på om det handlar om fredsfrämjande verksamhet i EU:s eller Natos regi. Dessutom förenklas tillämpningen av avtalen avsevärt med likalydande avtal. Sammanfattningsvis kan alltså förklaringen till Nato SOFA:s breda användning, inklusive som förebild för andra SOFA-avtal, ligga i det faktum att många av de deltagande länderna har tillämpat avtalet under decennier. Även de nya Nato-medlemmarna kan förväntas vilja tillämpa Natos statusavtal.

SHIRBRIG SOFA undertecknades av de deltagande staterna i december 2001. Avtalet innebär att Nato SOFA och PFF-avtalet skall tillämpas av avtalsparterna beträffande SHIRBRIG-aktiviteter som äger rum på en

deltagande stats territorium. Avtalet finns i *bilaga 6* och dess innehåll redovisas närmare i avsnitt 6.2.

EU SOFA undertecknades av medlemsstaterna den 17 november 2003. Avtalet reglerar statusen för den militära och civila personal som medlemsstaterna sekonderar till EU:s militära personal vid högkvarter eller i styrkor som kan ställas till EU:s förfogande under krishanteringsinsatser. EU SOFA finns som *bilaga 7*. Avtalets innehåll redovisas närmare i avsnitt 7.2.

5 PFF-avtalet

5.1 Innehåll

PFF-avtalet innehåller totalt sex artiklar.

I ingressen anges vilka stater som deltar i PFF-samarbetet. Där konstateras att styrkor från en avtalspart efter avtal kan sändas till och mottas på en annan stats område. Beslut om att sända och motta styrkor skall ske efter särskilda överenskommelser mellan de berörda parterna. PFF-avtalet reglerar statusen för sådana styrkor när de befinner sig på en annan parts territorium och för detta ändamål hänvisas till vad som följer av Nato SOFA (avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor), upprättat i London den 19 juni 1951.

I artikel 1 anges att parterna skall tillämpa bestämmelserna i Nato SOFA som om de alla vore parter i detta avtal. I artikel 2 regleras PFF-avtalets geografiska område och anges att den i Nato SOFA angivna geografiska tillämpligheten i detta sammanhang skall omfatta hela PFF-området.

I övrigt innehåller avtalet bestämmelser om tvistlösning och ingående respektive uppsägning av avtalet.

5.2 Tilläggsprotokoll

I Tilläggsprotokoll till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor (benämnt tilläggsprotokollet) regleras frågor om dödsstraff. Av tilläggsprotokollet följer att för det fall att en stat har domsrätt enligt avtalet, skall en stat som har biträtt tilläggsprotokollet inte verkställa en dödsdom mot medlem i styrka från någon annan stat som är part i tilläggsprotokollet. I övrigt innehåller tilläggsprotokollet endast bestämmelser om godkännande, ratificering samt ikraftträdandebestämmelser.

5.3 Nato SOFA

5.3.1 Allmänt

Nato SOFA är en överenskommelse från 1951 mellan Natos medlemsstater som reglerar den rättsliga statusen för ett Nato-lands styrkor när de

befinner sig på ett annat Nato-lands territorium. Avtalet innehåller totalt 20 artiklar och nedan följer en kort sammanfattning av några av de frågor som regleras i avtalet. Avtalet är bilagt i engelsk originalversion och i den svenska översättningen, se *bilaga 5*.

5.3.2 De enskilda bestämmelserna

Allmänna bestämmelser (artiklar I–VI)

Avtalets första artikel innehåller definitioner av begrepp som förekommer i avtalstexten, såsom t.ex. styrka, civil komponent samt sändande och mottagande stat.

I artikel II slår parterna fast att personkretsen som omfattas av avtalet är skyldig att respektera den mottagande statens lagar samt att avhålla sig från bl.a. politisk verksamhet. Den sändande staten är skyldig att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa detta.

I artikel III finns bestämmelser om att den sändande statens trupper är undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och om hemsändande av utländska soldater från mottagarlandet. De är undantagna från regler i den mottagande staten om kontroll och registrering av utlänningar.

I artikel IV regleras frågor om körkort och förarbevis. Reglerna innebär att körkort som har utfärdats av den sändande staten skall godtas även i den mottagande staten.

I artikel V uttalas att den sändande statens trupper som regel skall bära uniform i den mottagande staten och att tjänstefordon skall vara försedda med tydliga nationalitetsbeteckningar.

Artikel VI reglerar under vilka omständigheter medlemmar av en styrka får inneha och bära vapen på en mottagande stats territorium.

Straffrättslig domsrätt m.m. (artikel VII)

Utgångspunkten är att varje stat har domsrätt i enlighet med respektive stats lagstiftning, men det finns regler som ger den sändande staten eller den mottagande staten exklusiv domsrätt. För brott som är straffbara enligt den sändande statens militärlagstiftning, men som inte är straffbara i den mottagande staten, har den sändande staten getts exklusiv domsrätt. I det omvända fallet har den mottagande staten domsrätt.

Om båda staterna har domsrätt har den sändande staten getts domsrätt då det handlar om brott som har begåtts av någon i den egna styrkan eller civila komponenten och som riktar sig mot den egna statens egendom och säkerhet. Den sändande staten har också domsrätt för brott som begåtts i tjänsten av någon ur den egna truppen. I alla andra fall har den mottagande staten företräde till att utöva domsrätt. Artikeln innehåller vidare bestämmelser om att en stat, som har företräde till domsrätten, skall underrätta den andra staten, om man väljer att inte utöva domsrätten. Det understryks också att bestämmelserna inte medför någon rätt för militärmyndigheterna i den sändande staten att utöva domsrätt över personer som är medborgare eller som har sitt hemvist i den mottagande staten, annat än om de är medlemmar av den sändande statens styrka.

Den sändande staten har enligt Nato SOFA rätt att sätta upp en domstol på den mottagande statens territorium.

Artikeln innehåller vidare bestämmelser om ömsesidigt bistånd med anhållanden och överlämnanden till den myndighet som har domsrätt liksom att staterna skall bistå varandra vid utredning och bevisupptagning samt verkställighet av utdömda fängelsestraff. Myndigheterna i den mottagande staten skall snarast underrätta militärmyndigheterna i den sändande staten om någon medlem av styrkan eller civil komponent eller anhörig har anhållits. Den sändande staten får inte verkställa ett dödsstraff i den mottagande staten, om den staten saknar sådant straff för det aktuella brottet.

Artikeln reglerar även frågor om rättskraft och om rättssäkerhet under rättegång. Reglerna innebär att sedan en anklagad har ställts inför rätta och dom har meddelats, får denne inte lagföras på nytt inom samma territorium av en annan parts myndighet.

Reguljära militära förband som ingår i en styrka har rätt att utöva polisiär myndighet för att kunna upprätthålla ordning och säkerhet i de egna förläggningarna och på de egna anläggningarna.

Skadestånd (artikel VIII)

I artikeln ges detaljerade bestämmelser om hur olika skadeståndsanspråk skall hanteras. Artikeln skiljer mellan skadevållande handlingar som sker i tjänsten och skador som sker utanför tjänsten.

För skador på offentligt ägd egendom som används i Nato-verksamhet är huvudregeln att ingen av staterna är ersättningsskyldig mot den andra. Om det däremot handlar om skador på annan offentligt ägd egendom skall sådana ersättningskrav avgöras av en skiljeman. Från denna reglering görs undantag i artikel 3 i PFF-avtalet. Enligt denna bestämmelse är parterna skyldiga att förhandla inbördes utan inblandning av någon utanförstående myndighet. Ersättning utgår dock inte för skador av mindre omfattning som understiger ett visst bestämt belopp. När det gäller personskador eller dödsfall avseende medlem av den egna krigsmakten under officiell tjänsteutövning föreskrivs att staterna avstår från krav mot varandra. I stället bestäms personalens rätt till ersättning i sådana fall av de nationella reglerna i den sändande staten.

Om medlem av den främmande styrkan eller civil komponent i tjänsten orsakar skada för tredje man kan denne yrka ersättning vid det egna landets domstolar i enlighet med de nationella reglerna. Den mottagande staten betalar ut ersättningen till den skadelidande. Avgörandet är bindande för den sändande staten. Enligt särskilda regler om avräkning mellan staterna kan den sändande staten få svara för högst 75 procent av skadeståndet. Det finns även regler för avräkning då flera stater har varit inblandade i den skadebringande handlingen. Frågan om avräkning mellan staterna kan i vissa fall hänskjutas till avgörande av det Nordatlantiska rådet. Från denna reglering görs undantag i artikel 3 i PFF-avtalet. Enligt denna bestämmelse är parterna som ovan nämns skyldiga att förhandla inbördes utan inblandning av någon utanförstående myndighet.

Om medlemmar av en styrka eller en civil komponent utanför tjänsten orsakar skada för tredje man skall den skadelidande framställa sitt krav till den mottagande staten som fastställer eventuell ersättning enligt den

egna lagstiftningen. Därefter underrättas den sändande staten som avgör om betalning skall ske ”ex gratia” och, om så är fallet, till vilket belopp. Om den skadelidande accepterar beloppet erläggs betalningen av den sändande staten. Bestämmelserna utesluter inte den skadelidande från att rikta ett anspråk direkt mot den som kan anses vara vållande till skadan. Om det skulle uppstå en tvist om huruvida en skadebringande handling har skett i eller utanför tjänsten skall frågan underställas en skiljedomare. Även här gör PFF-avtalet undantag av innebörd att parterna är skyldiga att förhandla inbördes utan inblandning av någon utanförstående myndighet.

Regler om vistelsen i värdlandet (artiklar IX–X)

I artikel IX finns bestämmelser om villkoren under vistelsen i värdlandet. Där regleras bl.a. inköp av varor, anställningar och sjukvård. Den sändande staten har rätt att få sjuk- och tandvård på samma villkor som mottagarlandets personal, om sådan vård inte kan ordnas på ett tillfredsställande sätt där styrkan är stationerad. Artikel X innehåller regler rörande beskattningen av den utsända personalen.

Tullbestämmelser (artiklar XI–XII)

En grundläggande princip är att samma regler avseende tull gäller för den sändande statens personal som för mottagarlandets egna medborgare. Tullmyndigheterna i den mottagande staten har rätt att visitera den främmande truppen och dess bagage, genomsöka fordon och ta egendom i beslag. Officiella handlingar under officiell försegling skall dock inte göras till föremål för tullinspektion. Fordon och annan utrustning för tjänsten får dock föras in och föras ut ur mottagarlandet tullfritt. Även personlig utrustning, möbler och fordon för personligt bruk får tas in och föras ut tullfritt. Mottagarlandet är skyldigt att tillhandahålla bl.a. drivmedel för den sändande statens tjänstefordon tull- och skattefritt. Bestämmelserna om skattefritt drivmedel gäller även då det är fråga om transitering av styrkor genom ett medlemslands territorium. Som en följd av artikel 2 i PFF-avtalet gäller detta även vid transitering genom ett partnerlands territorium.

Samverkan kring utredning och bevisupptagning (artikel XIII)

I artikel XIII föreskrivs att den sändande och den mottagande staten skall samverka för att förhindra att det sker överträdelser av skatte- och tulllagstiftningen. Staterna skall därvid biträda varandra i utredningar och vid bevisupptagning.

Valutaregler (artikel XIV)

Den sändande statens personal förblir underställda valutalagstiftningen i hemlandet men är även skyldiga att följa de bestämmelser som finns i den mottagande staten. Den sändande och den mottagande staten får utfärda särskilda valutaregler för den främmande styrkan.

Som huvudregel är Nato SOFA gällande även om fientligheter riktas mot Nato-staterna. Parterna har dock getts rätt att, till följd av nämnda fientligheter, inom viss tid upphäva tillämpningen av en enskild artikel i avtalet varefter parterna i samråd skall komma överens om regler som kan ersätta den upphävda artikeln.

Avslutande bestämmelser (artiklar XVI–XX)

I artiklarna XVI–XX finns regler om hur man löser tvister om tolkning eller tillämpning av avtalet, om översyn av avtalet och slutligen formalbestämmelser.

Den svenska reservationen

Enligt allmänna folkrättsliga regler kan varje stat som regel endast utöva domsrätt inom det egna territoriet. Detta följer av staternas suveränitet. Den svenska regeringsformen bygger således på förutsättningen att rättsskipning och förvaltning i Sverige skall fullgöras av svenska myndigheter. Främmande länders myndigheter kan alltså inte utan vidare utöva några maktbefogenheter på svenskt territorium. Detta gäller även om maktutövningen riktar sig mot det främmande landets egna medborgare. Enligt 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen kan riksdagen emellertid under vissa förutsättningar överlåta förvaltningsuppgift till bl.a. en främmande stat eller en internationell organisation. Om förvaltningsuppgiften innefattar myndighetsutövning måste ett sådant beslut fattas antingen i den ordning som gäller för grundlagsändring eller med kvalificerad majoritet.

I samband med att Sverige undertecknade PFF-avtalet och anslöt sig till PFF-samarbetet lämnades en reservation mot den möjlighet avtalet lämnar för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium. Reservationen har följande lydelse:

”Sveriges regering anser sig inte vara bunden av artikel 1 i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor i den utsträckning som denna artikel hänför sig till bestämmelserna i artikel VII i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, som ger de sändande staterna rätt att utöva domsrätt inom en mottagande stats territorium, när Sverige är mottagande stat. Reservationen inbegriper inte de åtgärder som vidtas av militärmyndigheterna i en sändande stat, vilka är trängande nödvändiga för att upprätthålla lugn och ordning inom styrkan”, jfr SÖ 1997:51.

Som skäl för reservationen anges i förarbetena (jfr prop. 1995/96:37 s. 31, bet. 1995/96:FöU04 s.10–11) främst att jurisdiktionsbestämmelserna är tänkta att reglera rättsliga förhållanden inom ramen för ett betydligt mera långtgående samarbete än Partnerskap för fred där den sändande staten skulle ha en styrka permanent förlagd i den mottagande staten. Vidare framhålls att det i Nato SOFA inte finns någon bestämmelse som hindrar den sändande staten från att döma till dödsstraff då den utövar sin domsrätt, utan endast ett förbud mot verkställighet av ett sådant straff på den mottagande statens territorium. Redan meddelandet av en dödsdom på svenskt territorium bedöms i propositionen strida mot 2 kap. 4 § regeringsformen enligt vilken dödsstraff inte får förekomma.

Reservationens innebörd redovisas närmare i avsnitt 8.2.1.

Regeringens bedömning: PFF-avtalet bör kunna ligga till grund även för andra fall av internationellt militärt samarbete och internationell kris-hantering än övningsverksamhet inom ramen för Partnerskap för fred. Den svenska tolkningen av PFF-avtalet bör alltså vidgas. PFF-avtalet bör tolkas så att det är tillämpligt varje gång en person som är militär eller civil och som tillhör en militär styrka, eller anhörig till en sådan person, efter inbjudan, befinner sig på en annan avtalsparts territorium.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av de instanser som har yttrat sig, bl.a. *Kammarrätten i Jönköping*, *Göteborgs tingsrätt*, *Justitiekanslern*, *Rikspolisstyrelsen*, *Försvarets materielverk*, *Totalförsvarets forskningsinstitut*, *Försvvarshögskolan*, *Uppsala universitet* och *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* ställer sig positiva till bedömningen. *Sveriges delegation vid Nato* delar framför allt synen om att den svenska tillämpningen inte får vara snävare än vad avtalet tillåter. *Sveriges ständiga representation vid den Europeiska unionen* anser att ett vidgat tillämpningsområde på ett positivt sätt skulle bidra till samarbetsmöjligheterna inom partnerlandskretsen och därmed ytterligare stärka Sveriges totala möjligheter till ett aktivt deltagande i internationellt fredsfrämjande samarbete. *Försvarmakten* bedömer att en bredare tillämpning av PFF-avtalet kommer medföra synnerligen positiva effekter på myndighetens internationella arbete, avseende bl.a. utbyten och övningar med andra länder för freds- och säkerhetsfrämjande insatser/samarbeten.

Skälen för regeringens bedömning: Alltsedan kalla krigets slut har Sveriges deltagande i fredsfrämjande samarbete, både bilateralt och multilateralt, ökat på ett påtagligt sätt. PFF är ett viktigt exempel, men även samarbetet inom EU och samarbeten som SHIRBRIG och Nordcaps (Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support) utgör tydliga exempel på denna utveckling.

Den nu angivna utvecklingen är mycket positiv och bidrar till att stärka förutsättningarna för fred och säkerhet i vår omvärld. I samband med det allt ökande samarbetet med andra länder har regeringen och dess myndigheter som direkt deltar i denna typ av samarbete kunnat notera behovet av en enhetlig avtalsreglering av den deltagande personalens rättsliga status när den befinner sig i ett annat land. Statusavtalens stora betydelse i dessa sammanhang har redogjorts för i avsnitt 4.

När Sverige antog PFF-avtalet 1996 och genomförde lagändringar med anledning av detta var utgångspunkten att Sverige endast skulle använda avtalet vid den övningsverksamhet som skulle ske inom ramen för PFF-samarbetet. Övriga parter till Nato SOFA och PFF-avtalet gör emellertid en tolkning av avtalet som möjliggör att avtalet används varje gång en person som är militär eller civil och som tillhör en militär styrka, eller anhörig, efter inbjudan, befinner sig på en annan avtalsparts territorium.

Varken avtalets eller anslutningsdokumentens innehåll begränsar avtalets tillämpningsområde. Tvärtom finns det stöd för den tolkning som våra samarbetspartners tillämpar.

Skillnaden i tolkning av PFF-avtalets tillämpningsområde försvårar ett väl fungerande samarbete med andra länder och riskerar i värsta fall att leda till att vissa samarbeten aldrig realiserar. I detta sammanhang kan nämnas att regeringen den 11 december 2003 tillsatte en utredning med uppgift att utreda hur den internationella militära test- och övningsverksamheten på svenskt territorium skulle kunna utvecklas (dir. 2003:127). Utredningen redovisade sitt uppdrag i juni 2004 (se betänkandet Snö, mörker och kyla (SOU 2004:77)). I betänkandet understryks vikten av att ha en enhetlig reglering av styrkornas rättsliga status. Utländsk militär personal som skulle komma att delta i militär test- och övningsverksamhet i Sverige förväntas begära att de omfattas av ett statusavtal som i vart fall motsvarar PFF-avtalet.

Mot bakgrund av hur viktigt det är att Sverige på ett aktivt sätt deltar i krishanterings- och fredsfrämjandesamarbetet, men även i andra säkerhetsskapande samarbeten, bör den svenska synen på användningen av PFF-avtalet ändras så att den står i bättre överensstämmelse med den avtalstillämpning som våra samarbetspartners har. Idag förekommer situationer där den svenska personalen vid tjänstgöring utomlands åtnjuter större rättigheter än utländsk personal som befinner sig i Sverige. Det är naturligtvis av väsentlig betydelse att principen om reciprocitet upprätthålls mellan avtalsparterna. Det är angeläget att Sveriges relationer till de andra samverkande Nato- och partnerländerna inte onödigt försvåras utan att det internationella samarbetet kan bedrivas så smidigt som möjligt.

Den svenska tillämpningen bör därför harmoniseras till den allmänt vedertagna tolkningen att avtalet gäller så snart någon person som omfattas av avtalet befinner sig på svenskt territorium efter inbjudan av svensk myndighet.

PFF-samarbetet utgör bara en del av det internationella militära samarbete som Sverige deltar i och som vi i framtiden kan förväntas komma att delta i. Som det har belysts tidigare har statusavtalen en viktig funktion att fylla eftersom de redan på förhand ger svar på frågor t.ex. om hur eventuella tvister ska lösas eller hur ett skadestånd skall regleras.

PFF-avtalet har en generell tillämplighet mellan avtalsparterna. Militär personal som deltar i internationellt samarbete har samma behov av skydd oavsett om det handlar om ett samarbete inom ramen för PFF eller samarbete i någon annan form. Den avgörande förutsättningen för att avtalet skall kunna användas är att en avtalsparts styrkor, efter överenskommelse, befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Som framgår av avtalsinnehållet som redogjorts för i avsnitten 5.1–5.3 innehåller PFF-avtalet i sig inte någon begränsning vad gäller verksamhet och inte heller vad gäller antal personer. Detta innebär att det inte finns formella hinder mot att tillämpa avtalet även när en militär styrka, bestående av en eller flera man, efter inbjudan, befinner sig på svenskt territorium av annat skäl än PFF-samarbetet. SHIRBRIG är ett sådant exempel, men även i andra fall av internationellt militärt samarbete kan den rättsliga statusen för personalen komma att regleras genom användning av PFF-avtalet.

När kan PFF-avtalet bli tillämpligt enligt den nu angivna tolkningen?

PFF-avtalet med Nato SOFA är endast tillämpligt vid militärt samarbete. Det är således endast fråga om personal som är knuten till ett partner-

lands stridskrafter som omfattas av avtalen, dvs. främst militär personal. Även en person som är civilanställd i ett partnerlands stridskrafter och som följer med en styrka, som i vissa fall kan bestå av enbart en militär person, åtnjuter vissa rättigheter i enlighet med avtalet. Avtalen är emellertid inte tillämpliga på annan civil personal. Det kan anses rimligt att de personalkategorier som deltar i t.ex. en och samma övning, har samma rättigheter enligt gällande statusavtal. Utformandet av EU SOFA visar också att man idag inte gör samma åtskillnad på militär och civil personal när det gäller synen på särskilda rättigheter. Detta beror bl.a. på att de tidigare rent militära insatserna på fredsfrämjandeområdet alltmer kompletteras med större civila inslag. PFF-avtalet och Nato SOFA är emellertid framtagna i en annan tid och för ett annat syfte, enligt skäl som presenterats i avsnitt 4. Det har inom Nato förts diskussioner om ett statusavtal för civil personal, dock hittills utan resultat. Detta visar att PFF-avtalet och Nato SOFA inte kan anses tillämpliga på sådan civil personal som inte är knuten till ett lands stridskrafter.

Det nu sagda innebär således att PFF-avtalet och Nato SOFA kan anses tillämpliga endast när det är fråga om personal som enligt ovan är knuten till en avtalsparts försvarsmakt. Detta gäller oavsett om arrangementet i vilket personalen medverkar är anordnat av en militär eller en civil myndighet. Även om det är önskvärt att PFF-avtalet med Nato SOFA även täcker andra personalkategorier än de som nu redogjorts för kan det inte anses vara möjligt att tillämpa avtalet på ett sätt som strider inte bara mot ordalydelsen i avtalet, men också mot den gängse tillämpningen bland våra partnerländer.

Internationellt militärt samarbete kan innefatta aktiviteter som kurser och seminarier, övningar samt olika förberedande åtgärder innan en övning kan äga rum. Genomförandefasen av en övning föregås alltid av en planeringsfas, som kan pågå mellan ett halvt år upp till två år beroende på övningens karaktär och omfattning. Planeringsfasen inleds med en serie möten av konferenskaraktär, under vilka övningen planläggs. I slutet av planeringsfasen krävs ofta rekognoscering av övningsområdet och kontroll av befintliga anläggningar som skall användas. Om övningen skall ske inom ramen för PFF och är tänkt att genomföras i Sverige kommer utländsk militär personal och personal från Nato att vistas i Sverige under en viss tid av den beskrivna planeringsfasen utan att det pågår en övning. På motsvarande sätt kommer svensk militär personal att befinna sig utomlands om övningen skall genomföras i ett annat land.

Till det internationella militära samarbetet hänförs även t.ex. deltagande i utbildning. PFF-centret i Kungsängen utanför Stockholm tillhandahåller stabsofficersutbildningar, i vilka simuleringsteknik ingår som ett delmoment. Utbildningen ingår som ett led i PFF-samarbetet och riktar sig både till svensk och till utländsk militär personal. Annan utbildning som också kan omfattas av ett samarbete är t.ex. seminarier och kurser i Försvarshögskolans regi.

Internationellt militärt samarbete kan vidare ta sig uttryck i att utländsk militär personal befinner sig på officiellt besök i Sverige under en kortare tid. Utländska officerare kan också tjänstgöra vid svenska militära staber eller tjänstgöra i Sverige med stöd av ett utbytesprogram. Sådana aktiviteter kan pågå under flera års tid. Utländska officerare kan också befinna sig i Sverige för att fullgöra ett materielprojekt vid t.ex. Försvarets mate-

rielverk. Vidare kan förbandsbesök äga rum för deltagande i t.ex. en flyguppvisning på svenskt territorium.

De nu nämnda aktiviteterna kan beröra allt från enstaka officerare till stora förband med flera hundra soldater, allt beroende på vilken slags verksamhet det handlar om.

6 SHIRBRIG SOFA

6.1 Bakgrund

FN har ett behov av snabbt tillgängliga militära enheter. Stärkandet av FN:s snabbinsatsförmåga har bl.a. skett genom etablerandet av en multinationell snabbinsatsbrigad för FN-insatser (SHIRBRIG). SHIRBRIG är en insatsstyrka i vilken för närvarande fjorton medlemsländer deltar. Dessa länder är Danmark, Finland, Irland, Italien, Kanada, Litauen, Nederländerna, Norge, Polen, Rumänien, Slovenien, Spanien, Sverige och Österrike. Chile, Jordanien, Portugal, Senegal, Tjeckien och Ungern har observatörsstatus i samarbetet.

Samarbetet syftar till att inom trettio dagar kunna ställa förband upp till brigads styrka till FN:s förfogande. Tanken är att en insats med SHIRBRIG skall pågå i högst sex månader, varpå en reguljär FN-styrka skall kunna ta över. SHIRBRIG har en stabsfunktion för planering, ett s.k. planeringselement, i Danmark. Planeringselementet utgör kärnan i ett kommande högkvarter i SHIRBRIG.

Statusfrågorna inom samarbetet SHIRBRIG har lösts så att en överenskommelse mellan de deltagande länderna i SHIRBRIG om status för deras styrkor när de tjänstgör i annat medlemsland, SHIRBRIG SOFA, har upprättats. Avtalet undertecknades i december 2001. Av överenskommelsen framgår bl.a. att Nato SOFA och PFF-avtalet skall tillämpas av alla avtalsparter beträffande SHIRBRIG-aktiviteter som äger rum på en deltagande stats territorium. Det innebär att de personkategorier som omfattas av dessa avtal är de som även avses i SHIRBRIG SOFA. Avtalet kan i Sverige bli tillämpligt främst när utländsk militär personal befinner sig här i landet på konferens, möte, utbildning eller övning som sker inom ramen för SHIRBRIG.

Avtalet, som återges i *bilaga 6*, redogörs för närmare nedan.

6.2 De enskilda bestämmelserna

SHIRBRIG SOFA

Ingressen

I ingressen anges att syftet med avtalet är att reglera den rättsliga statusen för en avtalsparts styrka när denna befinner sig på ett annat avtalsparts territorium.

Här definieras vissa begrepp i avtalet.

Artikel II

Artikeln anger att Nato SOFA och PFF-avtalet skall tillämpas vid aktiviteter som utförs på ett avtalsparts territorium inom ramen för SHIRBRIG. Utöver dessa avtal skall statusbestämmelserna i Parisprotokollet från 1952 tillämpas beträffande SHIRBRIG:s planeringselements aktiviteter i Danmark.

Artikel III

I artikeln anges det gränsbelopp för skadeståndsansvar som skall gälla i enlighet med vad som stadgas i artikel VIII 2 f i Nato SOFA.

Artikel IV

Här slås fast att avtalet inte har någon påverkan på andra gällande internationella överenskommelser.

Artikel V

Av artikeln framgår att eventuella tvister mellan parterna med anledning av avtalet skall lösas genom förhandling.

Artiklar VI–IX

I dessa artiklar finns bestämmelser om justering, undertecknande och ratificering, ikraftträdande samt uppsägning av avtalet.

6.3 Sveriges tillträde till SHIRBRIG SOFA

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner SHIRBRIG SOFA med reservation när det gäller möjligheten för utländsk stat att utöva domsrätt på svenskt territorium.

Utredningen har inte lämnat något förslag såvitt avser frågan om Sveriges tillträde till SHIRBRIG SOFA.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Kriser kan uppstå med mycket kort varsel runtom i världen och det är viktigt att snabbt kunna vara på plats för att hindra spridning och eskalering av en sådan kris. SHIRBRIG är ett viktigt internationellt samarbete som just har till syfte att höja förmågan att inom mycket kort tid kunna skicka militära styrkor till krisdrabbade områden i världen. Regeringen anser det vara en angelägen uppgift att kunna bidra till en sådan förmåga, allrahelst som förmågan sker till stöd för FN:s fredsfrämjande arbete.

SHIRBRIG är inte ett stående förband utan varje anmäld enhet, som även kan vara anmäld till andra styrkeregister, ställs till SHIRBRIG:s förfogande efter nationella beslut i det bidragande landet. Beslut om deltagande i insats fattas från fall till fall. Det innebär att insatsberedskapen fortfarande är trettio dagar från nationellt beslut, men att vissa administrativa förberedelser, för att underlätta en insats, görs redan innan beslut om ett deltagande fattats. SHIRBRIG har nyttjats av FN bl.a. i Eritrea och Etiopien 2001 samt i Liberia 2003.

Sverige deltar aktivt inom ramen för SHIRBRIG. Svensk personal, när den befinner sig i Danmark eller i flera andra av de stater som är parter i SHIRBRIG, åtnjuter redan nu den rättsliga status som avtalet ger uttryck för. För att utländsk personal som befinner sig på svenskt territorium inom ramen för SHIRBRIG skall kunna komma i åtnjutande av statusavtalets bestämmelser måste Sverige tillträda avtalet. Enligt regeringens uppfattning är det angeläget att så sker.

Eftersom SHIRBRIG SOFA hänvisar till Nato SOFA:s jurisdiktionsbestämmelser bör även här göras en reservation beträffande möjligheten för utländska myndigheter att få utöva domsrätt på svenskt territorium.

SHIRBRIG SOFA förutsätter lagstiftningsåtgärder och skall därför enligt 10 kap. 2 § regeringsformen godkännas av riksdagen.

Förslag till lagstiftning presenteras i avsnitt 8.

7 EU SOFA

7.1 Bakgrund

Alltsedan Amsterdampfördraget trädde i kraft år 1999 har Europeiska unionen en gemensam säkerhets- och försvarspolitik (ESFP). Enligt Fördraget om Europeiska unionen (Unionsfördraget) är det de s.k. Petersbergsuppgifterna; de humanitära insatserna och räddningsinsatserna samt hela spektrumet av fredsfrämjande insatser som skall stå i centrum för ESFP. ESFP består av en militär och en civil del.

Deltagandet i en viss insats sker efter nationella beslut av varje enskilt medlemsland.

En grundval för den europeiska säkerhets- och försvarspolitikerna är möjligheten för EU att kunna nyttja resurser av Nato för att kunna genomföra militära krishanteringsinsatser. Den 17 mars 2003 kunde parterna träffa en politisk överenskommelse om generella principer och procedurer om detta samarbete ("*Berlin plus*"). Avsikten är att EU skall kunna utnyttja Natos planerings- och ledningsstrukturer för att planera och leda en militär operation. Härigenom undviks kostsamma dubbelringar av resurser.

Vad gäller EU:s civila krishanteringsförmåga, dvs. polis, stärkande av rättsstaten, civil förvaltning och räddningstjänst, har de målsättningar som tidigare fastställts nu uppfyllts och EU är därmed operativ på detta område. Detta illustreras bl.a. av de två pågående polisinsatserna i Bosnien-Hercegovina och i Republiken Makedonien samt den pågående rättsstatsinsatsen i Georgien. Man har inom EU börjat undersöka möjligheten

av ytterligare verksamhetsområden för den civila krishantering, t.ex. observatörer.

Förutom de nya civila och militära resurser som utvecklas inom ramen för ESFP har EU sedan tidigare kompetens som kan användas inom global krishantering, såsom medling, sanktioner samt katastrof- och återuppbyggnadsinsatser. Sverige strävar efter ett helhetsperspektiv och att krishantering bör ses som ett begrepp som inkluderar såväl civila som militära komponenter. EU:s målsättning är också att all krishantering skall behandlas som en samlad verksamhet och att de civila och militära komponenterna skall samverka.

Ett statusavtal har nu förhandlats fram för att kunna användas i samband med EU:s krishanteringsinsatser och vid övningar inför sådana insatser. Avtalet, som benämns *EU SOFA* och återfinns i *bilaga 7*, presenteras i det följande avsnittet.

7.2 Avtalets innehåll

7.2.1 Allmänt

EU SOFA består av totalt 19 artiklar och avtalet är indelat i fyra olika avsnitt. Innehållsmässigt överensstämmer det i stora delar med Nato SOFA.

EU SOFA är tillämpligt för militär och civil personal som medverkar i verksamhet inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som anges i artikel 17.2 i Unionsfördraget, inbegripet övningar. Avtalet är i olika delar tillämpligt på dels militär personal, dels civil personal. Till skillnad från PFF-avtalet behöver den civila personalen inte vara anställd vid en nationell försvarsmakt. Det kan således vara fråga om all civil personal som utstationeras från medlemsstaterna till EU:s institutioner för att förbereda och genomföra krishanteringsinsatser enligt artikel 17.2 i Unionsfördraget. Det kan vidare röra sig om den civila personal som arbetar vid högkvarter eller styrkor eller på annat sätt kan komma att ställas till EU:s förfogande av medlemsstaterna för samma verksamheter. Det kan således vara fråga om personal från t.ex. räddningstjänsten och rättsväsendet. Med hänsyn till att det är inom EU:s krishantering som de civila myndigheterna kan förväntas medverka i störst utsträckning, får den uteblivna statusregleringen för civil personal i PFF-avtalet anses vara av förhållandevis begränsad betydelse.

7.2.2 De enskilda bestämmelserna

EU SOFA

Ingressen

I ingressen anges att avtalet omfattar EU:s medlemsstater,

att nationella beslut krävs för utsändande och mottagande av styrkor till varandras territorier vid förberedande och utförande av de uppgifter som anges i artikel 17.2 i Unionsfördraget, inklusive övningar,

att särskilda avtal måste ingås med tredje land i det enskilda fallet, Prop. 2004/05:7
samt

att avtalet inte påverkar internationella instrument som rör inrättandet av internationella domstolar, inklusive Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen.

Del 1 (artiklar 1–6)

Det första avsnittet innehåller gemensamma bestämmelser som är tillämpliga för all militär och civil personal som verkar inom ramen för EU:s krishantering enligt artikel 17.2 i Unionsfördraget.

Artikel 1

Artikel 1 innehåller en sammanställning av definitioner av de begrepp som används i avtalet.

Artikel 2

Artikel 2 innehåller allmänna bestämmelser om att medlemsstaterna skall underlätta inresa, utresa och vistelse för den personal som omfattas av avtalet. Vidare anges att ett individuellt eller kollektivt förflyttningsförordnande eller beslut om utstationering vid EU:s institutioner skall vara tillräckligt.

Artikel 3

Här anges att de personer som omfattas av avtalet skall respektera lagarna i den mottagande staten.

Artikel 4

Artikel 4 innehåller bestämmelser om godkännande av körkort och körkortstillstånd liksom regler om tillhandahållande av sjuk- och tandvård.

Artikel 5

Enligt artikel 5 skall personalen bära uniform i enlighet med den sändande statens reglemente.

Artikel 6

Enligt artikel 6 skall tjänstefordon tillhörigt den sändande staten vara försett med nationalitetsbeteckning.

Det andra avsnittet innehåller bestämmelser som endast tillämpas på militär och civil personal som har utstationerats till EU:s institutioner av de enskilda medlemsstaterna.

Artikel 7

Artikel 7 anger att den personal som omfattas av artikeln får bära vapen i enlighet med artikel 13 i avtalet.

Artikel 8

Artikel 8 innehåller bestämmelser om immunitet. Föreskrifterna om immunitet innebär i korthet att den militära eller civila personalen som har sekonderats till EU:s institutioner åtnjuter immunitet för handlingar i tjänsten och att denna består även efter att tjänstgöringen avslutats. Immuniteten kan under vissa förutsättningar hävas.

Del 3 (artiklar 9–18)

Avtalets tredje del innehåller föreskrifter som endast är tillämpliga på högkvarteren och på styrkorna samt på den militära och civila personal som tjänstgör där.

Artikel 9

Här stadgas att personalen och dess utrustning, vid genomförande av insatser enligt artikel 17.2 i Unionsfördraget, inbegripet övningar, skall tillåtas transitering och tillfällig förläggning på en medlemsstats territorium, förutsatt godkännande av den medlemsstaten.

Artikel 10

Artikel 10 anger att personalen har rätt till akut läkar- och tandvård samt sjukhusvård under samma förhållanden som motsvarande personalkategorier i den mottagande staten.

Artikel 11

Artikel 11 anger att, om något avtal inte säger annat, det är mottagande stats ansvar att tillhandahålla byggnader, mark samt tillhörande tjänster som de besökande förbanden kan behöva.

Artikel 12

I artikeln ges det gästande förbandet rätt att, enligt överenskommelse med mottagande staten, utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som det uteslutande disponerar. Det gäs-

tande förbandet kan även, efter överenskommelse med den mottagande staten, få utöva polisiär myndighet utanför sådana anläggningar, dock endast i samarbete med den mottagande statens myndigheter och när det är nödvändigt för att upprätthålla disciplin och ordning i det egna förbandet.

Artikel 13

Artikel 13 anger att personalen får bära vapen efter överenskommelse med den mottagande staten.

Artikel 14

Artikel 14 anger att högkvarteren och styrkorna skall ges samma lättnader och nedsättningar som de nationella styrkorna i den mottagande staten har beträffande post, telekommunikationer, transporter och avgifter, där regelverket ger sådant utrymme.

Artikel 15

Artikel 15 anger att ett högkvarters arkiv och andra officiella handlingar skall vara okränkbara, såvida inte högkvarteret hävt immuniteten.

Artikel 16

Artikel 16 innehåller regler rörande beskattningen av den utsända personalen och syftar till att undvika dubbelbeskattning.

Artikel 17

Artikel 17, som behandlar frågan om jurisdiktion, tillerkänner myndigheterna i den sändande staten rätt att utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer den enligt lagen i den sändande staten över såväl militär som civil personal. Förutsättningen är att den civila personalen i lagstiftningshänseende jämställs med militär personal. Föreskrifterna om jurisdiktion överensstämmer i huvudsak med innehållet i artikel VII i Nato SOFA.

I linje med den reservation som lämnades beträffande artikel VII i Nato SOFA har Sverige lämnat en tolkningsförklaring i anslutning till artikel 17 i EU SOFA. Förklaringen lyder enligt följande.

Sveriges regering förklarar härmed att artikel 17 i detta avtal inte innebär någon rätt för den sändande staten att utöva jurisdiktion på Sveriges territorium. I synnerhet ger denna bestämmelse inte den sändande staten någon rätt att inrätta domstolar eller verkställa domar inom Sveriges territorium.

Detta påverkar inte på något sätt fördelningen av jurisdiktion mellan den sändande staten och den mottagande staten enligt artikel 17. Inte heller påverkar det den sändande statens rätt att utöva sådan jurisdiktion inom sitt eget territorium när de personer som omfattas av artikel 17 återvänt till den sändande staten.

Detta hindrar inte heller att lämpliga åtgärder som omedelbart krävs för att garantera upprätthållande av ordning och säkerhet inom styrkan vidtas inom Sveriges territorium av den sändande statens militära myndigheter.

Artikeln innehåller bestämmelser om skadestånd och dessa är likalydande med de i artikel VIII i Nato SOFA, med undantag för bestämmelserna om tvistlösning.

Del 4 (artikel 19)

Avtalets sista avsnitt innehåller bl.a. ikraftträdande- och godkännandebestämmelser samt regler om avtalets tillämplighet. Avtalet är generellt endast tillämpligt på medlemsstaternas territorier men kan under vissa förutsättningar utsträckas till att även omfatta andra länder. Om fråga uppkommer om att ett annat statusavtal även skulle kunna bli tillämpligt föreskriver EU SOFA beträffande den personal som omfattas av avtalets första och tredje avsnitt att parterna skall komma överens om vilket statusavtal som skall ha företräde och äga tillämpning. Om parterna inte kommer överens skall det andra avtalet ha företräde. Innebörden av detta är att om parterna inte kommer överens i en konflikt mellan EU SOFA och PFF-avtalet är det senare avtalet som har företräde.

7.3 Sveriges tillträde till EU SOFA

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner EU SOFA med tolkningsförklaring att artikel 17 i avtalet inte innebär någon rätt för en utländsk stat att utöva jurisdiktion på svenskt territorium.

Utredningen har inte lämnat något förslag såvitt avser frågan om Sveriges tillträde till EU SOFA.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: De gemensamma övningarna och insatserna som sker inom ramen för EU:s krishantering ger upphov till frågor om rättslig status för den personal som deltar. Precis som samarbetet Partnerskap för fred kräver ett så omfattande och kontinuerligt pågående samarbete som EU:s krishantering att de rättsliga frågor som uppstår till följd av samarbetet får en enhetlig och långsiktig reglering. I syfte att åstadkomma en sådan reglering har EU:s medlemsstater kommit överens om det avtal som har redogjorts för i avsnitt 7.2.

Regeringen beslutade den 16 oktober 2003 att avtalet skulle under-tecknas, samt att en tolkningsförklaring skulle avges vid undertecknandet. Förklaringen i dess engelska version lyder enligt följande.

The Government of Sweden hereby declares that Article 17 of the present Agreement does not encompass a right for the sending State to exercise jurisdiction within the territory of Sweden. In particular, the said provision does not confer on the sending State the right to establish courts or to execute sentences within the territory of Sweden.

This does in no way affect the allocation of jurisdiction as between the sending and receiving State under Article 17. Nor does it affect the right of a sending State to exercise such jurisdiction within its own territory after the return to the sending State of the persons covered by Article 17.

Furthermore, this does not preclude that appropriate measures, which are immediately necessary to ensure the maintenance of order and security within the force, be taken by the military authorities of a sending State within the territory of Sweden.

Beträffande innebörden av tolkningsförklaringen, se vidare avsnitt 8.2.1. Jurisdiktionsbestämmelserna i EU SOFA stämmer i huvudsak överens med motsvarande bestämmelser i Nato SOFA. Det är därför lämpligt att göra en tolkningsförklaring till jurisdiktionsbestämmelserna i detta avtal.

Sverige ser EU:s krishanteringsförmåga som ett viktigt instrument för att bidra till fred och stabilitet i omvärlden och har under 2003 deltagit i EU-ledda krishanteringsinsatser i Makedonien (*Concordia*) och i Demokratiska republiken Kongo (*Artemis*). De EU-ledda civila krishanteringsinsatserna i Bosnien-Hercegovina (*EUPM*) och i Makedonien (*Proxima*) inleddes under 2003 och pågår fortfarande. Under 2004 inleddes även en rättsstatsinsats i Georgien. Det är naturligt och viktigt att det finns en enhetlig reglering av den rättsliga statusen för den personal som på olika sätt skall medverka i en krishanteringsinsats eller övningar inför en sådan insats. Som framgått av avsnitt 4 är bruket av statusavtal en grundförutsättning för att en insats eller en övning skall kunna genomföras.

Avtalet träder i kraft efter det att den sista medlemsstaten har lämnat besked till generalsekreteraren för Europeiska unionens råd om att de konstitutionella förfarandena för godkännande av överenskommelsen har avslutats.

Det är alltså angeläget att Sverige godkänner avtalet, med den ovan angivna tolkningsförklaringen om inskränkningar i möjligheten för utländsk stat att utöva jurisdiktion på svenskt territorium.

I vissa avseenden innebär bestämmelserna i EU SOFA att ändringar måste göras i svensk lagstiftning. Följaktligen krävs enligt 10 kap. 2 § regeringsformen att riksdagen godkänner avtalet innan Sverige kan tillträda det. Regeringen kommer i avsnitt 8 att redogöra för på vilket sätt innehållet i EU SOFA skall införlivas in i svensk rätt.

8 Behovet av lagstiftning

8.1 Lagstiftningsmetod

Regeringens bedömning: Huvudregeln vid införlivandet av internationella överenskommelsers innehåll i svensk rätt är s.k. transformation. Det är också den metod som i huvudsak föreslås användas för de i lagrådsremissen aktuella avtalsbestämmelserna som kräver ändring i svensk lag.

Utredningen har föreslagit att PFF-avtalet och EU SOFA skall inkorporeras i svensk rätt genom en särskild ramlag samt att nya tillkommande statusavtal inom internationellt militärt samarbete skall kunna inkorporeras i denna lag.

Remissinstanserna: Det stora flertalet av de instanser som har yttrat sig, bl.a. *Kammarrätten i Jönköping*, *Göteborgs tingsrätt*, *Justitiekanslern*, *Rikspolisstyrelsen*, *Försvarsmakten*, *Försvarets materielverk*, *Totalförsvarets forskningsinstitut*, *Försvarets högskolan*, *Uppsala universitet*, *Juridiska fakultetsstyrelsen vid Lunds universitet* och *Länsstyrelsen i Västmanlands län* ställer sig positiva till förslaget. *Skatteverket* har inga erinringar mot förslaget om en särskild ramlag. *Riksdagens ombudsmän*

(JO), ser risker med den föreslagna konstruktionen och anser att förslaget inte kan läggas till grund för lagstiftning. JO anger som möjligt alternativ att avtalen transformeras. *Hovrätten över Skåne och Blekinge* avstyrker förslaget och efterlyser ytterligare utredning. *Riksåklagaren* motsätter sig att den föreslagna nya lagen skall tillämpas i stället för utlämningslagen och lagen om internationell rättshjälp i brottmål. *Kustbevakningen* anser att följderna i annan lag av den av utredningen valda lagstiftningsmetoden inte är tillräckligt belysta. *Krisberedskapsmyndigheten* ifrågasätter om den föreslagna lagstiftningsmetoden är den lämpligaste.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* tillstyrker förslaget till lagrådsremiss. *Kustbevakningen* noterar som positivt att förslaget bygger på transformation i stället för inkorporering. *Krisberedskapsmyndigheten* har inte någon invändning mot den föreslagna lagstiftningsmetoden. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Det krävs särskilda åtgärder för att en internationell överenskommelse skall bli del av den svenska rättsordningen. De två huvudsakliga metoderna för att införliva en internationell överenskommelse i den nationella rätten är transformation och inkorporering.

Transformation innebär att bestämmelserna i en internationell överenskommelse införlivas i den nationella rättsordningen genom lagstiftningsåtgärder, antingen genom att avtalstexten översätts och därefter förs in i en svensk författning eller genom att den omarbetas till en mera traditionell svensk författningstext. Inkorporering innebär att överenskommelsens text införs i den nationella rättsordningen i oförändrat skick. Bestämmelserna inkorporeras genom att det i lagtexten görs en hänvisning till överenskommelsen som innebär att överenskommelsen är gällande nationell rätt. Den internationella överenskommelsen kan också biläggas som en bilaga till lagtexten.

När PFF-avtalet infördes i svensk rätt 1996 användes huvudsakligen transformationsmetoden. Lagändringar skedde i brottsbalken, lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, lagen (1990:217) om skydd för samhällsviktiga anläggningar m.m., lagen (1994:588) om utbildning för fredsbevarande verksamhet och lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. Dessa lagändringar knöts i stort sett i samtliga fall till övningsverksamhet inom ramen för PFF. Enligt samma princip gjordes vissa ändringar i tillämpliga förordningar.

För att möjliggöra ett vidare tillämpningsområde för PFF-avtalet har utredningen valt att föreslå en särskild ramlag. Den föreslagna ramlagen skulle ha företräde framför annan lagstiftning. Flertalet av de lagändringar som gjordes 1996 till följd av PFF-avtalet skulle därför kunna upphävas. Utredningen har som skäl för dess förslag bl.a. pekat på det faktum att inkorporering är en vedertagen metod som används vid införande av internationella överenskommelser i svensk rätt samt att den förordade metoden är tidseffektiv och säker ur ett lagstiftningstekniskt perspektiv.

Vid frågan om val av lagstiftningsmetod konstaterar regeringen inledningsvis att de av utredningen angivna skälen för inkorporering av de nu aktuella statusavtalen, men även framtida statusavtal inom internationellt militärt samarbete och internationell krishantering, har fog för sig. Vi

anser dock, i likhet med *JO, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Riksåklagaren, Kustbevakningen* och *Krisberedskapsmyndigheten*, att den föreslagna metoden riskerar föra med sig tillämpningssvårigheter i förhållande till annan lagstiftning. Detta bör särskilt beaktas då PFF-avtalet kan komma att få en vidare användning än vad gällande lagstiftning medger idag. Statusavtalen är inte heller utformade i syfte att fungera som svensk författningstext.

Transformation får anses var huvudregeln vid införande av internationella överenskommelser till svensk rätt. Vid en samlad bedömning av för- och nackdelarna mellan alternativen inkorporering och transformation finner vi att tillräckliga skäl för att frångå huvudprincipen i valet av lagstiftningsmetod inte föreligger. Våra förslag bygger därför på att avtalens bestämmelser, där ändring av lag krävs, huvudsakligen skall införas i svensk rätt genom transformation. Inkorporeringsmetoden begränsas till att nyttjas vid de lagändringar som föreslås i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Införlivandet av de nu aktuella avtalsbestämmelserna sker således enligt samma metoder som vid införlivandet av PFF-avtalet 1996.

8.2 Avtalsinnehåll som kräver ändring av svensk lag

I detta avsnitt redogörs för vilka lagändringar som krävs för att vi skall kunna möjliggöra en vidgad tillämpning av PFF-avtalet och för att vi skall kunna uppfylla innehållet i SHIRBRIG SOFA och EU SOFA. Vad som anges för PFF-avtalet gäller även för SHIRBRIG SOFA.

8.2.1 Straffrättslig jurisdiktion m.m.

Regeringens förslag: Av 2 kap. 7 b § brottsbalken skall följa att åtal för gärning som har begåtts i Sverige av en person som befinner sig här inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering, och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, endast får väckas efter förordnande av regeringen.

Lagen (1957:668) om utlämning för brott skall ändras så att utlämning för militära brott skall vara möjligt inom ramen för internationellt militärt samarbete och internationell krishantering.

Utredningens förslag: 2 kap. 7 b § brottsbalken kan trots bestämmelserna i den nya ramlagen komma att bli tillämplig i vissa fall, varför den inte föreslås bli upphävd. Genom ramlagen kommer lagstiftningen att stå i överensstämmelse med PFF-avtalets krav på utlämning för militära brott.

Remissinstanserna: *Riksdagens ombudsmän (JO)* pekar på risken att den föreslagna ramlagens innehåll kan komma i strid med gällande utlämningslagstiftning. *Riksåklagaren* motsätter sig att den föreslagna nya lagen skall tillämpas i stället för utlämningslagen och lagen om internationell rättshjälp i brottmål. *Kustbevakningen* gör bedömningen att utredningens förslag innebär att Sverige kan komma att tvingas lämna ut en person som efter utlämning riskerar dödsstraff i det sändande landet.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Riksåklagaren* tillstyrker regeringens förslag. Övriga remissinstanser har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Frågor om straffrättslig jurisdiktion regleras i artikel VII i Nato SOFA och i artikel 17 i EU SOFA. Artiklarna är i huvudsak likalydande.

I 2 kap. brottsbalken finns bestämmelser som reglerar när den svenska strafflagstiftningen skall tillämpas i internationella sammanhang. Kapitlet har varit föremål för översyn av Internationella straffrättsutredningen i betänkandet Internationella brott och svensk jurisdiktion, se SOU 2002:98. Betänkandet har ännu inte lett till lagstiftning. Ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Om det handlar om ett brott som har begåtts i Sverige är huvudregeln att svensk lag skall tillämpas och att det är svensk domstol som är behörig att döma i målet, jfr 2 kap. 1 § brottsbalken. Regeln gäller oavsett gärningsmannens nationalitet. Oaktat bestämmelserna om svensk lags tillämplighet och svensk domstols behörighet skall domstolen iaktta de begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller av överenskommelser med främmande makt, jfr 2 kap. 7 § brottsbalken. Härmed åsyftas i första hand regler om immunitet. Bestämmelsens innebörd är bl.a. att den straffrättsliga immunitet som följer av allmän folkrätt eller internationella överenskommelser skall tillämpas direkt av de svenska domstolarna. Bestämmelser om immunitet på grund av internationella avtal som Sverige har anslutit sig till finns bl.a. i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Den svenska reservationen respektive tolkningsförklaringen till jurisdiktionsbestämmelserna i PFF-avtalet och EU SOFA innebär att, i de fall som den sändande staten enligt avtalen skall ha företräde vid utövande av jurisdiktion, sådan jurisdiktion inte får utövas på svenskt territorium. Reservationen begränsar däremot inte på något sätt den sändande staten från att utöva sådan jurisdiktion för brott begångna här i landet efter det att personen har återvänt till den sändande staten.

Det finns regler i brottsbalken som stadgar att regeringsbeslut krävs för att åtal för brott skall få väckas här i landet, jfr 2 kap. 7 a och b §§ brottsbalken. Bestämmelserna har den praktiska innebörden att regeringen i det enskilda fallet, bl.a. utifrån Sveriges folkrättsliga åtagande, avgör om åtal skall väckas eller inte. Detta kan t.ex. vara fallet när domsrätt i och för sig föreligger för svensk domstol enligt svenska regler, men där en internationell överenskommelse som är bindande för Sverige stipulerar att annan stat i första hand skall ha rätt att handha lagföringen.

I 2 kap. 7 a § brottsbalken föreskrivs att om en utlänning har begått brott vid utövningen av tjänst eller uppdrag som innefattar allmän ställning hos en annan stat eller mellanfolklig organisation, får åtal för brottet endast väckas efter förordnande av regeringen. Syftet med bestämmelsen är att till regeringen överlåta rätten att besluta huruvida åtal skall väckas bl.a. i sådana fall som är politiskt känsliga. 2 kap. 7 a § brottsbalken avser att ge regeringen tillräckligt handlingsutrymme för att göra dessa bedömningar samtidigt som kravet på rättsväsendets självständighet upprätthålls. För att regeln skall bli tillämplig krävs att det är fråga om utövning av tjänst av officiell karaktär, att det är fråga om statlig maktutöv-

ning och att gärningen ingår som ett led i utövandet av nämnda tjänst. Bestämmelserna tar endast sikte på brott som har begåtts i tjänsten.

I 2 kap. 7 b § brottsbalken anges att om brott har begåtts av personal som tillhör en främmande stats militära styrka som besöker Sverige inom ramen för internationellt samarbete, krävs förordnande av regeringen för att åtal för brottet skall kunna väckas. Paragrafen infördes i samband med att Sverige anslöt sig till PFF-samarbetet. Till följd av PFF-avtalets bestämmelser om uppdelning av domsrätten mellan den sändande och den mottagande staten ansågs att frågan om svensk jurisdiktion skulle utövas i ett enskilt fall borde ankomma på regeringen. Bestämmelserna är tillämpliga på samtliga personer som är knutna till styrkan, dvs. således även civilanställd personal. Reglerna är däremot inte tillämpliga på familjemedlemmar som medföljer styrkan. Reglerna om åtalsförordnande gäller både för brott som har begåtts under tjänsteutövning och för brott utanför tjänsten.

EU SOFA innehåller i stort sett samma jurisdiktionsbestämmelser som PFF-avtalet. En viktig omständighet för utformningen av den svenska bestämmelsen om åtalsförordnande är dock att EU SOFA även omfattar civil personal som tjänstgör vid en myndighet utan anknytning till en militär styrka. Enligt den nuvarande lydelsen förutsätter 2 kap. 7 b § brottsbalken för sin tillämplighet att den brottsmisstänkte hör till en ”främmande stats militära styrka”. Tillträdet till EU SOFA medför att även personer vid en civil myndighet, utan någon koppling till en militär styrka, kommer att kunna befinna sig i Sverige och omfattas av ett statusavtal. För att Sverige skall uppfylla sina folkrättsliga förpliktelser är det viktigt att även dessa personer omfattas av den svenska bestämmelsen om krav på särskilt åtalsförordnande. Paragrafen bör därför ändras till att inte enbart avse personal som hör till en främmande stats militära styrka och i övrigt anpassas till de nya förhållanden som tillträdet till EU SOFA innebär.

Lagrådet har pekat på att den i lagrådsremissen föreslagna bestämmelsen, trots sammanhanget, kan läsas så att envar, och då även svenska medborgare eller utlänningar med hemvist här, som befinner sig i Sverige i någon i paragrafen angiven situation skulle få åtalas för brott endast efter förordnande av regeringen. Lagrådet har därför föreslagit en annorlunda formulering, se Lagrådets yttrande i *bilaga 9*.

Regeringen delar Lagrådets syn att det remitterade förslaget bör utformas på ett tydligare sätt. Statusavtalens tillämpning i Sverige ger i straffrättsligt hänseende i huvudsak endast den sändande staten vissa rättigheter såvitt avser möjligheten att utöva domsrätt över den egna personalen. Svenska medborgare eller utlänningar med hemvist i Sverige som tillhör Försvarsmakten eller annan svensk myndighet och som verkar inom ramen för militärt samarbete med annan stat eller internationell krishantering omfattas alltså inte av det nu aktuella kravet på åtalsförordnande. I enlighet med artikel VII.4 i Nato SOFA och artikel 17.7 i EU SOFA kan en sändande stat få utöva domsrätt över den mottagande statens medborgare eller annan stats medborgare med hemvist i Sverige, förutsatt att personen i fråga tillhör den sändande statens militära styrka. Det avgörande kriteriet är alltså att vederbörande tillhör den utländska militära styrkan, dvs. är anställd vid den utländska statens försvarsmakt eller agerar i denna under värnpliktsförhållande. Dessa avtalsbestämmelser kan

t.ex. komma i fråga för en svensk medborgare med dubbelt medborgarskap som tjänstgör vid den sändande statens försvarsmakt. Den nya lydelsen av första stycket innebär enligt regeringens uppfattning att innehållet i artikel VII.4 i Nato SOFA och artikel 17.7 i EU SOFA bör komma till tydligt uttryck i bestämmelsen.

Sammanfattningsvis bör således bestämmelsen i 2 kap. 7 b § brottsbalken enligt regeringen utformas med utgångspunkt i Lagrådets synpunkter. Den föreslagna lydelsen följer Lagrådets förslag, men innehåller även ett nytt andra stycke med en bestämmelse om att kravet på åtalsförordnande även gäller för en svensk medborgare eller utlänning med hemvist i Sverige när personen tjänstgör i en främmande stats militära styrka.

I samband med införandet av PFF-avtalet gjordes bedömningen att rättegångsbalkens bestämmelser om förundersökning och handläggning vid de rättsvårdande myndigheterna får anses väl uppfylla de grundläggande krav med avseende på den misstänktes rättigheter som avses i avtalet. Denna bedömning gäller alltså för PFF-avtalet, men också för EU SOFA.

Utlämning/överlämnande

I artikel VII punkten 5 a Nato SOFA anges att myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med bl.a. överlämnande av medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga. Om en sådan person anhallits som misstänkt för en lagöverträdelse skall denne överlämnas till den myndighet som har domsrätt i enlighet med avtalets bestämmelser om jurisdiktion. EU SOFA innehåller inte någon motsvarande artikel.

De svenska grundreglerna om utlämning för brott finns i lagen (1957:668) om utlämning för brott (utlämningslagen). Sedan den 1 januari 2004 gäller för EU-länder lagen (2003:1156) om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder (arresteringsorderlagen). Lagen bygger på ett rambeslut som togs inom EU den 13 juni 2002 (2002/584/RIF). Rambeslutet innebär att i princip all utlämning (eller rättare: överlämnande) inom EU skall ske genom att den europeiska arresteringsordern används. Gällande utlämningskonventioner och andra bestämmelser skall således inte längre tillämpas mellan EU:s medlemsstater. Bestämmelserna om utlämning för brott såvitt avser de övriga nordiska länderna finns i lagen (1959:254) om utlämning för brott till Danmark, Finland, Island och Norge (nordiska utlämningslagen).

Utlämningslagen uppställer ett förbud mot utlämning för militära brott medan den nordiska utlämningslagen, liksom arresteringsorderlagen, medger att utlämning kan ske även för sådana brott.

Utlämningslagen är alltså oförenlig med PFF-avtalet i denna del.

Anledningen till att utlämning enligt huvudregeln inte tillåts när det handlar om militära brott är att det inte anses ligga i en stats intresse att bidra till att upprätthålla ordning och disciplin inom ett annat lands försvar. Om gärningen förutom ett militärt brott även kan klassificeras som ett ordinärt brott kan däremot utlämning tillåtas, jfr prop. 1913:50 s. 31.

Eftersom PFF-avtalet endast förväntades få en begränsad användning skedde ingen ny reglering i samband med införlivandet av PFF-avtalet 1996.

Vår uppfattning är nu att PFF-avtalet skall användas i en vidare omfattning. Utländsk militär personal kan komma att vistas i Sverige under längre tid, i vissa fall under flera års tid, och under hela denna tid omfattas av avtalet. Detta innebär att det finns risk för att ett partnerland som har personal i Sverige, anhållen för militärt brott, begär att få denne utlämnad. För att den svenska lagstiftningen skall stå i överensstämmelse med PFF-avtalets krav på utlämning för militära brott krävs att ett uttryckligt undantag görs beträffande de personer och situationer som omfattas av avtalet. De skäl som angavs i förarbetena till nu gällande bestämmelse i utlämningslagen är uttryck för ett synsätt som knappast kan anses vara i överensstämmelse med förhållandena idag när det militära området kännetecknas av nära samarbete med andra länder. Förutom det folkrättsliga åtagande som Sverige gjort i och med antagandet av PFF-avtalet får en ändring som nu föreslås anses vara i bättre överensstämmelse med dagens syn på internationellt militärt samarbete.

Utlämning enligt den nu föreslagna ändringen i utlämningslagen skall endast vara möjligt när en utländsk person omfattas av ett avtal mellan Sverige och en eller flera stater.

De rutiner för utlämnande som anges bl.a. i utlämningslagen och i lagen (2000:562) om internationell rättshjälp i brottmål påverkas inte av en sådan ändring. De principer som Sverige tillämpar i fråga om dödsstraff gäller således även i dessa sammanhang. Förutom den föreslagna ändringen i utlämningslagen avses således ingen ändring av den befintliga regleringen av utlämning eller överlämnande.

Upprätthållande av ordning och säkerhet

PFF-avtalet ger den sändande statens medföljande militärpolis rätt att utöva polisiär myndighet inom det egna förläggingsområdet. Utövande av polisiär myndighet utanför förläggingsområdet får enligt avtalet ske enligt särskilda överenskommelser med den mottagande staten. Artikel 12 i EU SOFA ger uttryck för samma rättigheter, med den skillnaden att de endast får utövas enligt särskilda avtal med den mottagande staten. Artikel 12.1 i EU SOFA omfattar upprätthållandet av ordning inom bl.a. högkvarter och andra anläggningar som uteslutande används av den gästande styrkan, medan artikel 12.2 i EU SOFA omfattar upprätthållandet av ordning utanför sådana anläggningar.

I samband med att Sverige avgav sin reservation till PFF-avtalet, uttalades att den svenska reservationen inte skulle omfatta sådana åtgärder som den sändande statens militärpolis var tvungen att vidta för att upprätthålla ordning och säkerhet inom styrkan. Den tolkningsförklaring som avgavs i samband med undertecknandet av EU SOFA ger uttryck för samma sak, nämligen att lämpliga åtgärder som omedelbart krävs för att garantera upprätthållandet av ordning och säkerhet inom en styrka får vidtas inom Sveriges territorium av den sändande statens militära myndigheter.

Rätten för den sändande statens styrka att internt vidta åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet inom styrkan samt för medföljande militärpolis att utöva polisiär myndighet inom förläggingsområdet och liknande utrymmen som styrkan ensam disponerar får anses följa av vedertagna principer för internationellt militärt samarbete och bör inte krä-

va någon uttrycklig bestämmelse i lag. Ett avtal i enlighet med artikel 12.1 i EU SOFA får anses utgöra bekräftelse på de nu nämnda principerna. Det bör emellertid inte komma i fråga att sluta något sådant avtal som ger den sändande statens militärpolis rätt att ingripa även utanför sådana lokaler som disponeras av dess styrka. Ett sådant avtal torde vara att bedöma som överlåtelse av förvaltningsuppgift enligt 10 kap. 5 § fjärde stycket regeringsformen och kräva den särskilda beslutsordning som föreskrivs där (jfr prop. 1995/96:37 s. 31–32). Behov av vidare reglering i nu nämnda delar bedöms inte föreligga.

8.2.2 Skadestånd

Regeringens förslag: Skadeståndsbestämmelsen i 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet ersätts av en ny lag som reglerar svenska statens ansvar för skador som utländska deltagare i militärt samarbete och internationell krishantering vållar i Sverige.

Utredningens förslag: Skadeståndsbestämmelsen i lagen om utbildning för fredsfrämjande verksamhet skall upphävas och ersättas av innehållet i den föreslagna ramlagen.

Remissinstanserna: *Kammarkollegiet* har inget att invända mot utredningens ställningstaganden avseende skadeståndsrätt.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Artikel VIII i Nato SOFA behandlar frågor om skadestånd och hur dessa skall regleras. Innehållet i artikeln redogörs för i avsnitt 5.3.2. Artikel 18 i EU SOFA har i stort sett samma innehåll, se avsnitt 7.2.2.

De deltagande staternas överenskommelser om att i enlighet med PFF-avtalets bestämmelser avstå från att kräva ersättning av varandra är att beteckna som ett folkrättsligt åtagande staterna emellan, vilket i sig inte föranleder krav på svensk lagstiftning. Detsamma gäller för PFF-avtalets bestämmelser om regresskrav mellan staterna.

Den rättsliga grunden för en skadelidande tredje man att rikta ersättningsanspråk mot svenska staten för skador orsakade av en annan stat eller av en medlem i en utländsk styrka finns nu i 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet. Förslaget om att möjliggöra en vidgad tillämpning av PFF-avtalet samt införandet av SHIRBRIG SOFA och EU SOFA innebär att bestämmelsen i 4 § lagen om utbildning för fredsfrämjande verksamhet blir alltför avgränsad till sitt innehåll. Bestämmelsen är följaktligen för snäv. Eftersom bestämmelsen inte längre endast skall tillämpas vid utbildning inom ramen för fredsfrämjande verksamhet är dagens placering inte längre lämplig. Bestämmelsen bör istället placeras i en annan lag eller i en ny egen lag. Det saknas speciallagar på området där en placering av regeln kan anses vara passande. Den lämpligaste lösningen är därför att frågan regleras i en ny särskild lag.

En utvidgad tillämpning av PFF-avtalet och därtill tillkomsten av statusavtal som SHIRBRIG SOFA och EU SOFA, kan medföra en ökning av situationer då skadeståndsskyldighet uppstår för den svenska staten till följd av avtalens bestämmelser om att skador orsakade i tjänsten, som

drabbar tredje man, skall regleras av den mottagande staten. Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts under den tid PFF-avtalet har varit i bruk i Sverige kan en ökning av de situationer då skadestånd kan behöva utges inte förväntas bli större än att den kan belasta Försvarmaktens ordinarie anslag.

PFF-avtalet anger rutiner för skadereglering. Detsamma gäller för EU SOFA. På svensk sida har det hittills inte funnits någon utpekad myndighet för denna uppgift.

Eftersom det är Försvarmakten som har ansvaret för att reglera skador som orsakats av den egna personalen besitter myndigheten viss erfarenhet av skadereglering. Det är därför naturligt att Försvarmakten även anförtros ansvaret för skadereglering såvitt avser skador som orsakats av utländsk personal vid militärt samarbete eller krishantering.

Om annan myndighet än Försvarmakten är arrangör bör dock Försvarmakten ges möjlighet till regresskrav mot denna myndighet.

Den nu angivna ordningen kräver inte ändring av svensk lag.

Trafikskador

Trafikskadeersättningar enligt trafikskadelagen (1975:1410) betraktas inte som skadestånd eftersom ersättningen utgår på försäkringsmässig grund. Trafikskadelagen är tillämpligt då det handlar om skador till följd av trafik med motordrivet fordon. Ersättningssystemet bygger på en i princip obligatorisk försäkringsplikt för fordonsägare och frågan om vem som har varit vållande till en skada är av underordnad betydelse.

Enligt 4 § första punkten trafikskadelagen kan regeringen föreskriva om undantag från trafikförsäkringsplikten för fordon som tillhör viss främmande stat. I 9 § trafikförsäkringsförordningen (1976:359) föreskrivs bl.a. att motordrivet fordon, som ej är registrerat i Sverige, får införas hit och brukas i trafik här utan svensk trafikförsäkring, om det tillhör främmande stats militära styrka som här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred eller en person som hör till en sådan styrka. Om ett fordon som enligt 4 § första punkten trafikskadelagen är undantaget från trafikförsäkringsplikten orsakar en skada är det enligt 15 § staten som svarar för den trafikskadeersättning som skulle ha utgått om försäkring hade funnits.

En utvidgning av tillämpningen av PFF-avtalet till att omfatta avtalet i hela dess vidd, dvs. att omfatta alla aktiviteter som äger rum inom ramen för PFF-samarbetet och även annat internationellt militärt samarbete mellan de aktuella parterna innebär att den nuvarande lydelsen av 9 § andra stycket trafikförsäkringsförordningen bör justeras.

En utvidgad tillämpning av PFF-avtalet kan medföra en ökning av situationer då den svenska staten på grund av avsaknad av trafikförsäkring kan komma att bli skyldig att utge trafikskadeersättning. Ökningen kan dock inte förväntas bli så stor att den inte kan belasta den besökta myndighetens ordinarie anslag.

Regeringens förslag: PFF-avtalets och SHIRBRIG SOFA:s bestämmelse om undantag från avgifter och skatt för fordon i vägtrafik skall genomföras genom ett tillägg i 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Behov av ytterligare ändring av lag föreligger inte.

Utredningen har inte lämnat något särskilt förslag i denna del, men genom dess förslag om en särskild ramlag skulle även PFF-avtalets bestämmelse om undantag från skatt och avgifter för fordon i vägtrafik ha företräde framför annan lagstiftning.

Remissinstanserna: *Skatteverket* har inga erinringar mot förslaget om en ramlag.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel X i Nato SOFA och artikel 16 i EU SOFA skall sådan lös egendom som en person förfogar över i den mottagande staten enbart på grund av sin tjänstvistelse där vara befriad från skatt. Bestämmelserna avser indirekt skatt (se även tullbestämmelserna nedan). Sådan egendom som avses är t.ex. bohag och tjänstefordon, medan lös egendom som t.ex. aktier och värdepapper inte omfattas av bestämmelserna. Det är endast fråga om egendom som den enskilde för med sig från hemlandet. Avtalen kräver nämligen inte att befrielse från skatt eller avgifter skall ske vid anskaffning av varor och tjänster i Sverige och som omfattas av svenska skattebestämmelser. Bestämmelserna om skattebefrielse för viss lös egendom kräver alltså inte ändring av svensk lag.

Enligt artikel XI c i Nato SOFA skall alla tjänstefordon som tillhör en militär styrka eller dess personal vara undantagna från alla skatter som tas ut *för fordon i vägtrafik*, dvs. sådana skatter som tas ut för att ett fordon *nyttjas i vägtrafik*. Någon åtskillnad mellan skatt och avgift är inte avsedd. Bestämmelsen avser endast tjänstefordon och alltså inte fordon som skall användas för eget eller anhörigas personliga bruk, jfr frågan om tullfrihet nedan. Skatter och avgifter som kommer i fråga är i första hand fordonsskatt enligt fordonsskattelagen (1988:327) och vägavgift enligt lagen (1997:137) om vägavgift för vissa tunga fordon. Även trängselskatt enligt lagen (2004:629) om trängselskatt är en sådan skatt som skulle kunna omfattas av avtalsbestämmelsen. Lagen om trängselskatt träder i kraft den 1 januari 2005. På samma sätt som gäller för personer med diplomatstatus skall alltså de som omfattas av PFF-avtalet och SHIRBRIG SOFA vara undantagna från dessa avgifter och skatter. Avtalen i denna del bör uppfyllas genom en bestämmelse i 1976 års lag om immunitet och privilegier i vissa fall.

Regeringens förslag: Tullfrihet skall gälla för en främmande stats militära styrka och dess personal, som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Ändringar skall ske i 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och i 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Utredningens förslag: Nuvarande bestämmelse i 4 § lagen om tullfrihet m.m. skall ersättas med en hänvisning till den föreslagna ramlagen.

Remissinstanserna: *Tullverket* anser att då det av ramlagens namn inte framgår vem som är tullfrihetsberättigad bör detta tydliggöras i 4 § lagen om tullfrihet m.m.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Nato SOFA anger att tullfrihet skall gälla vid import och export av vissa varor, bl.a. tjänstefordon. Eftersom EU är en tullunion finns inga motsvarande bestämmelser i EU SOFA.

I samband med införandet av PFF-avtalet antogs en lagändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Genom lagändringen gavs utländska styrkor och dess personal rätt att tull- och skattefritt föra in utrustning, förnödenheter, förråd och annan egendom för eget bruk. Samma egendom fick sedan tull- och skattefritt föras ut ur landet.

Lagändringen tog endast sikte på de partnerländer som inte är EU-medlemmar, då tull och andra avgifter inte betalas då varor förs mellan EU:s medlemsstater.

För att möjliggöra en vidgad tillämpning av PFF-avtalet behöver bestämmelsen i 7 § i 1976 års lag justeras. På samma sätt som nu blir bestämmelsen i praktiken endast tillämplig för de militära styrkor och dess personal som är från länder som inte är EU-medlemmar.

Bestämmelser om tullfrihet finns i rådets förordning (EEG) nr 918/83 av den 28 mars 1983 om upprättande av ett gemenskapssystem för tullbefrielse. Ingen bestämmelse i denna förordning ger tullfrihet för militär personal. Enligt artikel 136.1 i förordningen får dock medlemsstaterna medge tullfrihet bl.a. till militär personal som i enlighet med internationella överenskommelser är stationerad inom en medlemsstats territorium men inte lyder under dess befäl. Stöd i EU-lagstiftningen att införa de bestämmelser om tullfrihet som nu föreslås finns således. I lagen om tullfrihet m.m. finns bestämmelser om tullfrihet där gemenskapsrätt inte hindrar att tullfrihet i vissa fall regleras av nationella bestämmelser.

PFF-avtalet innehåller en särskild bestämmelse om tillfällig införsel och återutförsel av tjänstefordon. Enligt avtalet skall militär eller civil personal i en styrka, vid uppvisande av särskilt formulär, få göra detta tullfritt. Samma sak gäller för fordon som skall användas för eget eller för anhörigas eget bruk.

Som sagts ovan tar bestämmelsen i praktiken endast sikte på de partnerländer som inte är EU-medlemmar, då tull och andra avgifter inte betalas när varor förs mellan EU:s medlemsstater.

Införsel av fordon av person som omfattas av PFF-avtalet och som inte är EU-medborgare, bedöms komma att ske i ytterst begränsad omfattning.

För att möjliggöra en vidgad tillämpning av PFF-avtalet skall lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m., som för närvarande har en bestämmelse som enbart hänvisar till samarbetet Partnerskap för fred, ändras.

8.2.5 Rätt att bära vapen

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 11 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) om regeringens möjlighet att besluta om undantag från vapenlagens bestämmelser om bl.a. införsel av skjutvapen och ammunition skall förtydligas till att avse tillfällen när en främmande stats militära styrka befinner sig på svenskt territorium inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna: Någon särskild synpunkt har inte lämnats på förslaget i denna del.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer i huvudsak med förslaget.

Remissinstanser har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Enligt Nato SOFA har en medlem av en styrka rätt att inneha och bära vapen på den mottagande statens territorium. Enligt EU SOFA har en person, militär eller civil, som ingår i krishanteringen rätt att bära vapen efter godkännande av den mottagande staten.

Av 2 kap. 1 § vapenlagen (1996:67) framgår att tillstånd krävs för att bl.a. föra in skjutvapen och ammunition till Sverige. I 2 kap. 2 § samma lag anges att det är polisen som prövar frågor om tillstånd. Endast i vissa undantagsfall får skjutvapen eller ammunition föras in i Sverige utan särskilt tillstånd, jfr 2 kap. 13 § samma lag. Av 11 kap. 3 § vapenlagen framgår att regeringen har rätt att besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka vid besök i Sverige inom ramen för internationellt samarbete. Bakgrunden är att det vid internationellt samarbete av förevarande slag är önskvärt att all materiel, inklusive skjutvapen och ammunition, utan krav på tullhantering och tillstånd kan föras mellan de länder som deltar i samarbetet.

Nato SOFA ger en person rätt att bära vapen, medan EU SOFA stipulerar krav på godkännande av den mottagande staten. Av EU SOFA ges således ingen direkt rätt att bära vapen. Även vid det hittillsvarande bruket av Nato SOFA har regeringsbeslut om undantag från vapenlagen meddelats.

Lokutionen "vid besök i Sverige" är mindre lämplig eftersom den kan medföra tolkningsproblem. Det finns t.ex. risk för att formuleringen kan komma att förstås så att det endast är en kortare tids vistelse som omfattas av lagen medan däremot längre tids vistelser i Sverige faller utanför lagens tillämpningsområde. För att undvika att missförstånd om lagbestämmelsens tillämplighet uppkommer bör lagtexten ändras. Bestämmelsens tillämplighet bör vidare förtydligas så att det framgår att den är till-

lämplig när en främmande stats militära styrka befinner sig på svenskt territorium inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering. Detta innebär inte någon skillnad mot vad den nuvarande lagbestämmelsen omfattar, men den föreslagna formuleringen tydliggör bestämmelsens tillämpningsområde.

Innehållet i EU SOFA om rätten att bära vapen kräver ingen ändring i vapenlagen. Enligt 11 kap. 1 § f vapenlagen får regeringen föreskriva att lagen inte skall gälla i fråga om vapen och ammunition som en företrädare för en annan myndighet medför vid tillfällig tjänstgöring i Sverige. Sådant undantag har föreskrivits om bl.a. poliser och tulltjänstemän som tillfälligt tjänstgör i Sverige i vissa sammanhang (se 4 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70)). Det finns således möjlighet för regeringen att föreskriva om undantag från vapenlagen även för sådan civil personal som omfattas av EU SOFA.

8.2.6 Immunitet för viss personal samt för vissa arkiv och dokument

Regeringens förslag: Den personal som, inom ramen för EU:s krishantering, har utstationerats vid EU:s institutioner, skall ha immunitet för uttalanden och handlingar som sker i tjänsten.

Arkiv och dokument som tillhör ett högkvarter skall vara okränkbara i den utsträckning som anges i EU SOFA.

En bestämmelse med detta innehåll skall införas i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Utredningen har inte lämnat något förslag i dessa delar, då den föreslagna ramlagen skulle garantera immunitet enligt avtalsbestämmelserna.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i dessa delar.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer i huvudsak med förslaget.

Remissinstanserna har inte lämnat något särskilt yttrande i denna del.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 8 i EU SOFA skall den militära och civila personal som av en medlemsstat placerats vid en av EU:s institutioner åtnjuta immunitet mot varje slag av rättsligt agerande när det gäller i tjänsten gjorda uttalanden eller handlingar. Immuniteten skall kvarstå även när tjänstgöringen är avslutad. Immuniteten som avser både civil- och straffrättsliga förfaranden gäller dock endast de handlingar som skett i tjänsten under tiden för tjänstgöringen vid EU-institutionen i fråga och kan under vissa förhållanden hävas. Bestämmelsen är tillämplig även på svenska tjänstemän i Sverige, både när de tjänstgör vid en EU-institution inom ramen för EU:s krishantering, men även när de har avslutat sin tjänstgöring vid en sådan institution.

Exempel på berörda institutioner är kommissionen och rådet med sekretariat. De tjänstemän som kan komma i fråga är alltså militär och civil personal som utstationerats vid en EU-institution särskilt för att delta i förberedandet eller genomförandet av en militär eller civil krishantering, liksom vid krishanteringsövningar. Bestämmelsen, som har sin motsvarighet i bl.a. 1965 års immunitets- och privilegieprotokoll för EG, är vanligt förekommande för internationella organisationer. Dess syfte är att tjänstemän på ett från värdlandet oberoende sätt skall kunna fullgöra de

uppgifter staterna har lämnat organisationen eller organet i fråga. Immuniteten innebär att en talan inför domstol eller en ansökan om verkställighet skall avvisas. Frågor om immunitet och privilegier för internationella organisationer och personer med anknytning till sådana organisationer regleras i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. För att uppfylla artikelns innehåll föreslås ett tillägg i denna lag.

Artikel 15 anger att ett högkvarters arkiv och andra officiella dokument skall vara okränkbara, såvida inte högkvarteret hävt immuniteten. Bestämmelsen kan bli tillämplig även om ett högkvarter inte fysiskt finns på svenskt territorium. Dokumentens immunitet gäller nämligen även när en tjänsteman, som är godkänd av ett högkvarter, har officiella dokument med sig vid vistelse i Sverige. Ett högkvarter kan vara beläget i en av EU:s medlemsstater, upprättat av en eller flera medlemsstater eller av en internationell organisation.

Bestämmelsen kan likställas med motsvarande internationella avtalsbestämmelser som finns angående officiella dokument som finns hos eller skickas till eller från en utländsk beskickning. Även denna bestämmelse föreslås uppfyllas genom ett tillägg i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

8.3 Avtalsinnehåll som inte kräver ändring av svensk lag

8.3.1 Pass och visum

Regeringens bedömning: PFF-avtalets, SHIRBRIG SOFA:s och EU SOFA:s bestämmelser om pass och visum kräver inte ändring av svensk lag.

Utredningens förslag: I utlänningsförordningen (1989:547) skall i bestämmelserna för pass och visering göras en hänvisning till den nya ramlagen.

Remissinstanserna: *Migrationsverket* har inget att erinra mot den av utredningen föreslagna ändringen i utlänningsförordningen.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt artikel 2 i EU SOFA gäller EU:s bestämmelser vid gränspassage. Bestämmelsen kräver således inga författningsåtgärder.

Nato SOFA anger att pass- och viseringsfrihet skall råda. Redan idag gäller detta för det absoluta flertalet av parterna i PFF-samarbetet, då det till största del är fråga om länder som är EU-medlemmar. För vissa länder innebär emellertid avtalets bestämmelser att dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för ett militärt samarbete skall undantas från kraven på pass och visum. I enlighet med avtalet finns krav på idkort och individuell eller kollektiv förflyttningsorder. Vidare föregås en vistelse i landet alltid av en inbjudan. Det är således endast fråga om en mycket begränsad krets av individer som, utöver vad gällande regelverk ger utrymme för, kan komma i åtnjutande av avtalets rättigheter i denna del.

Idag finns det en bestämmelse i utlänningsförordningen (1989:547) som anknyter till samarbetet Partnerskap för fred. För att möjliggöra en vidgad tillämpning av PFF-avtalets bestämmelser samt införlivandet av SHIRBRIG SOFA bör utlänningsförordningen justeras.

8.3.2 Körkort

Regeringens bedömning: Avtalsbestämmelserna om körkort i PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA och EU SOFA kräver inte ändring av svensk lag.

Utredningen har inte lämnat någon särskild bedömning i denna del.

Remissinstanserna: *Vägverket* tillstyrker förslagen i betänkandet som helhet. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* uttalar viss tveksamhet till förhållandet att ingen som helst prövning av giltighet eller äkthet av körkort skall ske enligt Nato SOFA.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt PFF-avtalet skall körkort som utfärdats i den sändande staten erkännas i den mottagande staten. Alternativt skall den mottagande staten utan att kräva förarprov själv utfärda körtillstånd eller körkort till medlem av styrka eller civil komponent som innehar motsvarande körtillstånd eller körkort utfärdat av den sändande staten. Enligt EU SOFA skall körkort som utfärdats av de militära myndigheterna i den sändande staten erkännas på den mottagande statens territorium för jämförbara militärfordon i medlemsstaterna.

Enligt 6 kap. körkortslagen (1998:488) får en utländsk medborgare här i landet framföra det fordon som hans giltiga nationella körkort berättigar honom till i hemlandet. Körkortet gäller under ett år i Sverige utom vad gäller körkort utfärdade inom EES-område, som gäller lika som ett svenskt körkort. Ett utländskt körkort utanför EES kan inte bytas mot ett svenskt. Om någon med ett EES-lands körkort vill byta sitt nationella körkort sker alltid en giltighets- och äkthetskontroll.

Bestämmelserna i Nato SOFA anger inget om prövning av äkthet eller giltighet vid utfärdande av svenskt körtillstånd eller körkort, utan anger endast att något förarprov inte skall krävas. I detta hänseende innebär avtalet alltså inte någon annorlunda tillämpning av befintliga regler.

Endast för det fall någon icke EES-medborgare skulle komma att befinna sig i landet längre än ett år, skulle körkortslagens bestämmelse om ettårsgräns komma att påverkas av Nato SOFA:s innehåll.

Enligt 10 kap. 1 § körkortslagen får regeringen meddela föreskrifter om undantag från körkortslagen.

För att följa avtalets bestämmelser fullt ut bör körkortsförordningen (1998:980) kompletteras med en bestämmelse som ger de rättigheter som avtalet ger uttryck för i denna del.

Regeringens bedömning: PFF-avtalets, SHIRBRIG SOFA:s och EU SOFA:s bestämmelser om rätten att bära uniform tillgodoses genom gällande svensk rätt. Svensk lag behöver inte ändras.

Utredningen har inte uttalat sig särskilt i denna del.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: PFF-avtalet och EU SOFA ger personalen rätt att bära uniform i enlighet med den sändande statens reglementen. EU SOFA ger även civil personal rätt att bära uniform.

Enligt 11 § förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet, m.m. (IKFN-förordningen) får inte utländsk militär personal bära uniform inom Sveriges landområde utan tillstånd av Försvarsmakten.

Ett uttryck för staters suveränitet är det allmänna förbudet för militära styrkor från ett land att i ett annat land bära sin nations uniform. Vid militärt internationellt samarbete är det dock regelmässigt så att besökande staters förband tillåts uppträda i uniform. Detta framgår vanligen av en överenskommelse mellan länderna.

EU SOFA möjliggör bärande av uniform även för civil personal. Det finns inga regler som, på sätt som för militär personal, kräver särskilt tillstånd för bärande av civil uniform. Det är således möjligt för t.ex. utländsk polis att i landet bära uniform utan särskilt tillstånd.

Trots bestämmelserna i 11 § IKFN-förordningen om att Försvarsmakten har rätt att tillåta utländsk militär att bära uniform i Sverige kan detta även beslutas av regeringen.

Behov av författningsändring för att uppfylla avtalens krav på rätt att bära uniform föreligger således inte.

8.3.4 Sjuk- och tandvård

Regeringens bedömning: PFF-avtalets, SHIRBRIG SOFA:s och EU SOFA:s bestämmelser om tillgång till sjuk- och tandvård påverkar inte gällande svensk lag på området.

Utredningen har inte lämnat någon särskild bedömning i denna del.

Remissinstanserna: *Socialstyrelsen* anser att PFF-avtalets bestämmelser om tillgång till sjuk- och tandvård fått en klargörande lösning och har inget att erinra mot förslaget till författning. *Riksförsäkringsverket* konstaterar att såväl Socialförsäkringslagen (1999:799) som EG-förordningen 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen undantar annan stats statsanställda från bosättningslandets socialförsäkringstillhörighet.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt PFF-avtalet skall den främmande styrkans personal erbjudas sjuk- och tandvård på samma villkor som mottagarlandets personal om sådan vård inte på ett tillfredsställande sätt kan erbjudas inom styrkan. Den gästade personalen skall enligt EU SOFA erhålla omedelbar vård på samma villkor som jämförbar personal i den mottagande staten.

EU-medborgare som omfattas av EG-förordningen 1408/71 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen skall erbjudas hälso- och sjukvård på samma villkor som personer bosatta i Sverige. Sedan länge gäller olika sjukvårdskonventioner mellan Sverige och några länder. Sverige har dessutom ingått överenskommelser om sjukvård med vissa länder. Det innebär att personer som omfattas av dessa konventioner eller överenskommelser skall erbjudas akut vård samt akut tandvård vid tillfällig vistelse i Sverige på samma avgiftsvillkor som personer bosatta i Sverige. De patienter som är utländska medborgare och som är bosatta i länder med vilka Sverige saknar konventioner eller överenskommelser erbjuds inte någon subventionerad vård av landstingen. Det betyder att dessa patienter själva får betala den verkliga kostnaden för såväl akut som planerad vård.

8.3.5 Inkomstbeskattning

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om inkomstbeskattning i PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA och EU SOFA kräver inte ändring av gällande svensk lag.

Utredningen har bedömt att den föreslagna ramlagen skulle leda till att Sverige uppfyller PFF-avtalets innehåll såvitt avser inkomstbeskattning.

Remissinstanserna: Skatteverket har inga erinringar mot förslaget om en ramlag.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Artikel X i Nato SOFA och artikel 16 i EU SOFA anger bl.a. att de perioder under vilka personal befinner sig i ett annat land inom ramen för avtalens tillämpning inte skall räknas som sådan bosättningsperiod som orsakar beskattning i mottagarstaten. De personalkategorier som omfattas av avtalsbestämmelserna är militär eller civil personal anställd vid ett lands försvarsmakt eller annan offentliganställd civil personal som verkar inom ramen för EU:s krishantering, t.ex. räddningstjänstpersonal och poliser. Lön och annan ersättning som utbetalas från den sändande staten i dess egenskap av arbetsgivare skall inte beskattas av den mottagande staten. Syftet med dessa bestämmelser är att undvika att dubbelbeskattning sker. Skatteregleringen ändrades inte i samband med införlivandet av PFF-avtalet i svensk rätt. Skälet för detta var att PFF-övningarna endast skulle komma att äga rum

i Sverige under en högst begränsad tidsperiod. Den svenska regleringen bedömdes därför inte vara i behov av att ändras.

En person som är begränsat skattskyldig i Sverige beskattas enligt nuvarande regler i lagen (1991:586) om särskild inkomstskatt för utomlands bosatta (SINK) i Sverige för inkomst i form av lön etc. som han eller hon förvärvat genom verksamhet här. När, som i nu aktuella fall, arbetsgivaren är hemmahörande i utlandet beskattas sådan förvärvsinkomst enbart om arbetstagaren vistas här under tidsperioder som sammanlagt överstiger 183 dagar under en tolv månadersperiod. Detta innebär således att personer som vistas i Sverige i högst sex månader inte blir beskattade här för sina löneinkomster.

De skatteavtal som träffats mellan Sverige och andra stater utgör en integrerad del av den svenska skattelagstiftningen. Skatteavtalen är i huvudsak baserade på de principer som följer av det s.k. modellavtal som OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling) tar fram. Modellavtalets huvudregel vad gäller löneinkomster är att dessa endast skall beskattas i hemviststaten. Lön som förvärvas genom arbete som utförs i den andra avtalsslutande staten får dock beskattas i arbetsstaten. När arbetsgivaren inte är hemmahörande eller har ett fast driftställe i den stat där arbetet utförs, beskattas emellertid sådan förvärvsinkomst i arbetsstaten endast om arbetstagaren vistats där under tidsperioder som sammanlagt överstiger 183 dagar under en tolv månadersperiod. Dessa regler överensstämmer med vad som gäller enligt SINK. Undantag görs för personer i offentlig tjänst, vilket det är fråga om i de nu aktuella fallen. Lön och liknande som betalas av en avtalsslutande stat till en fysisk person på grund av arbete som utförs i dess tjänst, beskattas endast i denna stat, dvs. hemviststaten i de nu aktuella fallen.

Även om det saknas skatteavtal finns det normalt en ordning för de sällsynta fall då dubbelbeskattning, trots reglerna i de interna lagstiftningarna, uppstår. Det är i sådana fall internationell praxis att hemviststaten medger avräkning för den utländska skatt som erlagts på löneinkomster förvärvade utomlands.

Det absoluta flertalet av tillfällena när PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA eller EU SOFA blir tillämpliga för en enskild person kommer även i framtiden inte att överstiga en sammanlagd tidsperiod om sex månader under en tolv månadersperiod. Vid de få tillfällena det kan bli fråga om en längre tids vistelse löses detta genom befintliga avtal eller principer som angetts ovan. Detta innebär således att det rimligtvis aldrig kan bli fråga om någon dubbelbeskattning av löneinkomster för de personer som omfattas av PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA och EU SOFA, när dessa arbetar tillfälligt i Sverige. Således uppfyller vi avtalens syfte och någon lagstiftning krävs inte såvitt gäller frågan om inkomstbeskattning. Bestämmelserna om inkomstbeskattning i artikel X i Nato SOFA och i artikel 16 i EU SOFA behöver således inte införlivas i svensk rätt.

Regeringens bedömning: Den nuvarande ordningen enligt vilken Försvarsmakten skattefritt tillhandahåller drivmedel, oljor och smörjmedel till andra länder är inte oförenlig med den svenska mervärdesskattelagstiftningen.

EU SOFA:s bestämmelser om en främmande styrkas rätt till samma lättnader som den mottagande statens försvarsmakt avseende post, telekommunikationer och transporter kräver inte ändring av svensk lag.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Utkast till lagrådsremiss: Överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig särskilt i denna del.

Skälen för regeringens bedömning: Som framgår i avsnitt 5.3.2 ålägger Nato SOFA den mottagande staten att skattefritt tillhandahålla drivmedel, oljor och smörjmedel till den sändande statens tjänstefordon, luftfartyg och fartyg. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i EU SOFA.

Huvudregeln i mervärdesskattelagen är att all omsättning av varor och tjänster är skattepliktig, om inte annat stadgas. Flygbensin och flygfotogen är undantagna från skatteplikt. Lagen innehåller vidare bestämmelser om rätt till återbetalning för vissa grupper som inte är skattskyldiga. Sådan rätt till återbetalning tillkommer bl.a. utländska beskickningar och sådana internationella organisationer som avses i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Enligt skattebetalningslagen (1997:483) får en skattskyldig helt eller delvis befrias från skyldigheten att betala mervärdesskatt om det finns synnerliga skäl. Alltsedan PFF-avtalets införande i Sverige har bestämmelsen i avtalet lösts på så sätt att Försvarsmakten skattefritt tillhandahåller drivmedel, oljor och smörjmedel till de gästande styrkorna.

På samma sätt som uttrycktes i prop. 1995/96:37 s. 46 ff. kan frågan om Försvarsmaktens tillhandahållande av fartygsbränsle och drivmedel för fordon komma att omfattas av beskattning eftersom mervärdesskattelagen endast undantar omsättning av flygbränsle. Regeringen anser dock alltjämt att frågan kan lösas genom att bestämmelsen om skattebefrielse tillämpas och att Sverige på så sätt uppfyller PFF-avtalets krav på tillhandahållande av skattefritt drivmedel.

Eftersom den svenska mervärdesskattelagstiftningen tillåter återbetalning av skatt till icke skattskyldiga och att skattskyldiga under vissa förutsättningar helt eller delvis får befrias från skyldigheten att betala skatt kan inte den nuvarande ordningen enligt vilken Försvarsmakten tillhandahåller drivmedel till andra länder utan att påföra mervärdesskatt anses oförenlig med svensk lagstiftning.

Försvarsmaktens kostnader för att tillhandahålla skattefria drivmedel, oljor och smörjmedel förväntas inte öka i sådan utsträckning att det inte kan omfattas av myndighetens ordinarie anslag.

Enligt artikel 14 i EU SOFA har ett högkvarter eller en utländsk styrka rätt till samma lättnader i fråga om bl.a. post, telekommunikationer och transporter, dvs. resor, som styrkorna i den mottagande staten. Försvarsmakten har inga särskilda lättnader beträffande posthantering, telekommunikationer eller resor som kräver lagändring för att Sverige skall kunna uppfylla avtalet i denna del.

9 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna som rör PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA och EU SOFA skall träda i kraft den 1 januari 2005.

Regeringens bedömning: Några särskilda övergångsbestämmelser behövs inte.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Har inte lämnat några synpunkter i denna del.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Vid undertecknandet av EU SOFA uttalade medlemsstaterna att de skulle göra sitt yttersta för att så snart som möjligt uppfylla kraven enligt sina egna konstitutionella förfaranden så att avtalet snarast kan träda i kraft. För att Sverige skall kunna ratificera avtalet behöver de föreslagna lagändringarna ha trätt i kraft.

Även de föreslagna författningslösningarna med anledning av PFF-avtalet och SHIRBRIG SOFA behöver ha trätt i kraft innan ratifikation av det senare dokumentet kan ske.

Det är lämpligt att de föreslagna lagändringarna sker samtidigt och de föreslås därför träda i kraft den 1 januari 2005.

Något behov av några särskilda övergångsbestämmelser för de föreslagna lagändringarna bedöms inte föreligga.

10 Ekonomiska konsekvenser

Regeringens bedömning: Förslaget till ny lagstiftning kommer att ge förutsättningar för effektivitetsvinster för Försvarsmakten i och med att det internationella militära samarbetet med andra länder torde förenklas betydligt. De länder som ska delta i en planerad aktivitet kommer redan på förhand att veta att PFF-avtalet skall tillämpas, varvid ett omfattande och därmed tids- och penningkrävande förhandlingsarbete kan undvikas. Samma skäl kan anföras för SHIRBRIG SOFA och EU SOFA.

De kostnader som till följd av samarbetet kan komma att uppstå hos enskilda myndigheter skall belasta respektive myndighets ordinarie anslag.

Förslagen i sig medför inte några kostnadsökningar.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i huvudsak med regeringens bedömning.

Remissinstanserna: *Försvarsmakten* bedömer att en förändrad syn på tillämpningen av PFF-avtalet kommer medföra synnerligen positiva effekter på myndighetens internationella arbete, avseende bl.a. utbyten och övningar med andra länder för freds- och säkerhetsfrämjande insatser/samarbeten.

Skälen för regeringens bedömning: En grundläggande utgångspunkt för regeringens förslag är att det internationella militära samarbetet mellan Sverige och andra länder skall underlättas och att den militära personalen skall ges samma rättsliga status oavsett om övningen eller aktiviteten äger rum i Sverige eller på något annat lands territorium. Det är av vikt att principen om reciprocitet upprätthålls så att det internationella samarbetet länderna emellan inte försvåras av det faktum att de involverade länderna inte kan garantera den deltagande personalen samma rättsliga status. Den nuvarande ordningen, som innebär att svensk personal erhåller en bättre rättslig status under aktiviteter utomlands än vad motsvarande utländsk personal som deltar i militära aktiviteter i Sverige gör, är otillfredsställande och riskerar att avsevärt försvåra eller rent av att förhindra det internationella samarbetet inom krishantering och fredsfrämjande. Det är därför viktigt att anpassa den svenska tolkningen av PFF-avtalet och dess tillämpningsområde till övriga deltagande länders syn. Förslagen om att PFF-avtalet skall gälla såväl för enskilda officerare som för förband med flera hundra soldater som att avtalet är tillämpligt på alla aktiviteter som sker inom ramen för PFF-samarbetet kan förväntas medföra besparingar genom de effektivitetsvinster som uppstår då Försvarsmaktens arbete kan bedrivas effektivare. Förslaget innebär att Försvarsmakten får det enklare vid ingående av särskilda avtal med de andra deltagande länderna för separata aktiviteter. Ytterligare effektivitetsvinster kan påräknas genom att den praktiska hanteringen och tillämpningen av avtalet underlättas eftersom förutsebarheten ökar då de inblandade parterna redan på förhand vet hur eventuella tvister eller skadeståndsanspråk skall lösas. Eftersom PFF-avtalets tillämpningsområde inte är begränsat till enbart PFF-verksamhet utan att avtalet även kan omfatta annat internationellt militärt samarbete kan motsvarande effektivitetsvinster och besparingar förväntas även i denna del.

Det kan förväntas att PFF-avtalet kommer att vara tillämpligt i större omfattning än vad som varit fallet hittills. Detta kan i sin tur komma att medföra vissa ökade kostnader för Försvarsmakten genom att de t.ex. tvingas att tillhandahålla skattefritt drivmedel till andra länders trupper i större utsträckning än vad som är fallet i dag. Kostnaderna kan dock inte bedömas vara mer omfattande än att de kan täckas av och belasta Försvarsmaktens ordinarie anslag. Eventuella merkostnader vid tillämpning av statusavtalen i Sverige kommer att motsvaras av lättnader vid motsvarande tillämpning av andra länder.

Behovet av särskilda garantier från regeringens sida för de kostnader som kan uppstå hos myndigheter och statliga verk med anledning av uppkomna skador diskuterades i samband med att PFF-avtalet införlivades i svensk rätt. Något behov för sådana garantier bedömdes inte föreligga.

Även om PFF-avtalet inte längre kommer att gälla endast vid övningar i Sverige och även om andra statusavtal, såsom SHIRBRIG SOFA eller EU SOFA, kan bli tillämpliga kommer verksamheten inte att bli så omfattande att det finns skäl att utfästa särskilda garantier för de kostnader som kan komma att uppstå hos enskilda myndigheter till följd av internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Kostnaderna skall i stället belasta respektive myndighets ordinarie anslag.

11 Författningskommentar

11.1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

2 kap. 7 b §

Motiven för bestämmelsen behandlas närmare i avsnitt 8.2.1.

Ändringen som bildar ett nytt *första stycke* följer *Lagrådets* förslag. Den är föranledd av tillträdet till EU SOFA och innebär att den personkrets som omfattas av bestämmelsen vidgas till att även omfatta civila personer, utan anknytning till en militär styrka, som vistas i Sverige inom ramen för internationell krishantering. Genom *andra stycket* tydliggörs att kravet på åtalsförordnande även gäller för en svensk medborgare eller en utlänning med hemvist i Sverige om personen i fråga tjänstgör vid en utländsk militär styrka. Detta kan t.ex. vara fallet om en person i den sändande militära styrkan även är medborgare i Sverige och befinner sig här inom ramen för internationellt samarbete. Däremot finns det alltså inte krav på åtalsförordnande om den misstänkte är medborgare i Sverige eller har sitt hemvist här, men är del av den sändande statens civila myndigheter, t.ex. inom ramen för internationell civil krishantering (jfr artikel 17.7 i EU SOFA). I övrigt avses inte någon ändring i sak (jfr prop. 1995/96:37 s. 31–33, 57 och 133).

Bestämmelsen är således alltjämt avsedd att omfatta samtliga personer som har någon officiell funktion hos den främmande staten. Personalen, som kan vara militär eller civil, skall tjänstgöra vid en militär eller en civil myndighet. Utanför tillämpningsområdet faller personer som helt privat medföljer en styrka, exempelvis familjemedlemmar. Kravet på förordnande av regeringen gäller åtal för alla typer av brott, oavsett om de har begåtts i tjänsten eller utanför denna. Redan nu gäller en extensiv tolkning. Tillstånd skall alltså inhämtas, om det inte står helt klart att sådant inte behövs.

Internationellt militärt samarbete avser i detta sammanhang sådant samarbete som bedrivs mellan två eller flera staters försvarsmakter. Syftet för samarbetet kan t.ex. vara att utveckla den nationella förmågan att delta i internationella insatser, enskilt eller tillsammans med andra länder. Syftet med samarbetet kan emellertid också vara rent förtroendeskapande myndigheterna emellan. Militär och civil krishantering ombesörjs av militära och civila myndigheter enligt de riktlinjer som EU, Nato eller någon annan internationell organisation sätter upp.

11.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Prop. 2004/05:7

5 §

Bakgrunden till den ändrade bestämmelsen redovisas i avsnitt 8.2.1.

Bestämmelsen medför att utlämning för militära brott kan ske när gällande statusavtal som t.ex. PFF-avtalet, SHIRBRIG SOFA eller EU SOFA är tillämpliga. Det är således fråga om specifika undantagsfall från huvudregeln att utlämning inte skall ske för militära brott.

Det förfarande som gällande lagstiftning ger uttryck för i samband med ett ärende om utlämning för brott påverkas inte av bestämmelsen.

Bestämmelsen är utformad i enlighet med *Lagrådets* förslag, med den skillnaden att andra stycket har fått en modernare språkdräkt.

11.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

7 §

Motiven för ändringarna redovisas i avsnitt 8.2.3, 8.2.4 och 8.2.6.

Bestämmelsen i *första stycket* medför att den militära styrka och dess personal som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete och internationell krishantering skall ha immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i PFF-avtalet och SHIRBRIG SOFA i vissa delar. Privilegierna avser uttag av avgifter och skatter för fordon i vägtrafik samt import och export av viss egendom. Bestämmelsen medför också att den som omfattas av ett annat statusavtal, i vilket hänvisning görs till de aktuella bestämmelserna i PFF-avtalet eller SHIRBRIG SOFA, skall ha samma rättigheter i dessa delar.

Undantaget från avgifter och skatter vid brukande av fordon i vägtrafik kommer endast i fråga beträffande tjänstefordon som tillhör militär eller civil personal som är anställda i en utländsk militär styrka. Den berättigade personen skall vidare befinna sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering efter inbjudan av en svensk myndighet.

Bestämmelsen om immunitet och privilegier beträffande import och export i förhållande till Sverige omfattar på samma sätt utländsk militär styrka och dess personal. Skillnaden mot den tidigare lydelsen är att bestämmelsen möjliggör en vidgad tillämpning av PFF-avtalets bestämmelser samt motsvarande tillämpning av SHIRBRIG SOFA.

Av *andra stycket* framgår att den civil- och straffrättsliga immuniteten gäller för civil och militär personal som placerats vid någon av EU:s institutioner inom ramen för EU:s krishantering. Immuniteten kvarstår även när tjänstgöringen är avslutad. Immuniteten gäller dock endast de handlingar som skett i tjänsten under tiden för tjänstgöringen vid EU-institutionen i fråga.

Bestämmelsen är tillämplig även på svensk personal. Artikel 8 i EU SOFA möjliggör ett hävande av immuniteten och anger processen för ett sådant förfarande.

Bestämmelsen reglerar även frågan om ett högkvarters arkiv och officiella dokumentets okränkbarhet. Bestämmelsen blir tillämplig för det fall det inom ramen för EU:s krishantering skulle komma att upprättas ett högkvarter på svenskt territorium, men även beträffande de officiella dokumenten en tjänsteman, som är godkänd av ett högkvarter, för med sig vid vistelse i Sverige.

11.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:558) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet

Bestämmelsen i lagens 4 § om statens skadeståndsansvar under vissa förhållanden föreslås bli ersatt av en särskild lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Bestämmelsen skall således upphävas.

11.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

4 §

Ändringen sker mot bakgrund av att PFF-avtalet skall kunna användas i andra sammanhang än renodlad övningsverksamhet inom ramen för PFF samt införlivandet av SHIRBRIG SOFA, se närmare i avsnitt 8.2.4.

Tredje styckets nya lydelse innebär således att området för tullfri in- och utförelse av viss egendom utökas. Tullfriheten avser såväl utländsk militär styrka som enskild person inom en sådan styrka i enlighet med vad statusavtalen ger uttryck för.

11.6 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

11 kap. 3 §

Motiven för ändringen behandlas närmare i avsnitt 8.2.5.

Ändringen innebär ett förtydligande av när regeringen har möjlighet att för vissa fall besluta om undantag från vapenlagens bestämmelser.

11.7 Förslag till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

Motiven till varför den nya lagen föreslås anges i avsnitt 8.2.2.

Lagen fyller samma funktion som den bestämmelse som för närvarande finns i 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet, se prop. 1995/96:37 s. 58–59. Lagen ger en skadelidande tredje man möjlighet att i svensk domstol yrka ersättning av den svenska staten för skador som orsakats av någon som omfattas av ett statusavtal med särskilda bestämmelser om skadeståndsansvar för staten, som PFF-avtalet eller de nya statusavtalen SHIRBRIG SOFA och EU SOFA. På

samma sätt som tidigare omfattas skador som orsakats av såväl utländsk fysisk som juridisk person. Med utländsk juridisk person skall även förstås utländsk stat.

Frågan om skadeståndsskyldighet över huvud taget föreligger skall bedömas enligt de i varje särskilt fall tillämpliga reglerna.

På samma sätt som angavs i prop. 1995/96:37 kan bestämmelsen komma i fråga även vid skador till följd av trafik med motordrivet fordon.

Några allmänna utgångspunkter för uppdraget

Partnerskap för fred (PFF) är ett internationellt fredssamarbete mellan Natomedlemmar och andra stater, i huvudsak europeiska. Sverige anslöt sig till PFF-samarbetet i maj 1994. Inför PFF-samarbetet antog Sverige ett avtal om rättslig status för ett lands styrkor när de befinner sig på en annan avtalsparts territorium – PFF-avtalet – vilket innehållsmässigt utgörs av Nato Status of Forces Agreement (Nato SOFA).

Nato SOFA har till syfte att reglera den rättsliga statusen för ett medlemslands styrkor när dessa befinner sig inom ett annat medlemslands territorium. Syftet med PFF-avtalet är att på samma sätt, mellan de länder som ingår i PFF-samarbetet, reglera den rättsliga statusen för ett lands styrkor när de befinner sig på ett annat avtalslands territorium.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera den rättsliga reglering som tillkommit med anledning av PFF-samarbetet. Uppdraget har också innefattat att genomföra en allmän översyn av hur PFF-avtalet har använts nationellt och internationellt. Utredningen har vidare haft i uppgift att göra en utvärdering av den svenska regleringen på området och därvid analysera om den nationella regleringen på bästa sätt möter dels de krav som finns i PFF-avtalet, dels de behov som följer av andra existerande internationella samarbetsavtal på fredsfrämjandeområdet avseende personals status. Eftersom bestämmelser som motsvarar PFF-avtalet även finns i olika bilaterala samarbetsavtal har utredningen också haft i uppgift att ta sikte på de avtal som för närvarande finns beträffande statusfrågor för personal liksom avtal som kan komma att ingås inom den internationella verksamhet som bedrivs på fredsfrämjande- och krishanteringsområdet. Utredningen har även haft att beakta den krishantering som utvecklas inom ramen för Europeiska unionen, såvitt avser såväl militär som civil personal. Enligt direktiven skulle utredningen vidare beakta att antalet samarbetsavtal på området kan förväntas komma att öka i framtiden liksom att samarbetet kan beröra såväl civil som militär personal.

En orsak till utredningens arbete är att den svenska synen på PFF-avtalets tillämpningsområde och räckvidd inte är överensstämmande med Natos och de övriga Nato- och partnerländernas syn. Sedan PFF-avtalets införlivande i svensk rätt har avtalets tillämpningsområde i Sverige ansetts begränsat till att enbart omfatta renodlade övningar som äger rum inom ramen för PFF-samarbetet. Vid den praktiska tillämpningen har avtalet vidare kommit att tolkas så att det krävs flera personer för att man ska kunna tala om en styrka, vilket medför att avtalet inte har kunnat användas då enskilda officerare har utfört tjänsteuppdrag på svenskt territorium. Flertalet av de länder som Sverige samarbetar med inom ramen för Partnerskap för fred har generellt gett PFF-avtalet ett vidare tillämpningsområde. Genom praxis har länderna kommit att etablera ett synsätt som innebär att avtalet gäller så snart det är fråga om ett militärt samarbete som innebär att en avtalsparts militära personal befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Det uppställs inga begränsningar om att det måste röra sig om viss bestämd verksamhet eller att den militära styrkan

måste bestå av ett visst minsta antal personer för att avtalet ska vara tillämpligt. Stöd för denna tolkning finns enligt dessa länder i avtalet och i preambeln till avtalet.

Diskrepansen mellan den svenska synen och flertalet av de andra ländernas inställning har lett till kritik och irritation mot den svenska begränsade tillämpningen, eftersom denna medför att utländsk militär personal inte ges samma rättsliga status i Sverige som svensk personal under tjänsteutövning erhåller i deras länder. Den grundläggande principen om reciprocitet kan inte upprätthållas. Det nordiska fredsfrämjande samarbetet som äger rum inom ramen för Nordcaps är ett konkret exempel på samarbete som riskerade att avstanna på grund av att Sverige gav PFF-avtalet ett snävare tillämpningsområde än Danmark och Norge.

En viktig utgångspunkt för utredningens arbete har varit att det internationella fredsfrämjande samarbetet mellan Sverige och andra länder inte ska försvåras eller riskera att hindras utan att det i stället ska kunna bedrivas så smidigt som möjligt. Detta ställningstagande bör ses mot bakgrund av att både riksdagen och regeringen vid ett flertal tillfällen har understrukit vikten av att Sverige ska vara en aktiv aktör inom det internationella fredsfrämjande samarbetet. För att det internationella militära samarbetet som Sverige deltar i ska kunna bedrivas med så stor framgång som möjligt är det enligt utredningens uppfattning nödvändigt att ändra den svenska tillämpningen och komma bort från den restriktiva inskränkande tolkningen av avtalet. Det är inte acceptabelt att svensk personal ska omfattas av avtalet då de befinner sig på annan avtalsparts territorium samtidigt som Sverige vägrar tillerkänna utländsk militär motsvarande rättsliga status då de befinner sig i Sverige. Den grundläggande principen om reciprocitet måste upprätthållas och samma regler gälla oavsett i vilket land den militära personalen befinner sig för att fullgöra ett tjänsteuppdrag inom ramen för internationellt militärt samarbete. För den enskilde är frågan om rättslig status av lika stor betydelse oavsett om det är fråga om en aktivitet som äger rum på svenskt territorium eller i ett annat land.

Tillämpningen av PFF-avtalet nationellt och internationellt

Som ett led i arbetet med att se till att det svenska regelverket är så funktionsenligt som möjligt för att det internationella samarbetet ska kunna fungera utan onödiga hinder har utredningen dels inventerat det svenska nationella regelverket liksom den svenska tolkningen och tillämpningen av avtalet, dels sökt utreda hur PFF-avtalet används internationellt av Nato-länderna och de övriga länderna som deltar i PFF-samarbetet. Forsvarsdepartementet och Forsvarsmakten har lämnat uppgifter om den nationella tillämpningen av avtalet och de problem som den nuvarande lagstiftningen för med sig. När det gäller den internationella tillämpningen av avtalet har utredningen besökt Danmark och träffat företrädare för det danska Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen, Generalauditören och Beredskapsstyrelsen i Köpenhamn. Med utgångspunkt i dessa besök samt besök vid den svenska Nato-delegationen i Natos högkvarter i Bryssel och Natos militära strategiska operativa högkvarteret i Mons utanför Bryssel, har utredningen kunnat fastställa skillnader mellan Sve-

- Enligt svenskt synsätt kan avtalet endast tillämpas när det är fråga om en övning, trots att merparten av de aktiviteter som äger rum inom ramen för PFF-samarbetet inte kan klassificeras som renodlad övningsverksamhet. Förutom mera traditionella övningar i militär mening består PFF-samarbetet bl.a. av seminarier, utbildning och omfattande förberedelseåtgärder inför en övning. Varken PFF-avtalet eller Nato SOFA innehåller någon sådan begränsning såvitt avser aktivitet utan avtalet har generell tillämplighet så snart en avtalsparts militära personal, efter överenskommelse, befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Någon sådan begränsning uppställs inte heller i de andra ländernas tillämpning.
- Av rubriken till PFF-avtalet och av dess preambel framgår att avtalet är tillämpligt när en styrka från ett partnerland i tjänsteärende befinner sig på ett annat partnerlands territorium. I Nato SOFA definieras begreppet styrka som personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter. Både Nato och flertalet av de övriga Nato- och partnerländerna anser att avtalet är tillämpligt så snart det handlar om en enskild officer och denne är medlem av personalen/styrkan. Den svenska tolkningen av avtalet i denna del är att det måste vara fråga om minst tre personer för att en styrka ska kunna vara för handen och avtalet bli tillämpligt.
- Den gängse internationella uppfattningen är att PFF-avtalet kan tillämpas även i de fall då avtalsparterna ägnar sig åt annat internationellt militärt samarbete än PFF-samarbetet. Ståndpunkten stöds av det faktum att varken PFF-avtalet eller Nato SOFA innehåller någon begränsning till att enbart omfatta PFF-samarbete. Avtalen anses i stället ha generell tillämplighet och uppställer endast en geografisk begränsning men däremot inte någon materiell begränsning. Tillämpligheten blir beroende av att det handlar om ett Nato- eller PFF-land. Den begränsade svenska tolkningen av avtalet till att endast omfatta renodlade PFF-övningar omöjliggör en svensk användning av avtalet såvitt avser nämnda verksamhet.
- Sverige har tolkat avtalet så att det krävs ett skriftligt avtal för att utländsk militär personal ska få komma till Sverige. Den internationella uppfattningen härvidlag är att det inte finns några formkrav för att ett samtycke ska anses giltigt utan att det kan vara fråga om allt från informella muntliga överenskommelser till mycket detaljerade skriftliga avtal.
- Varken PFF-avtalet eller Nato SOFA reglerar statusfrågor vid civil fredsfrämjande verksamhet. Den internationella synen om att avtalet inte är tillämpligt på civil personal är i denna del överensstämmande med den svenska tolkningen. Däremot omfattas viss civil personal av EU SOFA.

- Vid anslutningen till PFF-avtalet avgav Sverige en reservation av innebörd att utländska stater inte skulle kunna utöva jurisdiktion på svenskt territorium. Syftet med den svenska reservationen var att förhindra att en sändande stat upprättar en domstol på svenskt territorium. Omfattningen av den svenska reservationen har dock kommit att missförstås som att den även skulle omfatta sändarstaternas rätt att själv lagföra sin personal.
- Den snäva svenska synen på tillämpningsområdet för PFF-avtalet förhindrar att avtalet kan användas som statusavtal när det är fråga om annat internationellt militärt samarbete, vilket enligt Försvarmakten skapar onödiga störningar och påverkar Sveriges relationer med andra länder negativt.
- Den nuvarande ordningen med att Försvarmakten åläggs att tillhandahålla skattefria drivmedel till den sändande statens tjänstefordon har medfört praktiska problem för Försvarmakten eftersom de utländska styrkorna är hänvisade till särskilda militära bensinstationer och att kostnaderna för det skattefria drivmedlet belastar Försvarmaktens anslag.
- För att få föra in skjutvapen och ammunition till Sverige krävs enligt huvudregeln tillstånd. Regeringen har rätt att besluta om undantag från vapenlagens krav på tillstånd då en främmande stats militära styrka besöker Sverige inom ramen för internationellt samarbete. Försvarmakten menar att den nuvarande ordningen skulle kunna förenklas om inte regeringen i varje enskilt fall måste besluta om dessa undantag.

Val av lagstiftningsmetod

En internationell överenskommelse är inte direkt tillämplig i svensk rätt utan måste införlivas i den nationella rätten. I huvudsak finns det två olika metoder – transformering och inkorporering. Vid övervägandet av vilken lagstiftningsmetod som bör väljas såvitt avser PFF-avtalet har utredningen först undersökt om en möjlig och framkomlig väg är att riksdagen bemyndigar regeringen att införliva PFF-avtalets bestämmelser i en förordning, men kommit fram till att detta inte är förenligt med bestämmelserna i 8 kap. regeringsformen. PFF-avtalet innehåller nämligen bl.a. föreskrifter om jurisdiktion och beskattning och detta är ämnen som faller utanför det delegerbara området och som måste underställas riksdagen.

Vid valet mellan transformation och inkorporation har utredningen funnit att inkorporation är den modell som är att föredra. Då det handlar om en internationell överenskommelse är det i allmänhet den metoden som används. Inkorporering är vidare tidseffektiv och en säker metod sett ur ett lagstiftnings tekniskt perspektiv. Eftersom bestämmelserna förs över direkt i oförändrat skick till den nationella rättsordningen minimeras riskerna att avtalet införlivas på ett felaktigt sätt. En översättning av avtalet finns vidare redan att tillgå. Att inkorporera PFF-avtalet i lagen

(1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall (nedan kallad 1976 års lag) är ett alternativ men det har utredningen bedömt som mindre lämpligt eftersom lagen dels i huvudsak är tillämplig på internationella organisationer och personer med anknytning till sådana organisationer, dels p.g.a. att det är mera ändamålsenligt att lagstiftning om rättslig status för utländska militära enheters personal finns samlade på ett ställe och åtföljs av aktuell avtalstext. Utredningen har i stället bedömt att en egen ramlag av samma typ som 1976 års lag är att föredra. Lagen bör ges ett vitt tillämpningsområde och förutsättningen för att ett avtal ska kunna tas in i lagen är att det är handlar om internationellt militärt samarbete. Lagen ska således inte enbart omfatta PFF-avtalet utan alla internationella avtal som behandlar frågor om rättslig status avseende internationellt militärt samarbete ska kunna föras in i lagen. Det mellan Nato och vissa av medlemsstaterna ingångna kompletterande tilläggsprotokollet kan komma att omfattas av lagen för det fallet att Sverige väljer att underteckna detta och införliva det genom att foga det till ramlagen. Detsamma gäller den nyligen antagna EU SOFA.

Den nya lagen bör ges namnet Lag om rättslig status i vissa fall och ska bestå av inledande paragrafer, varefter de avtal som ska inkorporeras i svensk rätt fogas till lagen som bilagor. I den första paragrafen fastställs lagens tillämpningsområde liksom att innehållet i de internationella avtalen som inkorporerats i svensk rätt genom lagen gäller som lag här i landet. I nästföljande paragraf slås fast att bestämmelserna i lagen har företräde framför annan lagstiftning, såvida inte annat uttryckligen sägs. För att undvika fortsatta tillämpningsbekymmer såvitt avser begreppet styrka slås det explicit fast i en paragraf att i begreppet styrka kan innefattas såväl en enskild person som flera personer.

PFF-avtalet och dess tillämpningsområde

I preambeln till PFF-avtalet stadgas att de stater som har skrivit under Nordatlantiska fördraget från år 1949 och de länder som antagit inbjudan till Partnerskap för fred och som har antagit ramdokumentet, tillsammans utgör deltagande stater i Partnerskap för fred. Vidare sägs att styrkor från en part i avtalet kan sändas och mottagas efter avtal till en annan parts område. I preambeln konstateras vidare att de deltagande staterna önskar definiera status för sådana styrkor när de befinner sig på annan parts område. Varken avtalet eller anslutningsdokumenten begränsar avtalets tillämpning till att endast omfatta vissa aktiviteter. Inte heller är avtalets tillämplighet beroende av att det är fråga om ett visst antal personer, eftersom begreppet styrka definieras som personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter. Avtalet gäller alltså generellt så snart en avtalsparts styrkor, efter överenskommelse, befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Sammantaget innebär detta att avtalet blir tillämpligt på alla militära aktiviteter som avtalsparterna ägnar sig åt och att avtalets tillämplighet inte begränsar sig till aktiviteter som sker inom ramen för PFF-samarbetet. PFF-avtalet kan således komma att tillämpas på framtida internationellt militärt samarbete som de stater som är parter i nämnda avtal deltar i, även om verksamheten inte bedrivs inom ramen för PFF. PFF-samarbetet utgör bara en del av det internationella militära samarbe-

te som Sverige deltar i och som vi i framtiden kan förväntas komma att delta i. Statusavtalen har en viktig funktion att fylla eftersom de på förhand ger svar på frågor t.ex. om hur skadestånd ska regleras. Statusavtalen har vidare till syfte att tillerkänna den militära personalen rättslig status i form av immunitet och privilegier när de deltar i militär verksamhet. Militär verksamhet innehåller med nödvändighet farliga och riskabla inslag och verksamheten kan dessutom vara förlagd till ett land som inte har samma rättssäkerhet och syn i frågor om mänskliga rättigheter som den egna staten. Det blir därmed en viktig uppgift för den sändande staten att skydda den egna personalen och statusavtalen utgör härvid ett viktigt instrument. Militär personal har samma behov av rättslig status oavsett om det handlar om ett samarbete inom ramen för PFF eller militärt samarbete i någon annan form. Ett avtalslöst tillstånd kan bl.a. leda till att till synes enkla ersättningsärenden, exempelvis bullerskador vid flyguppvisningar, blir svårlösta mellanstatliga tvister. Eftersom PFF-avtalet inte innehåller någon begränsning vad gäller verksamhet och det har godkänts av riksdagen finns det inga formella hinder mot att tillämpa avtalet även när avtalspartens militära styrka befinner sig på svenskt territorium i andra sammanhang så länge det handlar om verksamhet inom ramen för internationellt militärt samarbete. Såväl samarbetet som äger rum inom ramen för Nordcaps som SHIRBRIG faller därmed inom avtalets tillämpningsområde.

EU SOFA

Ett avtal mellan EU:s medlemsstater har ingåtts avseende status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till EU:s förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till EU:s förfogande i detta sammanhang. Avtalet benämns EU SOFA och är ett statusavtal av samma modell som PFF-avtalet. EU SOFA undertecknades den 17 november 2003 av medlemsstaterna, varefter ratificeringsprocessen tog vid. Innehållsmässigt överensstämmer avtalet i stora delar med PFF-avtalet. Om fråga däremot uppkommer om att även ett annat statusavtal skulle kunna bli tillämpligt föreskriver EU SOFA, beträffande den personal som omfattas av avtalets första och tredje avsnitt, att parterna ska komma överens om vilket statusavtal som ska ha företräde och äga tillämpning. Om parterna ej kommer överens ska det andra avtalet ha företräde. Innebörden av detta är att om parterna inte kommer överens i en konflikt mellan EU SOFA och PFF-avtalet är det det senare avtalet som har företräde. En stor skillnad mellan PFF-avtalet och EU SOFA är dock att EU SOFA även är tillämpligt på civil personal och att kretsen av personer som erhåller rättslig status är betydligt vidare än vad som är fallet med PFF-avtalet. EU SOFA är tänkt att ge rättslig status till t.ex. domare, åklagare, poliser, kriminalvårdspersonal och räddningstjänstpersonal när de deltar i EU-ledda kris- och katastrofinsatser och i övningar inför sådana insatser.

Skyldighet att betala inkomstskatt

Enligt huvuddragen i den svenska skattelagstiftningen anses en person stadigvarande bosatt och skattskyldig här i riket efter en sammanhängande vistelse på sex månader eller mera medan Nato SOFA anger att en utsänd ska beskattas i den sändande staten. Utländsk militär personal som under längre tid i Sverige fullgör ett uppdrag inom ramen för internationellt militärt samarbete kommer inte att bli skyldig att betala skatt i Sverige för lön och liknande ersättning som utbetalats av den sändande staten eftersom ramlagen har företräde framför andra lagar och därmed förhindrar att beskattning sker i Sverige.

Utlämning för militära brott

Den svenska lagstiftningen tillåter inte att utlämning sker av en utländsk medborgare som har gjort sig skyldig till militära brott. Om gärningen förutom ett militärt brott även kan klassificeras som ett ordinärt brott kan utlämning dock tillåtas. Den nordiska utlämningslagen tillåter dock utlämning av nordiska medborgare som har gjort sig skyldiga till militära brott. Eftersom den föreslagna ramlagen ges företräde framför annan lagstiftning kan avtalets bestämmelser tillämpas och utomnordiska medborgare som har gjort sig skyldiga till militära brott utlämnas.

Skadeståndsrätt

PFF-avtalet innehåller detaljerade bestämmelser om skadestånd och hur dessa frågor ska regleras. Genom att PFF-avtalet inkorporeras i svensk rätt genom den föreslagna ramlagen kommer avtalet att tillämpas direkt i svensk rätt. Den särskilda skadeståndsbestämmelsen i 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet är därmed överflödigt och kan upphävas.

Den utvidgade tillämpningen av PFF-avtalet kan komma att medföra en ökning av situationer då den svenska staten kan komma att bli skadeståndsskyldig i sin egenskap av mottagande stat. Ökningen kan dock inte förväntas bli så stor att den inte kan belasta Försvarets ordinarie anslag.

Försvarets makt bör anförtros ansvaret för skaderegleringen även såvitt avser skador som har orsakats av utländsk militär personal under tjänsteutövning på svenskt territorium, eftersom de har kunskap och erfarenhet på området då de redan i dag ansvarar för skaderegleringen såvitt avser den egna personalen.

Om annan myndighet än Försvarets makt är arrangör bör dock Försvarets makt ges möjlighet till regresskrav mot den myndigheten.

Trafikskador

Enligt trafikförsäkringsförordningen (1976:359) får motordrivna fordon, som tillhör främmande stats militära styrka som i Sverige deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för PFF-samarbetet,

utan att vara registrerade i Sverige föras in och brukas här utan svensk trafikförsäkring. Mot bakgrund av att utredningen anser att PFF-avtalet är generellt tillämpligt på allt internationellt militärt samarbete mellan de aktuella länderna utvidgas tillämpningsområdet för bestämmelsen i trafikförsäkringsförordningen. En hänvisning till ramlagen i trafikförsäkringsförordningen föreslås.

Utredningen har inte bedömt att det finns skäl för regeringen att utfästa särskilda garantier för de kostnader som kan komma att uppstå hos de enskilda myndigheterna till följd av det internationella militära samarbetet utan kostnaderna bör i stället belasta respektive myndighets ordinarie anslag.

Straffrättslig jurisdiktion m.m.

Frågor om straffrättslig jurisdiktion regleras i PFF-avtalet. Genom att avtalet inkorporeras i nationell rätt genom ramlagen kommer avtalets bestämmelser att tillämpas direkt i svensk rätt. Bestämmelserna om åtalsförordnande i 2 kap. 7 b § brottsbalken, som tillkom just till följd av det svenska samarbetet inom ramen för Partnerskap för fred, blir därmed överflödiga såvitt avser den militära samverkan som omfattas av den föreslagna ramlagen. Emellertid är det möjligt att bestämmelsen kan komma att bli tillämplig i andra sammanhang och de bör därför inte upphävas.

PFF-avtalet ger den sändande statens medföljande militärpolis rätt att utöva polisiär myndighet inom det egna förläggingsområdet. I samband med att Sverige anslöt sig till PFF-samarbetet och skulle införliva avtalet i svensk rätt avgav Sverige en reservation för att förhindra att en sändande stat upprättar en domstol på svenskt territorium. Av reservationen framgår vidare att den inte avser att förhindra den sändande statens medföljande militärpolis från att vidta sådana åtgärder som man är tvungen att vidta för att upprätthålla ordning och säkerhet inom styrkan liksom att reservationen inte heller är tänkt att förhindra militärpolisen från att utöva polisiär myndighet inom det egna förläggingsområdet. Enligt vad utredningen erfarit finns det risk för att reservationen även i denna del kommit att missförstås och det kan övervägas om reservationen i sin engelska lydelse kan inskränkas till att bara omfatta domsrätten.

Övriga följdändringar

Enligt lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. ges främmande stats militära styrka som i Sverige deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för Partnerskap för fred rätt att tullfritt föra in varor i enlighet med avtal som är giltigt i förhållande till Sverige.

Enligt utlänningsförordningen (1989:547) är personal som tillhör en främmande stats militära styrka som besöker Sverige inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred undantagna från kravet på pass och visering.

Om PFF-avtalet tillämpas fullt ut kan det användas vid varje tillfälle när en avtalsparts styrkor, efter överenskommelse, befinner sig på en annan avtalsparts territorium. Detta innebär att avtalet kan tillämpas även

på andra former av internationellt militärt samarbete än det som äger rum inom ramen för Partnerskap för fred. Som en följd härav skulle bestämmelserna om tullfrihet och undantag från kravet på pass och visering kunna upphävas. Utredningen föreslår dock att hänvisningar till ramlagen görs i de aktuella författningarna.

Försvarsmaktens skyldighet att tillhandahålla skattefria drivmedel

PFF-avtalet ålägger den mottagande staten att till den sändande staten skattefritt tillhandahålla drivmedel, oljor och smörjmedel för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg. Huvudregeln i den svenska mervärdesskattelagstiftningen är att all omsättning av varor och tjänster är skattepliktig, om inte annat stadgas. Flygbensin och flygfotogen är undantagna från skatteplikt. Härutöver innehåller lagen bestämmelser om rätt till återbetalning för vissa grupper som inte är skattskyldiga. Sådan rätt till återbetalning tillkommer bl.a. utländska beskickningar och sådana internationella organisationer som avses i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Mervärdesskattelagen föreskriver vidare att en skattskyldig kan medges nedsättning eller befrielse från skatt om det föreligger synnerliga skäl.

Utredningen bedömer att den nuvarande ordningen med att Försvarsmakten skattefritt tillhandahåller drivmedel, oljor och smörjmedel till andra länder inte är oförenlig med den svenska mervärdesskattelagstiftningen.

Försvarsmaktens kostnader för att tillhandahålla skattefria drivmedel, oljor och smörjmedel förväntas inte öka i sådan utsträckning att det inte kan omfattas av myndighetens ordinarie anslag.

Undantag från kravet på tillstånd för att föra in skjutvapen och ammunition

Det krävs tillstånd för att få föra in skjutvapen och ammunition till Sverige och det är polisen som utfärdar sådana tillstånd. Då en främmande stats militära styrka ska besöka Sverige inom ramen för internationellt samarbete har regeringen möjlighet att besluta att lagen inte ska gälla för de skjutvapen och den ammunition som den främmande staten för med sig. Utredningen anser att det är lämpligt att beslutanderätten i dessa frågor alltjämt åvilar regeringen och föreslår därför inte några ändringar i denna del. Dock bör utformningen och formuleringen av lagtexten justeras till en hänvisning till ramlagen.

1 Förslag till lag om rättslig status i vissa fall

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Främmande stats militära personal och personer med anknytning till sådan främmande militär styrka samt civil personal som anges i bilaga till denna lag åtnjuter vid vistelse i Sverige rättslig status enligt vad som bestämts i avtal som är i kraft i förhållande till Sverige.

2 § Bestämmelserna i denna lag skall gälla trots bestämmelser i andra författningar.

3 § Begreppet styrka omfattar vid tillämpningen av denna lag en eller flera personer som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från någon part och som befinner sig på tjänsteuppdrag på svenskt territorium.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Bilagan återfinns som propositionens bilaga 5 och har därför inte bilagts lagförslaget här.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om
immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

4. Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Häri genom föreskrivs att 4 § tredje stycket lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Tullfrihet gäller för varor som förtullas för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsulatsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som förtullas för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är giltigt i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka som här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred eller för en person som hör till en sådan styrka.

Särskilda bestämmelser om tullfrihet finns i lagen (2005:xx) om rättslig status i vissa fall.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

5. Förslag till lag om ändring vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Regeringen får bestämma att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka vid besök i Sverige inom ramen för internationellt samarbete.

Föreslagen lydelse

3 §

Regeringen får bestämma att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka som befinner sig i riket inom ramen för sådant internationellt militärt samarbete som omfattas av lagen (2005:xx) om rättslig status i vissa fall.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Förteckning över remissinstanserna

Riksdagens ombudsmän, JO, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Göteborgs tingsrätt, Länsrätten i Dalarnas län, Justitiekanslern, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Sveriges ständiga representation vid den Europeiska unionen, Sveriges delegation vid Nato, Migrationsverket, Försvarmakten, Försvarets materielverk, Totalförsvarets forskningsinstitut, Försvvarshögskolan, Kustbevakningen, Statens räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Tullverket, Statskontoret, Skatteverket, Kammarkollegiet, Uppsala universitet, Lunds universitet, Vägverket, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Västra Götalands läns landsting, Landstingsförbundet, Föreningen Svenskt Näringsliv, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, SEKO – Facket för Service och Kommunikation, Försvarets Civila Tjänstemannaförbund, Officersförbundet, Försvarsförbundet, Svenska polisförbundet, ST-Polisväsende och TULL-KUST.

Förteckning över remissinstanser som beretts möjlighet att avge kompletterande remissvar

Riksdagens ombudsmän, JO, Hovrätten över Skåne och Blekinge, Kammarrätten i Jönköping, Göteborgs tingsrätt, Länsrätten i Dalarnas län, Justitiekanslern, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Försvarmakten, Kustbevakningen, Statens räddningsverk, Krisberedskapsmyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Kammarkollegiet.

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 b § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 b §

Om det vid besök i Sverige av en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete har begåtts brott av den främmande statens personal som hör till styrkan, får åtal för brottet väckas endast efter förordnande av regeringen.

Den som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtalas för brott som han eller hon har begått under sin vistelse här endast efter förordnande av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1957:668) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges.

Vad som nu sagts utgör ej hinder att, om gärningen innefattar jämväl brott för vilken utlämning eljest må ske, utlämna personen för det brottet.

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges.

Första stycket gäller inte

1. om gärningen även innefattar brott för vilken utlämning annars får ske, eller

2. om ett avslag på denna grund skulle strida mot en internationell överenskommelse som gäller mellan Sverige och den ansökande staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Främmande stats militära styrka och dess personal som *deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred i enlighet med avtal* som är i kraft i förhållande till Sverige, åtnjuter immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i avtalet när det gäller import till och export från Sverige.

Föreslagen lydelse

7 §

Främmande stats militära styrka och dess personal som *befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering, och som omfattas av avtal* som är i kraft i förhållande till Sverige, åtnjuter immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i avtalet när det gäller *skatter och avgifter vid bruk av fordon i vägtrafik samt vid import till och export från Sverige.*

Härutöver åtnjuter personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive artikel 15 i Avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang av den 17 november 2003.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet skall upphöra att gälla vid utgången av 2004.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §

Tullfrihet gäller för varor som förtullas för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsulatsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som förtullas för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är giltigt i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka som *här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred* eller för en person som hör till en sådan styrka.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är giltigt i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka som *befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering*, eller för en person som hör till en sådan styrka.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

6 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) skall ha följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

3 §

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats *militära styrka vid besök* i Sverige inom ramen för internationellt samarbete.

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats *myndighet eller dess personal som befinner sig* i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete *eller internationell krishantering, och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering som Sverige bedriver med annan stat eller internationell organisation och då det enligt internationell överenskommelse gäller särskilda bestämmelser i fråga om skadeståndsansvar.

2 § Om en utländsk fysisk eller juridisk person som saknar hemvist här i landet och som omfattas av en internationell överenskommelse enligt 1 §, efter inbjudan av svensk myndighet befinner sig i Sverige, skall staten i stället för den utländska personen ersätta skada som uppkommer i samband med dennes tjänsteutövning under vistelsen och för vilken den utländska personen annars skulle ha varit skadeståndsskyldig enligt svensk lag. Staten skall dock inte ersätta skada som uppkommer hos en sådan utländsk person.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005

PFF-avtalets och tilläggsprotokollets text på engelska och svenska

Avtal mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor

Agreement among the states parties to the North Atlantic Treaty and the other states participating in the Partnership for peace regarding the status of their forces

De stater som är parter i Nordatlantiska fördraget upprättat i Washington den 4 april 1949 och de stater som har antagit inbjudan till Partnerskap för fred som utfärdades och undertecknades av stats- och regeringscheferna i medlemsstaterna i Nato i Bryssel den 10 januari 1994, och som har undertecknat ramdokumentet avseende Partnerskap för fred,

som tillsammans utgör deltagande stater i Partnerskap för fred,

som anser att styrkor från en part i detta avtal kan sändas och mottagas efter avtal till en annan parts område,

som är medvetna om att beslut att sända och motta styrkor även fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter,

som emellertid önskar definiera status för sådana styrkor när de befinner sig på annan parts område,

som åberopar avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor som upprättades i London den 19 juni 1951, har kommit överens om följande.

The States Parties to the North Atlantic Treaty done in Washington on 4 April 1949 and the States which accept the invitation to Partnership for Peace issued and signed by the Heads of State and Government of the member States of the North Atlantic Treaty Organisation in Brussels on 10 January 1994 and which subscribe to the Partnership for Peace Framework Document;

Constituting together the States participating in the Partnership for Peace;

Considering that the Forces of one State Party to the present Agreement may be sent and received, by arrangement, into the territory of another State Party; Bearing in mind that the decisions to send and to receive Forces will continue to be the subject of separate arrangements between the States Parties concerned;

Desiring, however, to define the status of such Forces while in the territory of another State Party;

Recalling the Agreement between the States Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces done at London on 19 June 1951;

Have agreed as follows:

Artikel 1

Om inte annat föreskrivs i detta avtal och eventuella tilläggsprotokoll med avseende på egna parter, skall alla parter i detta avtal tillämpa bestämmelserna i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor som upprättades i London den 19 juni 1951, härnedan benämnt NATO SOFA, som om alla parter i detta avtal vore parter i NATO SOFA.

Artikel 2

1. Utöver det område på vilket NATO SOFA har avseende skall detta avtal tillämpas för alla territorier tillhöriga parterna i detta avtal vilka inte är parter i NATO SOFA.

2. Vid tillämpning av detta avtal skall hänvisningar i NATO SOFA till Nordatlantiska fördragets område anses även innefatta de områden som avses i punkt 1 i denna artikel, och hänvisningar till Nordatlantiska fördraget skall anses omfatta Partnerskap för fred.

Artikel 3

Vid uppfyllande av detta avtal med avseende på förhållanden som gäller stater som inte är parter i NATO SOFA, skall de bestämmelser i NATO SOFA som föreskriver att krav skall framläggas eller tvister skall hänskjutas till Nato-rådet, ordföranden i Natorådets ställföreträdareförsamling eller en skiljedomare, tolkas så att berörda parter är skyldiga att förhandla inbördes utan hänvändelse till någon utanförstående myndighet.

Article 1

Except as otherwise provided for in the present Agreement and any additional protocol in respect to its own parties, all States Parties to the present Agreement shall apply the provisions of the Agreement between Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces, done at London on 19 June 1951, hereinafter referred to as the NATO SOFA, as if all State Parties to the present Agreement were Parties to the NATO SOFA.

Article 2

1. In addition to the area to which the NATO SOFA applies the present Agreement shall apply to the territory of all States Parties to the present Agreement which are not Parties to the NATO SOFA.

2. For the purposes of the present Agreement, references in the NATO SOFA to the North Atlantic Treaty area shall be deemed also to include the territories referred to in paragraph 1 of the present Article, and references to the North Atlantic Treaty shall be deemed to include the Partnership for Peace.

Article 3

For purposes of implementing the present Agreement with respect to matters involving Parties that are not Parties to the NATO SOFA, provisions of the NATO SOFA that provide for requests to be submitted, or differences to be referred to the North Atlantic Council, the Chairman of the North Atlantic Council Deputies or an arbitrator shall be construed to require the Parties concerned to negotiate between or among themselves without recourse to any outside jurisdiction.

Artikel 4

Detta avtal kan kompletteras eller ändras i enlighet med internationell rätt

Article 4

The present Agreement may be supplemented or otherwise modified in accordance with International Law.

Artikel 5

1. Detta avtal skall vara öppet för undertecknande av stat som antingen är part i NATO SOFA eller som antar inbjudan till Partnerskap för fred och undertecknar ramdokumentet avseende Partnerskap för fred.

2. Detta avtal skall ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- och godkännandeinstrument skall deponeras hos Förenta staternas regering som skall notifiera alla signatärmakter om varje sådan deponering.

3. Trettio dagar efter det att tre signatärstater, av vilka minst en är part i NATO SOFA och en har antagit inbjudan till Partnerskap för fred och undertecknat ramdokumentet avseende Partnerskap för fred, har deponerat sina ratifikations-, godtagande eller godkännandeinstrument skall detta avtal träda i kraft för dessa stater. Det skall träda i kraft för varje annan signatärstat trettio dagar efter dagen för deponering av dess instrument.

Artikel 6

Detta avtal kan sägas upp av varje part i avtalet efter skriftlig notifikation om uppsägning till Förenta staternas regering som skall notifiera signatärstaterna om varje sådan notifikation. Uppsägningen skall få rättslig verkan ett år efter det att notifikationen mottagits av Förenta

Article 5

1. The present Agreement shall be open for signature by any State that is either a contracting Party to the NATO SOFA, or that accepts the invitation to the Partnership for Peace and subscribes to the Partnership for Peace Framework Document.

2. The present Agreement shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3. Thirty days after three signatory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and one of which has accepted the invitation to the Partnership for Peace and subscribed to the Partnership for Peace Framework Document, have deposited their instruments of ratification, acceptance or approval, the present Agreement shall enter into force in respect of those States. It shall enter into force in respect of each other signatory State thirty days after the date of deposit of its instrument.

Article 6

The present Agreement may be denounced by any Party to this Agreement by giving written notification of denunciation to the Government of the United States of America, which will notify all signatory States of each such notification. The denunciation shall take

staternas regering. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år skall avtalet upphöra att gälla för den part som sagt upp det, utom vad gäller avgörande av ej avgjorda anspråk som härrör från tiden före den dag då uppsägningen får rättslig verkan, men skall fortsätta att vara i kraft för övriga parter.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade av sina regeringar, undertecknat detta avtal.

Som skedde i Bryssel den 1995 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta staternas regerings arkiv. Förenta staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior därav till alla signatärstater.

effect one year after receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the present Agreement shall cease to be in force as regards the Party that denounces it, except for the settlement of outstanding claims that arose before the day on which the denunciation takes effect, but shall continue to be in force for the remaining Parties.

In witness whereof, the undersigned, being duly authorised by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done in Brussels, this day of, 1995 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the Archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory States.

Tilläggsprotokoll till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor

Additional Protocol to the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces

Parterna i detta tilläggsprotokoll till avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, vilket härnedan benämns avtalet, som konstaterar att dödsstraff inte förekommer i vissa avtalsparters nationella lagstiftning, har kommit överens om följande.

The State Parties to the present additional Protocol to the Agreement among the State Parties to the North Atlantic Treaty and the other States participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces, hereinafter referred to as the Agreement; Considering that the death penalty is not provided for under the domestic legislation of some Parties to the Agreement; Have agreed as follows:

Artikel I

I den mån den har domsrätt enligt bestämmelserna i avtalet skall varje stat som är part i detta tilläggsprotokoll inte verkställa en dödsdom med avseende på någon medlem av en styrka eller dess civila komponent och deras anhöriga från någon annan stat som är part i detta tilläggsprotokoll.

Article I

Insofar as it has jurisdiction according to the provisions of the Agreement, each State Party to the present additional Protocol shall not carry out a death sentence with regard to any member of a force and its civilian component. and their dependents from any other State Party to the present Additional Protocol.

Artikel II

1. Detta protokoll skall vara öppet för undertecknande av varje signatärstat av avtalet.

2. Detta protokoll skall ratificeras, godtas eller godkännas. Ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument skall deponeras hos Förenta staternas regering som skall notifiera alla signatärstater om varje sådan deponering.

3. Detta protokoll träder i kraft 30 dagar efter dagen för deponering av ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument av tre signatärstater,

Article II

1. The present Protocol shall be open for signature by any signatory of the Agreement.

2. The present Protocol shall be subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Government of the United States of America, which shall notify all signatory States of each such deposit.

3. The present Protocol shall enter into force 30 days after the date of deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval by three sig-

av vilka minst en skall vara part i NATO SOFA och en skall vara en stat som har antagit inbjudan att delta i Partnerskap för fred och har undertecknat ramdokumentet avseende Partnerskap för fred.

4. Detta protokoll skall träda i kraft med avseende på varje annan signatärstat dagen för deponering av dess ratifikations-, godtagande eller godkännandeinstrument hos Förenta staternas regering.

Som skedde i Bryssel den 1995 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta staternas regeringsarkiv. Förenta staterna regering skall överlämna bestyrkta kopior härav till alla signatärstater.

natory States, at least one of which is a Party to the NATO SOFA and one of which is a State having accepted the invitation to join the Partnership for Peace and having subscribed to the Partnership for Peace Framework Document.

4. The present Protocol shall come into force in respect of each other signatory State on the date of the deposit of its instrument of ratification, acceptance or approval with the Government of the United States of America.

Done in Brussels, this day of, 1995 in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all signatory States.

Avtal mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor.

London den 19 juni 1951.

Parterna i Nordatlantiska fördraget, som undertecknades i Washington den 4 april 1949, som beaktar att styrkor från en part efter överenskommelse kan sändas för att tjänstgöra i annan parts område,

som är medvetna om att beslut att sända styrkor och om att villkor under vilka de sänds, i den mån dessa villkor inte bestäms i detta avtal, fortsättningsvis skall göras till föremål för särskilda avtal mellan berörda parter,

som emellertid önskar fastställa status för dessa styrkor när de befinner sig i annan parts område,

har kommit överens om följande.

Artikel I

1. I detta avtal avses med

a. "styrka" den personal som tillhör land-, sjö- eller luftstridskrafter från någon part när den befinner sig på tjänsteuppdrag inom en annan parts territorium i Nato-området med förbehåll för att de två berörda parterna kan komma överens om att vissa personer, enheter eller förband inte skall betraktas såsom utgörande eller vara inbegripna i en "styrka" vid tillämpningen av detta avtal,

b. "civil komponent" de civilpersoner som medföljer en styrka tillhörig någon part och som är anställda i den partens krigsmakt, och som inte är statslösa personer eller medborgare i någon stat som inte är part i Nordatlantiska fördraget och inte heller är medborgare i eller har hemvist i den stat i

Agreement between the parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their forces

London, 19 June, 1951

The Parties to the North Atlantic Treaty signed in Washington on 4 April, 1949,

Considering that the forces of one Party may be sent, by arrangement, to serve in the territory of another Party;

Bearing in mind that the decision to send them and the conditions under which they will be sent, in so far as such conditions are not laid down by the present Agreement, will continue to be the subject of separate arrangements between the Parties concerned: Desiring, however, to define the status of such forces while in the territory of another Party;

Have agreed as follows:

Article I

1. In this Agreement the expression

a. 'force' means the personnel belonging to the land, sea or air armed services of one Contracting Party when in the territory of another Contracting Party in the North Atlantic Treaty area in connexion with their official duties, provided that the two Contracting Parties concerned may agree that certain individuals, units or formations shall not be regarded as constituting or included in a 'force' for the purposes of the present Agreement;

b. 'civilian component' means the civilian personnel accompanying a force of a Contracting Party who are in the employ of an armed service of that Contracting Party, and who are not stateless persons, nor nationals of any State which is not a Party to the North Atlantic Treaty, nor nationals of, nor ordinarily

vilken styrkan tjänstgör,

c. "anhörig" maka eller make till medlem av en styrka eller en civil komponent eller barn till sådan medlem som är beroende av honom eller henne för sitt uppehälle,

d. "sändande stat" den part som styrkan tillhör,

e. "mottagande stat" den part i vars territorium en styrka eller en civil komponent är förlagd, vare sig den är stationerad där eller befinner sig på genomresa,

f. "den sändande statens militär myndigheter" de myndigheter i en sändande stat på vilka det lagligen ankommer att trygga de militära lagarnas efterlevnad i den staten med avseende på medlemmar av dess styrka eller civila komponent,

g. "Nato-rådet" det råd som inrättats enligt artikel 9 i Nordatlantiska fördraget eller något av dess underlydande organ som har befogenhet att handla på dess vägnar.

2. Detta avtal gäller för parternas lokala myndigheter inom deras territorier för vilka avtalet gäller eller kan utsträckas att gälla enligt artikel XX, på samma sätt som det gäller för parternas centrala myndigheter, dock med förbehåll för att egendom som ägs av lokala myndigheter inte skall betraktas som egendom tillhörig en part enligt artikel VIII.

Artikel II

En styrka och dess civila komponent och dess medlemmar, liksom anhöriga till dessa, är skyldiga att följa lagarna i den mottagande staten och avhålla sig från varje handling som är oförenlig med andan i detta avtal och särskilt från varje poli-

resident in, the State in which the force is located;

c. 'dependent' means the spouse of a member of a force or of a civilian component, or a child of such member depending on him or her for support;

d. 'sending State' means the Contracting Party to which the force belongs;

e. 'receiving State' means the Contracting Party in the territory of which the force or civilian component is located, whether it be stationed there or passing in transit;

f. 'military authorities of the sending State' means those authorities of a sending State who are empowered by its law to enforce the military law of that State with respect to members of its forces or civilian components;

g. 'North Atlantic Council' means the Council established by Article 9 of the North Atlantic Treaty or any of its subsidiary bodies authorised to act on its behalf.

2. This Agreement shall apply to the authorities of political subdivisions of the Contracting Parties, within their territories to which the Agreement applies or extends in accordance with Article XX, as it applies to the central authorities of those Contracting Parties, provided, however, that property owned by political subdivisions shall not be considered to be property owned by a Contracting Party within the meaning of Article VIII.

Article II

It is the duty of a force and its civilian component and the members thereof as well as their dependents to respect the law of the receiving State, and to abstain from any activity inconsistent with the spirit of the present Agreement, and, in particu-

tisk verksamhet i den mottagande staten. Det är likaledes den sändande statens skyldighet att vidta nödvändiga åtgärder i detta syfte.

Artikel III

1. Enligt de villkor som anges i punkt 2 i denna artikel och under iakttagande av bestämmelserna i den mottagande staten avseende inresa och utresa för en styrka och dess medlemmar, skall dessa vara undantagna från pass- och viseringsbestämmelser och kontroll vid inresa när de reser in i eller lämnar den mottagande statens territorium. De skall även vara undantagna från de regler i den mottagande staten som avser registrering och kontroll av utlänningar, men de skall inte anses ha rätt att vara stadigvarande bosatta i eller uppta hemvist inom den mottagande statens territorium.

2. Endast följande handlingar fordras för medlemmar av en styrka, vilka skall uppvisas på anmodan:

a. personligt identitetskort utfärdat av den sändande staten varav framgår namn, födelsedatum, grad och registreringsnummer (i förekommande fall), tjänstegren samt fotografi;

b. individuell eller kollektiv förflyttningsorder utfärdad på den sändande statens språk samt på engelska och franska av behörig myndighet i den sändande staten eller av Nato, varav framgår individens eller gruppens status såsom medlem av en styrka samt typ av förflyttningsorder. Mottagande stat kan begära att en förflyttningsorder skall vara kontrasignerad av behörig företrädare för den staten.

3. Medlemmar av en civil komponent och dess anhöriga skall i passen betecknas som sådana.

lar, from any political activity in the receiving State. It is also the duty of the sending State to take necessary measures to that end.

Article III

1. On the conditions specified in paragraph 2 of this Article and subject to compliance with the formalities established by the receiving State relating to entry and departure of a force or the members thereof, such members shall be exempt from passport and visa regulations and immigration inspection on entering or leaving the territory of a receiving State. They shall also be exempt from the regulations of the receiving State on the registration and control of aliens, but shall not be considered as acquiring any right to permanent residence or domicile in the territories of the receiving State.

2. The following documents only will be required in respect of members of a force. They must be presented on demand:

a. personal identity card issued by the sending State showing names, date of birth, rank and number (if any), service, and photograph;

b. individual or collective movement order, in the language of the sending State and in the English and French languages, issued by an appropriate agency of the sending State or of the North Atlantic Treaty Organization and certifying to the status of the individual or group as a member or members of a force and to the movement ordered. The receiving State may require a movement order to be countersigned by its appropriate representative.

3. Members of a civilian component and dependents shall be so described in their passports.

4. Om en medlem av en styrka eller en civil komponent lämnar sin anställning i den sändande staten och inte hemsändes, skall myndigheterna i den sändande staten omedelbart underrätta myndigheterna i den mottagande staten och lämna nödvändiga upplysningar. Myndigheterna i den sändande staten skall likaledes underrätta myndigheterna i den mottagande staten om varje medlem som har uteblivit olovligen i mer än 21 dagar.

5. Om den mottagande staten har begärt att någon medlem av en styrka eller en civil komponent skall förpassas från dess territorium eller har utfärdat en utvisningsorder mot någon tidigare medlem av en styrka eller en civil komponent eller mot en anhörig till en medlem eller tidigare medlem, skall myndigheterna i den sändande staten ta emot vederbörande person inom sitt eget territorium eller på annat sätt ombesörja att han omhändertas utanför den mottagande staten. Denna punkt avser endast personer som inte är medborgare i den mottagande staten och som har kommit in i den mottagande staten som medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller i avsikt att bli sådan medlem samt anhöriga till sådana personer.

Artikel IV

Den mottagande staten skall antingen

a. utan förarprov eller avgift erkänna såsom giltigt ett körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd som har utfärdats av den sändande staten eller av en av dess myndigheter till en medlem av en styrka eller en civil komponent eller,

b. utan att kräva förarprov själv utfärda körtillstånd eller körkort till medlem av en styrka eller en civil komponent som är innehavare av körtillstånd, körkort eller militärt körtillstånd

4. If a member of a force or of a civilian component leaves the employ of the sending State and is not repatriated, the authorities of the sending State shall immediately inform the authorities of the receiving State, giving such particulars as may be required. The authorities of the sending State shall similarly inform the authorities of the receiving State of any member who has absented himself for more than twenty-one days.

5. If the receiving State has requested the removal from its territory of a member of a force or civilian component or has made an expulsion order against an exmember of a force or of a civilian component or against a dependent of a member or exmember, the authorities of the sending State shall be responsible for receiving the person concerned within their own territory or otherwise disposing of him outside the receiving State. This paragraph shall apply only to persons who are not nationals of the receiving State and have entered the receiving State as members of a force or civilian component or for the purpose of becoming such members, and to the dependents of such persons.

Article IV

The receiving State shall either

a. accept as valid, without a driving test or fee, the driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-division thereof to a member of a force or of a civilian component; or

b. issue its own driving permit or licence to any member of a force or civilian component who holds a driving permit or licence or military driving permit issued by the sending State or a sub-

utfärdat av den sändande staten eller av dess myndigheter.

division thereof, provided that no driving test shall be required.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 5

Artikel V

1. Medlemmar av en styrka skall som regel bära uniform. Om inte annat bestäms i avtal mellan myndigheterna i de sändande och mottagande staterna skall för bärande av civila kläder gälla samma villkor som för medlemmar i den mottagande statens styrkor. Reguljära förband som ingår i en styrka skall bära uniform vid gränspassering.

2. Tjänstefordon tillhörande en styrka eller en civil komponent skall utöver registreringsnumret vara försett med tydlig nationalitetsbeteckning.

Article V

1. Members of a force shall normally wear uniform. Subject to any arrangement to the contrary between the authorities of the sending and receiving States, the wearing of civilian dress shall be on the same conditions as for members of the forces of the receiving State. Regularly constituted units or formations of a force shall be in uniform when crossing a frontier.

2. Service vehicles of a force or civilian component shall carry, in addition to their registration number, a distinctive nationality mark.

Artikel VI

Medlemmar av en styrka får inneha och bära vapen om de har tillstånd här till enligt gällande bestämmelser. Myndigheterna i den sändande staten skall välvilligt behandla begäran från den mottagande staten i detta hänseende.

Article VI

Members of a force may possess and carry arms, on condition that they are authorized to do so by their orders. The authorities of the sending State shall give sympathetic consideration to requests from the receiving State concerning this matter.

Artikel VII

1. Enligt bestämmelserna i denna artikel

a. skall militärmyndigheterna i den sändande staten ha rätt att i den mottagande staten utöva all straffrättslig och disciplinär domsrätt som tillkommer dem enligt lagen i den sändande staten över alla personer som lyder under militär lag i den staten,

b. skall myndigheterna i den mottagande staten ha domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga i vad avser lagöverträdelser som har begåtts på den mottagande statens territorium och som är straffbara enligt detta lands lag.

2.a. Militärmyndigheterna i

Article VII

1. Subject to the provisions of this Article.

a. the military authorities of the sending State shall have the right to exercise within the receiving State all criminal and disciplinary jurisdiction conferred on them by the law of the sending State over all persons subject to the military law of that State;

b. the authorities of the receiving State shall have jurisdiction over the members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences committed within the territory of the receiving State and punishable by the law of that State.

2.a. The military authorities of

den sändande staten skall ha exklusiv domsrätt över personer som lyder under militär lag i den staten beträffande lagöverträdelser inklusive lagöverträdelser med avseende på den statens säkerhet, vilka är straffbara enligt den sändande statens lag men inte enligt den mottagande statens lag.

b. myndigheterna i den mottagande staten skall ha exklusiv domsrätt över medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga beträffande lagöverträdelser inklusive lagöverträdelser med avseende på den statens säkerhet vilka är straffbara enligt den statens lag men inte enligt den sändande statens lag.

c. med avseende på denna punkt och på punkt 3 i denna artikel skall en lagöverträdelse som hotar en stats säkerhet innefatta

i) förräderi mot den staten,
ii) sabotage, spionage eller överträdelse av någon lag med avseende på statshemligheter eller försvarshemligheter i den staten.

3. I de fall där domsrätt tillkommer båda staterna skall följande regler gälla:

a. Militärmyndigheterna i den sändande staten skall ha företräde vid utövande av domsrätt över en medlem av en styrka eller en civil komponent beträffande

i) brott med avseende uteslutande på den statens egendom och säkerhet eller brott som riktar sig uteslutande mot egendom tillhörig en annan medlem i en styrka eller en civil komponent från den staten eller dess anhöriga eller mot deras person,
ii) lagöverträdelser som härrör från någon handling eller underlåtenhet som begåtts vid tjänsteutövning.

b. I fråga om varje annan lagöverträdelse skall myndigheter-

the sending State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over persons subject to the military law of that State with respect to offences, including offences relating to its security, punishable by the law of the sending State, but not by the law of the receiving State.

b. The authorities of the receiving State shall have the right to exercise exclusive jurisdiction over members of a force or civilian component and their dependents with respect to offences, including offences relating to the security of that State, punishable by its law but not by the law of the sending State.

c. For the purposes of this paragraph and of paragraph 3 of this Article a security offence against a State shall include:

(i) treason against the State;
(ii) sabotage, espionage or violation of any law relating to official secrets of that State, or secrets relating to the national defence of that State.

3. In cases where the right to exercise jurisdiction is concurrent the following rules shall apply:

a. The military authorities of the sending State shall have the primary right to exercise jurisdiction over a member of a force or of a civilian component in relation to

(i) offences solely against the property or security of that State, or offences solely against the person or property of another member of the force or civilian component of the State or of a dependent:

(ii) offences arising out of any act or omission done in the performance of official duty.

b. In the case of any other offence the authorities of the

na i den mottagande staten ha företräde till att utöva domsrätt.

c. Om den stat som har företräde väljer att inte utöva domsrätten skall den underrätta myndigheterna i den andra staten så snart som möjligt. Myndigheterna i den stat som har företräde skall välvilligt behandla begäran från myndigheterna i den andra staten att avstå från sin rätt om denna andra stat anser att ett sådant avstående skulle vara av särskild betydelse.

4. Bestämmelserna i denna artikel skall inte innebära någon rätt för militärmyndigheterna i den sändande staten att utöva domsrätt över personer som är medborgare eller har hemvist i den mottagande staten annat än om de är medlemmar av den sändande statens styrka.

5.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med att anhålla medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga inom den mottagande statens territorium och med att överlämna dem till den myndighet som har domsrätt i enlighet med ovannämnda bestämmelser.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall snarast underrätta militärmyndigheterna i den sändande staten om någon medlem av en styrka eller av en civil komponent eller deras anhöriga har anhållits.

c. En anklagad medlem av en styrka eller en civil komponent över vilken den mottagande staten skall utöva domsrätt skall, om han är i den sändande statens förvar, kvarstanna där tills åtal har väckts mot honom av den mottagande staten.

6.a. Myndigheterna i de mottagande och sändande staterna skall bistå varandra med utförande av all nödvändig utred-

receiving State shall have the primary right to exercise jurisdiction.

c. If the State having the primary right decides not to exercise jurisdiction, it shall notify the authorities of the other State as soon as practicable. The authorities of the State having the primary right shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the other State for a waiver of its right in cases where that other State considers such waiver to be of particular importance.

4. The foregoing provisions of this Article shall not imply any right for the military authorities of the sending State to exercise jurisdiction over persons who are nationals of or ordinarily resident in the receiving State, unless they are members of the force of the sending State.

5.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the arrest of members of a force or civilian component or their dependents in the territory of the receiving State and in handing them over to the authority which is to exercise jurisdiction in accordance with the above provisions.

b. The authorities of the receiving State shall notify promptly the military authorities of the sending State of the arrest of any member of a force or civilian component or a dependent.

c. The custody of an accused member of a force or civilian component over whom the receiving State is to exercise jurisdiction shall, if he is in the hands of the sending State, remain with that State until he is charged by the receiving State.

6.a. The authorities of the receiving and sending States shall assist each other in the carrying out of all necessary

ning av lagöverträdelser och upptagning och sammanställning av bevisning inklusive beslagtagande av, och, i förekommande fall, överlämnande av föremål som sammanhänger med överträdelser. För överlämnande av sådana föremål kan emellertid ställas som villkor att de skall återlämnas inom angiven tid till den myndighet som har överlämnat dem.

b. Parternas myndigheter skall underrätta varandra om vidtagna åtgärder i sådana fall där ömsesidig domsrätt föreligger.

7.a. En dödsdom skall ej verkställas i den mottagande staten av den sändande statens myndigheter om lagen i den mottagande staten inte har dödsstraff för ett sådant fall.

b. Myndigheterna i den mottagande staten skall välvilligt pröva en begäran från myndigheterna i den sändande staten om biträde avseende verkställande av fängelsestraff som ådömts av myndigheterna i den sändande staten enligt denna artikel inom den mottagande statens territorium.

8. När en anklagad har ställts inför rätta i enlighet med bestämmelserna i denna artikel av den ena partens myndigheter och har blivit frikänd eller dömd och avtjänat eller har avtjänat sitt straff eller har blivit benådad får han inte lagföras ånyo för samma förseelse inom samma territorium av en annan parts myndigheter. Dock skall bestämmelserna i denna punkt inte hindra militärmyndigheterna i den sändande staten att åtala en medlem av sin styrka för någon överträdelse av disciplinära regler som sammanhänger med en handling eller en underlåtenhet som utgör en lagöverträdelse för vilken han har lagförts av den

investigations into offences, and in the collection and production of evidence, including the seizure and, in proper cases, the handing over of objects connected with an offence. The handing over of such objects may, however, be made subject to their return within the time specified by the authority delivering them.

b. The authorities of the Contracting Parties shall notify one another of the disposition of all cases in which there are concurrent rights to exercise jurisdiction.

7.a. A death sentence shall not be carried out in the receiving State by the authorities of the sending State if the legislation of the receiving State does not provide for such punishment in a similar case.

b. The authorities of the receiving State shall give sympathetic consideration to a request from the authorities of the sending State for assistance in carrying out a sentence of imprisonment pronounced by the authorities of the sending State under the provision of this Article within the territory of the receiving State.

8. Where an accused has been tried in accordance with the provisions of this Article by the authorities of one Contracting Party and has been acquitted, or has been convicted and is serving, or has served, his sentence or has been pardoned, he may not be tried again for the same offence within the same territory by the authorities or another Contracting Party. However, nothing in this paragraph shall prevent the military authorities of the sending State from trying a member of its force for any violation of rules of discipline arising from an act or omission which constituted an offence for which he was

andra partens myndigheter.

9. När en medlem av en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga åtalas under en mottagande stats domsrätt skall han ha rätt till följande:

- a. en snar och snabb rättegång,
- b. att före rättegången under rättas om de anklagelser som har framställts mot honom,
- c. att konfronteras med dem som vittnar mot honom,
- d. att inkalla sådana vittnen till sin förmån som befinner sig inom den mottagande statens domsrätt,
- e. att själv välja försvarare eller få kostnadsfritt biträde enligt samma regler som gäller vid den aktuella tidpunkten i den mottagande staten,
- f. att, om han så anser nödvändigt, få tillgång till en kompetent tolk, samt
- g. att få meddela sig med en representant för den sändande statens regering och, om domstolens regler så medger, att ha en sådan representant närvarande vid rättegången.

10.a. Reguljära militära förband som ingår i en styrka skall ha rätt att utöva polisiär myndighet i förläggningar, anläggningar och andra utrymmen som de disponerar enligt avtal med den mottagande staten. Styrkans militärpolis får vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa upprätthållandet av ordning och säkerhet inom dessa lokaler.

b. Utanför dessa lokaler skall sådan militärpolis anlitas endast i kraft av avtal med myndigheterna i den mottagande staten och i samarbete med dessa myndigheter och endast i den utsträckning så erfordras för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av

tried by the authorities of another Contracting Party.

9. Whenever a member of a force or civilian component of a dependent is prosecuted under the jurisdiction of a receiving State he shall be entitled:

- a. to a prompt and speedy trial;
- b. to be informed, in advance of trial, of the specific charge or charges made against him;
- c. to be confronted with the witnesses against him;
- d. to have compulsory process for obtaining witnesses in his favour, if they are within the jurisdiction of the receiving State;
- e. to have legal representation of his own choice for his defence or to have free or assisted legal representation under the conditions prevailing for the time being in the receiving State;
- f. if he considers it necessary, to have the services of a competent interpreter: and
- g. to communicate with a representative of the Government of the sending State and, when the rules of the court permit, to have such a representative present at his trial.

10.a. Regularly constituted military units or formations of a force shall have the right to police any camps, establishments or other premises which they occupy as the result of an agreement with the receiving State. The military police of the force may take all appropriate measures to ensure the maintenance of order and security on such premises.

b. Outside these premises, such military police shall be employed only subject to arrangements with the authorities of the receiving State and in liaison with those authorities, and in so far as such employment is necessary to maintain discipline and order among the

styrkan.

11. Varje part skall lägga sig vinn om att införa sådan lagstiftning som den anser vara nödvändig för att trygga säkerhet och skydd i tillräcklig grad inom sitt territorium för anläggningar, utrustning, egendom, arkiv och offentliga handlingar tillhörande andra parter samt för att bestraffa den som bryter mot dessa lagar.

Artikel VIII

1. Varje part skall avstå från anspråk mot varje annan part för skador som vållats på egendom som den äger och som används av dess land-, sjö- eller luftstridskrafter om sådan skada

i) har vållats av en medlem eller anställd i den andra partens styrka under Nato-verksamhet, eller

ii) har vållats av fordon, fartyg eller luftfartyg tillhörigt den andra parten vid användning av dess krigsmakt om fordonet, fartyget eller luftfartyget som har vållat skadan antingen användes i samband med Nato-verksamhet eller skadan har vållats på egendom under användning i sådan verksamhet.

Anspråk på bärgarlön av någon part gentemot någon annan part skall frånträdas under förutsättning att det bärgade fartyget eller lasten ägdes av en part och användes av dess väpnade styrkor i samband med Nato-verksamhet.

2.a. Vid skada som vållats eller uppkommit på sätt som anges i punkt 1 avseende annan egendom tillhörig en part och som befinner sig inom dess territorium skall, om inte de berörda parterna kommer överens om

members of the force.

11. Each Contracting Party shall seek such legislation as it deems necessary to ensure the adequate security and protection within its territory of installations, equipment, property, records and official information of other Contracting Parties, and the punishment of persons who may contravene laws enacted for that purpose.

Article VIII

1. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for damage to any property owned by it and used by its land, sea or air armed services, if such damage:

(i) was caused by a member or an employee of the armed services of the other Contracting Party in the execution of his duties in connection with the operation of the North Atlantic Treaty; or

(ii) arose from the use of any vehicle, vessel or aircraft owned by the other Contracting Party and used by its armed services, provided either that the vehicle, vessel or aircraft causing the damage was being used in connection with the operation of the North Atlantic Treaty, or that the damage was caused to property being so used.

Claims for maritime salvage by one Contracting Party against any other Contracting Party shall be waived, provided that the vessel or cargo salvaged was owned by a Contracting Party and being used by its armed services in connection with the operation of the North Atlantic Treaty.

2.a. In the case of damage caused or arising as stated in paragraph 1 to other property owned by a Contracting Party and located in its territory, the issue of the liability of any other Contracting Party shall be de-

annat, frågan om annan parts ansvar avgöras och skadeståndsbeloppet fastställas av en ensam skiljedomare som skall utses i enlighet med b. i denna punkt. Skiljedomaren skall även avgöra motanspråk hänförliga till samma händelse.

b. Skiljedomare som avses i a. härövan skall utses genom överenskommelse mellan de berörda parterna bland medborgare i den mottagande staten som innehar eller har innehaft ett högt domarämbete. Om de berörda parterna inte inom två månader kan enas om en skiljedomare, kan vilken som helst av parterna anmoda ordföranden i Nato-rådets ställföreträdarförsamling att utse en person som innehar nämnda kvalifikationer.

c. Varje beslut som fattas av skiljedomaren skall vara bindande och slutgiltigt för parterna.

d. Det belopp som beslutas av skiljedomaren som ersättning skall fördelas i enlighet med punkt 5 e i), ii) och iii) i denna artikel.

e. Arvode till skiljedomaren skall avtalas mellan parterna och skall tillsammans med nödvändiga utgifter som uppkommit vid utövandet av hans uppdrag bestridas i lika delar av parterna.

f. Varje part skall dock avstå från sina anspråk i de fall ersättningsbeloppet understiger:

Belgien: BEF 70 000
Canada: CanD 1 460
Danmark: DK 9 670
Frankrike: FFR 490 000
Island: ISK 22 800
Italien: LIT 850 000
Luxemburg: LFR 70 000
Nederländerna: NLF 5 320

terminated and the amount of damage shall be assessed, unless the Contracting Parties concerned agree otherwise, by a sole arbitrator selected in accordance with subparagraph b. of this paragraph. The arbitrator shall also decide any counter-claims arising out of the same incident.

b. The arbitrator referred to in subparagraph a. above shall be selected by agreement between the Contracting Parties concerned from amongst the nationals of the receiving State who hold or have held high judicial office. If the Contracting Parties concerned are unable, within two months, to agree upon the arbitrator, either may request the Chairman of the North Atlantic Council Deputies to select a person with the aforesaid qualifications.

c. Any decision taken by the arbitrator shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. The amount of any compensation awarded by the arbitrator shall be distributed in accordance with the provisions of paragraph 5 e. (i), (ii) and (iii) of this Article.

e. The compensation of the arbitrator shall be fixed by agreement between the Contracting Parties concerned and shall, together with the necessary expenses incidental to the performance of his duties, be defrayed in equal proportions by them.

f. Nevertheless, each Contracting Party waives its claim in any such case where the damage is less than:

Belgium: B.fr. 70,000.
Canada: S 1,160.
Denmark: Kr. 9,670.
France: F. fr. 490,000.
Iceland: Kr. 22.800.
Italy: Li. 850,000.
Luxembourg: L. fr. 70.000.
Netherlands: Fl. 5.320.

Norge: NK 10 000
Portugal: ESC 40 250
Förenade Konungariket:
L 500
Förenta staterna USD 1 400

Norway: Kr. 10.000.
Portugal: Es. 40,250.
United Kingdom: £ 500.
United States: \$ 1 400.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 5

Varje annan part vars egendom har skadats vid samma tillfälle skall också avstå från sitt anspråk upp till ovannämnda belopp. I händelse av avsevärd variation i växelkurserna mellan dessa valutor skall parterna komma överens om lämplig justering av dessa belopp.

3. Vid tillämpningen av punkt 1 och 2 i denna artikel skall uttrycket "tillhörande en part" innefatta fartyg som inchartrats av part på bare boat charterbasis eller fartyg som har rekviderats på sådana villkor och på fartyg som har tagits i beslag av den parten (utom i den mån risken för förlust eller skada bärs av annan person än sådan part).

4. Varje part avstår från sina anspråk mot varje annan part för skada eller dödsfall som vållats varje medlem av dess krigsmakt under officiell tjänsteutövning.

5. Anspråk, (andra än kontraktsbundna anspråk och anspråk på vilka punkt 6 och 7 i denna artikel har avseende) som härrör från handlingar eller underlåtenhet av medlem av en styrka eller en civil komponent som företagits i tjänsten eller från varje annan handling, underlåtenhet eller händelse för vilken en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig och vilken vållar skada inom den mottagande statens territorium på tredje man annan än någon av parterna, skall behandlas av den mottagande staten i enlighet med följande:

Any other Contracting Party whose property has been damaged in the same incident shall also waive its claim up to the above amount. In the case of considerable variation in the rates of exchange between these currencies the Contracting Parties shall agree on the appropriate adjustments of these amounts.

3. For the purposes of paragraphs 1 and 2 of this Article the expression "owned by a Contracting Party" in the case of a vessel includes a vessel on bare boat charter to that Contracting Party or requisitioned by it on bare boat terms or seized by it in prize (except to the extent that the risk of loss or liability is borne by some person other than such Contracting Party).

4. Each Contracting Party waives all its claims against any other Contracting Party for injury or death suffered by any member of its armed services while such member was engaged in the performance of his official duties.

5. Claims (other than contractual claims and those to which paragraphs 6 or 7 of this Article apply) arising out of acts or omissions of members of a force or civilian component done in the performance of official duty, or out of any other act, omission or occurrence for which a force or civilian component is legally responsible, and causing damage in the territory of the receiving State to third parties, other than any of the Contracting Parties, shall be dealt with by the receiving State in accordance with the following provisions:

a. Anspråk skall registreras, behandlas och avgöras genom överenskommelse eller dom i enlighet med den mottagande statens rättsregler vad avser anspråk som härrör från dess egna styrkors verksamhet.

b. Mottagande stat får träffa förlikning om varje sådant anspråk, och betalningen av det överenskomna eller utdömda beloppet skall erläggas av den mottagande staten i dess egen valuta.

c. Sådan ersättning skall vara bindande och slutgiltig för parterna vare sig den betalas till följd av en uppgörelse, ett avgörande av behörig domstol i den mottagande staten eller ett slutligt avslag av sådan domstol.

d. Uppgift om ersättning som utbetalas av den mottagande staten skall lämnas till berörda sändande stater tillsammans med full förklaring och alla detaljer och förslag till fördelning i enlighet med e i), ii) och iii) härnedan. Om svar inte har inkommit inom två månader skall förslaget till fördelning betraktas som antaget.

e. Det ersättningsbelopp som avses i föregående stycken och punkt 2 i denna artikel skall fördelas mellan parterna på följande sätt:

i) När en sändande stat är ensam ansvarig skall beloppet uppdelas i andelen 25 procent för den mottagande staten och 75 procent för den sändande staten.

ii) Om mer än en stat är ansvarig för skadan, skall beloppet fördelas lika mellan dem; om emellertid mottagande stat inte är en av de ansvariga staterna skall dess andel uppgå till hälften av vardera sändande stats andel.

a. Claims shall be filed, considered and settled or adjudicated in accordance with the laws and regulations of the receiving State with respect to claims arising from the activities of its own armed forces.

b. The receiving State may settle any such claims, and payment of the amount agreed upon or determined by adjudication shall be made by the receiving State in its currency.

c. Such payment, whether made pursuant to a settlement or to adjudication of the case by a competent tribunal of the receiving State, or the final adjudication by such a tribunal denying payment, shall be binding and conclusive upon the Contracting Parties.

d. Every claim paid by the receiving State shall be communicated to the sending States concerned together with full particulars and a proposed distribution in conformity with sub-paragraphs e. (i), (ii) and (iii) below. In default of a reply within two months, the proposed distribution shall be regarded as accepted.

e. The cost incurred in satisfying claims pursuant to the preceding sub-paragraphs and para. 2 of this Article shall be distributed between the Contracting Parties, as follows:

(i) Where one sending State alone is responsible, the amount awarded or adjudged shall be distributed in the proportion of 25 per cent. chargeable to the receiving State and 75 per cent. chargeable to the sending State.

(ii) Where more than one State is responsible for the damage, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among them: however, if the receiving State is not one of the States responsible, its contribution shall be half that of each of the sending States.

iii) När skadan har förorsakats av parternas väpnade styrkor och den inte kan hänföras till en viss eller flera av dessa väpnade styrkor skall beloppet fördelas jämnt mellan de berörda parterna; om emellertid den mottagande staten inte är en av de stater vilkas väpnade styrkor har vållat skadan, skall dess bidrag vara hälften av vardera berörd sändande stats bidrag.

(iv) Varje halvår skall till berörda sändande stater överlämnas uppgift om de belopp som har utbetalats av den mottagande staten föregående halvårsperiod för varje ärende för vilket föreslagen fördelning på procentbasis har godtagits; dessa uppgifter skall åtföljas av en begäran om återbetalning. Sådan återbetalning skall göras snarast möjligt i den mottagande statens valuta.

f. Om tillämpningen av bestämmelserna i b och e i denna punkt skulle förorsaka en part betydande börda kan den begära att Nato-rådet för-anstaltar en annan uppgörelse.

g. En medlem av en styrka eller en civil komponent skall inte göras till föremål för rättsliga åtgärder vad gäller verkställande av dom som har meddelats mot honom i den mottagande staten i ärenden som sammanhänger med tjänsteutövning.

h. Utom i den mån bestämmelserna i e i denna punkt är tillämpliga på anspråk som avses i punkt 2 i denna artikel skall dessa inte tillämpas på anspråk som härrör från, eller har uppstått i samband med, framförande eller drift av ett fartyg eller lastning, transport eller lossning av last annat än anspråk avseende dödsfall eller personskada på

(iii) Where the damage was caused by the armed services of the Contracting Parties and it is not possible to attribute it specifically to one or more of those armed services, the amount awarded or adjudged shall be distributed equally among the Contracting Parties concerned: however, if the receiving State is not one of the States by whose armed services the damage was caused, its contribution shall be half that of each of the sending States concerned.

(iv) Every half-year, a statement of the sums paid by the receiving State in the course of the half-yearly period in respect of every case regarding which the proposed distribution on a percentage basis has been accepted, shall be sent to the sending States concerned, together with a request for reimbursement. Such reimbursement shall be made within the shortest possible time, in the currency of the receiving State.

f. In cases where the application of the provisions of subparagraphs b. and e. of this paragraph would cause a Contracting Party serious hardship, it may request the North Atlantic Council to arrange a settlement of a different nature.

g. A member of a force or civilian component shall not be subject to any proceedings for the enforcement of any judgment given against him in the receiving State in a matter arising from the performance of his official duties.

h. Except in so far as subparagraph e. of this paragraph applies to claims covered by paragraph 2 of this Article, the provisions of this paragraph shall not apply to any claim arising out of or in connexion with the navigation or operation of a ship or the loading, carriage, or discharge of a cargo, other than claims for death or

vilka punkt 4 i denna artikel inte är tillämplig.

6. Ersättningsanspråk mot medlemmar av en styrka eller en civil komponent som härrör från åtalbara handlingar eller försummelser i den mottagande staten som inte har gjorts i tjänsten skall handläggas på följande sätt:

a. Myndigheterna i den mottagande staten skall behandla anspråk och bestämma ersättning till käranden på ett riktigt och rättvist sätt med hänsyn tagen till alla omständigheter i ärendet inklusive den skadelidande personens uppförande samt upprätta en rapport i ärendet.

b. Nämda rapport skall överlämnas till myndigheterna i den sändande staten vilka sedan utan dröjsmål skall besluta om de skall ge betalning ex gratia och, om så är fallet, till vilket belopp.

c. Om ett erbjudande om betalning ex gratia görs och antas av käranden som full gottgörelse för hans anspråk skall myndigheterna i den sändande staten själva erlagga betalningen och meddela myndigheterna i den mottagande staten härom och om storleken på det utbetalda beloppet.

d. Bestämmelserna i denna punkt skall inte inverka på den mottagande statens domstolars rätt att vidta åtgärder mot en medlem av en styrka eller en civil komponent tills full ersättning har erlagts.

7. Anspråk som härrör från otillåtet bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i en sändande stat skall behandlas i enlighet med punkt 6 i denna artikel utom i de fall en styrka eller en civil komponent är lagligen ansvarig.

8. Om tvist uppstår om huruvida en åtalbar handling eller

personal injury to which paragraph 4 of this Article does not apply.

6. Claims against members of a force or civilian component arising out of tortious acts or omissions in the receiving State not done in the performance of official duty shall be dealt with in the following manner:

a. The authorities of the receiving State shall consider the claim and assess compensation to the claimant in a fair and just manner, taking into account all the circumstances of the case, including the conduct of the injured person, and shall prepare a report on the matter.

b. The report shall be delivered to the authorities of the sending State, who shall then decide without delay whether they will offer an ex gratia payment, and if so, of what amount.

c. If an offer of ex gratia payment is made, and accepted by the claimant in full satisfaction of his claim, the authorities of the sending State shall make the payment themselves and inform the authorities of the receiving State of their decision and of the sum paid.

d. Nothing in this paragraph shall affect the jurisdiction of the courts of the receiving State to entertain an action against a member of a force or of a civilian component unless and until there has been payment in full satisfaction of the claim.

7. Claims arising out of the unauthorized use of any vehicle of the armed services of a sending State shall be dealt with in accordance with paragraph 6 of this Article, except in so far as the force or civilian component is legally responsible.

8. If a dispute arises as to whether a tortious act or omis-

försummelse av en medlem av en styrka eller en civil komponent har skett i tjänsten eller om bruk av ett fordon tillhörigt krigsmakten i den sändande stat har skett olovligen skall saken underställas en skiljedomare utsedd i enlighet med punkt 2 b i denna artikel, vars beslut i ärendet skall vara slutgiltigt bindande.

9. Den sändande staten skall inte åberopa immunitet från domstolarnas domsrätt i den mottagande staten för medlemmar av en styrka eller en civil komponent med avseende på den civilrättsliga domsrätt som tillkommer domstolarna i den mottagande staten, utom i den utsträckning som avses i punkt 5 g i denna artikel.

10. Myndigheterna i den sändande och den mottagande staten skall i fall som berör dem samarbeta vid upptagning av bevisning för en rättvis rättegång och vid bestämmande av ersättning av skada.

Artikel IX

1. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent och dess anhöriga får köpa varor lokalt för eget bruk och erforderliga tjänster på samma villkor som medborgare i den mottagande staten.

2. Lokala varuköp avsedda för försörjning av en styrka eller en civil komponent skall normalt ske genom de enheter som upphandlar sådana varor för krigsmakten i den mottagande staten. För att undvika att dessa varuköp får ogynnsam verkan på ekonomin i den mottagande staten skall vederbörande myndigheter i denna stat när så erfordras ange vilka varor som ej får köpas eller som är föremål för begränsningar.

sion of a member of a force or civilian component was done in the performance of official duty or as to whether the use of any vehicle of the armed services of a sending State was unauthorized, the question shall be submitted to an arbitrator appointed in accordance with paragraph 2 b. of this Article, whose decision on this point shall be final and conclusive.

9. The sending State shall not claim immunity from the jurisdiction of the courts of the receiving State for members of force or civilian component in respect of the civil jurisdiction of the courts of the receiving State except to the extent provided in paragraph 5 g. of this Article.

10. The authorities of the sending State and of the receiving State shall co-operate in the procurement of evidence for a fair hearing and disposal of claims in regard to which the Contracting Parties are concerned.

Article IX

1. Members of a force or of a civilian component and their dependents may purchase locally goods necessary for their own consumption, and such services as they need, under the same conditions as the nationals of the receiving State.

2. Goods which are required from local sources for the subsistence of a force or civilian component shall normally be purchased through the authorities which purchase such goods for the armed services of the receiving State. In order to avoid such purchases having any adverse effect on the economy of the receiving State, the competent authorities of that State shall indicate, when necessary, any articles the purchase of which should be restricted or

3. Med förbehåll för gällande avtal eller avtal som härefter kan komma att ingås mellan befullmäktigade företrädare för de sändande och mottagande staterna skall myndigheterna i den mottagande staten åta sig fullt ansvar för att vidta lämpliga åtgärder för att till en styrka eller en civil komponent tillhandahålla de lokaler och de utrymmen som denna behöver liksom hithörande anordningar och tjänster. Dessa avtal och arrangemang skall i möjlig utsträckning stå i överensstämmelse med de regler som gäller för förläggning och inkvartering av liknande personal i den mottagande staten. I avsaknad av särskilt avtal med motsatt verkan skall lagarna i den mottagande staten gälla avseende vilka rättigheter och skyldigheter som är förbundna med besittningen eller användningen av byggnaderna, marken, anordningarna eller tjänsterna.

4. Behov av civil arbetskraft för en styrka eller en civil komponent skall tillgodoses på samma sätt som motsvarande behov i den mottagande staten och med biträde av myndigheterna i den mottagande staten genom dess arbetsförmedling. Anställningsförhållanden och arbetsförhållanden, särskilt löner, övertidsersättning och arbetarskyddsförhållanden skall vara desamma som föreskrivs i den mottagande statens lag. Civilanställda som anlitas av en styrka eller en civil komponent skall inte på något sätt betraktas som tillhörande denna styrka eller denna civila komponent.

5. När en styrka eller en civil komponent på den ort där den är stationerad har otillräckliga medicinska och dentala faciliteter får dess medlemmar och deras anhöriga åtnjuta läkarvård

förbuden.

3. Subject to agreements already in force or which may hereafter be made between the authorized representatives of the sending and receiving States, the authorities of the receiving State shall assume sole responsibility for making suitable arrangements to make available to a force or a civilian component the buildings and grounds which it requires, as well as facilities and services connected therewith. These agreements and arrangements shall be, as far as possible, in accordance with the regulations governing the accommodation and billeting of similar personnel of the receiving State. In the absence of a specific contract to the contrary, the laws of the receiving State shall determine the rights and obligations arising out of the occupation or use of the buildings, grounds, facilities or services.

4. Local civilian labour requirements of a force or civilian component shall be satisfied in the same way as the comparable requirements of the receiving State and with the assistance of the authorities of the receiving State through the employment exchanges. The conditions of employment and work, in particular wages, supplementary payments and conditions for the protection of workers, shall be those laid down by the legislation of the receiving State. Such civilian workers employed by a force or civilian component shall not be regarded for any purpose as being members of that force or civilian component.

5. When a force or a civilian component has at the place where it is stationed inadequate medical or dental facilities, its members and their dependents may receive medical and dental

och tandvård inklusive intagning på sjukhus under samma förhållanden som motsvarande personalkategorier i den mottagande staten.

6. Den mottagande staten skall ge välvilligast möjliga prövning av en begäran att till medlemmarna av en styrka eller en civil komponent ge tillträde till transportmedel och bevilja rabatter för färdbiljetter. Dessa transportmedel och förmåner skall vara föremål för särskilda avtal mellan de berörda regeringarna.

7. Om det inte föreligger några allmänna eller särskilda finansiella avtal parterna emellan skall betalning för varor, inkvartering och tjänster som tillhandahålles enligt punkt 2, 3, 4 och, om så erfordras, 5 och 6 i denna artikel erläggas utan dröjsmål i lokal valuta av styrkans myndigheter.

8. Vare sig en styrka eller en civil komponent eller dess anhöriga eller anställda skall kunna åberopa denna artikel för att åtnjuta befrielse från skatter och tullar vid anskaffning av varor och tjänster som omfattas av den mottagande statens skattebestämmelser.

Artikel X

1. I den mån beskattningen i den mottagande staten beror av uppehållsort eller hemvist skall perioder under vilka en medlem av en styrka eller en civil komponent befinner sig i den statens territorium enbart på grund av att han ingår i en styrka eller en civil komponent, inte betraktas som vistelseperioder däri eller såsom innebärande en ändring av uppehållsort eller hemvist. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent skall undantas från beskattning i den mottagande staten för lön och arvode som utbetalas till dem i denna egenskap av den sändande staten liksom från skatt på materiell

care, including hospitalization, under the same conditions as comparable personnel of the receiving State.

6. The receiving State shall give the most favourable consideration to requests for the grant to members of a force or of a civilian component of travelling facilities and concessions with regard to fares. These facilities and concessions will be the subject of special arrangements to be made between the Governments concerned.

7. Subject to any general or particular financial arrangements between the Contracting Parties, payment in local currency for goods, accommodation and services furnished under paragraphs, 2, 3, 4 and, if necessary, 5 and 6, of this Article shall be made promptly by the authorities of the force.

8. Neither a force, nor a civilian component, nor the members thereof, nor their dependents, shall by reason of this Article enjoy any exemption from taxes or duties relating to purchases and services chargeable under the fiscal regulations of the receiving State.

Article X

1. Where the legal incidence of any form of taxation in the receiving State depends upon residence or domicile, periods during which a member of a force or civilian component is in the territory of that State by reason solely of his being a member of such force or civilian component shall not be considered as periods of residence therein, or as creating a change of residence or domicile, for the purposes of such taxation. Members of a force or civilian component shall be exempt from taxation in the receiving State on the salary and emoluments paid to them as such members by the sending

lös egendom, vilkens befintlighet i den mottagande staten helt och hållet beror på ägarens tillfälliga vistelse där.

2. Ingenting i denna artikel skall hindra beskattning av en medlem av en styrka eller en civil komponent med avseende på vinstgivande verksamhet utöver hans anställning som sådan; och, utom vad beträffar hans lön och arvode och den materiella lösegendom som avses i punkt 1 härövan, skall ingenting i denna artikel hindra beskattning som omfattar en sådan person enligt lagen i den staten, även om han anses ha sin bosättningsort eller hemvist utanför den mottagande staten.

3. Ingenting i denna artikel skall vara tillämpligt på "tull" enligt definition i artikel XI punkt 12.

4. I vad avser denna artikel skall beteckningen "medlem av en styrka" inte inbegripa någon person som är medborgare i den mottagande staten.

Artikel XI

1. Med undantag för vad som uttryckligen anges av motsatt innebörd i detta avtal skall medlemmar av en styrka eller en civil komponent liksom deras anhöriga följa de lagar och förordningar som ges av tullmyndigheterna i den mottagande staten. Särskilt skall tullmyndigheterna i den mottagande staten ha rätt, i enlighet med de allmänna villkor som finns nedlagda i lagar och förordningar i den staten, att visitera en medlem av en styrka eller en civil komponent och deras anhöriga och att visitera deras bagage och genomöka fordon och beslagta föremål i enlighet med dessa lagar och förordningar.

2.a. Tillfällig införsel och återutförsel av tjänstefordon tillhö-

State or on any tangible movable property the presence of which in the receiving State is due solely to their temporary presence there.

2. Nothing in this Article shall prevent taxation of a member of a force or civilian component with respect to any profitable enterprise, other than his employment as such member, in which he may engage in the receiving State, and, except as regards his salary and emoluments and the tangible movable property referred to in paragraph 1. nothing in this Article shall prevent taxation to which, even if regarded as having his residence or domicile outside the territory of the receiving State, such a member is liable under the law of that State.

3. Nothing in this Article shall apply to 'duty' as defined in paragraph 12 of Article XI.

4. For the purposes of this Article the term 'member of a force' shall not include any person who is a national of the receiving State.

Article XI

1. Save as provided expressly to the contrary in this Agreement, members of a force and of a civilian component as well as their dependents shall be subject to the laws and regulations administered by the customs authorities of the receiving State. In particular the customs authorities of the receiving State shall have the right, under the general conditions laid down by the laws and regulations of the receiving State, to search members of a force or civilian component and their dependents and to examine their luggage and vehicles, and to seize articles pursuant to such laws and regulations.

2.a. The temporary importation and the re-exportation of

rigt en styrka eller en civil komponent på egna hjul skall tillåtas tullfritt vid uppvisande av ett formulär som visas i bilagan till detta avtal.

b. Vid tillfällig införsel av fordon som inte sker på egna hjul skall tillämpas bestämmelserna i punkt 4 i denna artikel och vid återutförsel bestämmelserna i punkt 8.

c. Tjänstefordon tillhöriga en styrka eller en civil komponent skall vara undantagna från alla skatter som uttas för fordon i vägtrafik.

3. Officiella handlingar under officiell försegling skall inte göras till föremål för tullinspektion. Kurir, vilken status han än må ha, som medför dessa dokument måste ha en individuell förflyttningsorder utfärdad i enlighet med punkt 2 b i artikel III. I denna förflyttningsorder skall anges hur många volymer som ingår och intyg om att dessa endast innehåller officiella dokument.

4. En styrka får tullfritt införa utrustning samt en rimlig mängd förnödenheter, förråd och andra varor för uteslutande eget bruk och, i de fall där så tillåtes av mottagande stat, för bruk av dess civila komponent samt anhöriga. Denna tullfria import förutsätter deposition hos tullmyndigheterna på införselorten – jämte sådana tullhandlingar varom avtal skall ingås – av ett tulldokument av utseende som har överenskommit mellan den mottagande staten och den sändande staten, undertecknat av en för detta ändamål av den sändande staten vederbörligen befullmäktigad person. Utnämningshandlingen för den person som är befullmäktigad att underteckna intyget samt prov på underskrifter och stämplars som skall användas skall tillställas tull-

service vehicles of a force or civilian component under their own power shall be authorized free of duty on presentation of a triptyque in the form shown in the Appendix to this Agreement.

b. The temporary importation of such vehicles not under their own power shall be governed by paragraph 4 of this Article and the re-exportation thereof by paragraph 8.

c. Service vehicles of a force or civilian component shall be exempt from any tax payable in respect of the use of vehicles on the roads.

3. Official documents under official seal shall not be subject to customs inspection. Couriers, whatever their status, carrying these documents must be in possession of an individual movement order, issued in accordance with paragraph 2 b. of Article III. This movement order shall show the number of despatches carried and certify that they contain only official documents.

4. A force may import free of duty the equipment for the force and reasonable quantities of provisions, supplies and other goods for the exclusive use of the force and, in cases where such use is permitted by the receiving State, its civilian component and dependents. This duty-free importation shall be subject to the deposit, at the customs office for the place of entry, together with such customs documents as shall be agreed, of a certificate in a form agreed between the receiving State and the sending State signed by a person authorized by the sending State for that purpose. The designation of the person authorized to sign the certificates as well as specimens of the signatures and stamps to be used, shall be sent to the customs administration of the

myndigheterna i den mottagande staten.

5. En medlem av en styrka eller en civil komponent får vid första ankomsten för att tillträda sin tjänstgöring i den mottagande staten, eller vid den tid anhöriga först anländer för att ansluta sig till honom, införa personliga ägodelar och möbler tullfritt för den tid som uppdraget varar.

6. Medlemmar av en styrka eller en civil komponent får tullfritt införa motorfordon tillfälligt för eget och anhörigas bruk. I denna artikel finns inget åtagande att bevilja befrielse från skatter för privatfordon i vägtrafik.

7. Införsel som görs av en styrkas myndigheter för annan användning än för uteslutande användning av densamma och dess civila komponent, samt annan införsel än sådan som avses i punkt 5 och 6 i denna artikel, som görs av medlemmar av en styrka eller en civil komponent, är enligt denna artikel inte berättigade till tullfrihet eller andra förmåner.

8. Varor som har införts tullfritt enligt punkt 2 b, 4, 5 eller 6 häröver

a. får återutföras fritt under förutsättning att, med avseende på varor som införts under punkt 4 a, ett intyg utfärdat i enlighet med den punkten uppvisas för tullmyndigheten; tullmyndigheterna äger emellertid rätt att kontrollera att återutfört gods är i det skick som uppges i intyget, om sådant finnes, och att det verkligen har införts enligt bestämmelserna i punkt 2 b, 4, 5 eller 6, allt efter omständigheterna.

b. skall normalt inte kunna avyttras i den mottagande staten vare sig genom försäljning eller som gåva. Emellertid kan i vissa särskilda fall sådan avyttring

receiving State.

5. A member of a force or civilian component may, at the time of his first arrival to take up service in the receiving State or at the time of the first arrival of any dependent to join him, import his personal effects and furniture free of duty for the term of such service.

6. Members of a force or civilian component may import temporarily free of duty their private motor vehicles for the personal use of themselves and their dependents. There is no obligation under this Article to grant exemption from taxes payable in respect of the use of roads by private vehicles.

7. Imports made by, the authorities of a force other than for the exclusive use of that force and its civilian component, and imports, other than those dealt with in paragraphs 5 and 6 of this Article, effected by members of a force or civilian component are not, by reason of this Article, entitled to any exemption from duty or other conditions.

8. Goods which have been imported duty-free under paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 above:

a. may be re-exported freely, provided that, in the case of goods imported under paragraph 4. a certificate, issued in accordance with that paragraph, is presented to the customs office: the customs authorities, however, may verify that goods re-exported are as described in the certificate, if any, and have in fact been imported under the conditions of paragraphs 2 b., 4, 5 or 6 as the case may be:

b. shall not normally be disposed of in the receiving State by way of either sale or gift: however, in particular cases such disposal may be authorized on

tillåtas enligt de villkor som föreskrivs av de berörda myndigheterna i den mottagande staten (t ex vid erläggande av tull och skatter och uppfyllande av de villkor som gäller för kontroll av handel och valuta).

9. Varor som inköpts i den mottagande staten får utföras från denna endast i enlighet med de regler som gäller i mottagande stat.

10. Särskilda lättnader för gränspassering skall medges av tullmyndigheterna för militära förband och enheter under förutövning att tullmyndigheterna vederbörligen har underrättats på förhand.

11. Särskilda arrangemang skall göras av den mottagande staten för att drivmedel, oljor och smörjmedel avsedda för tjänstefordon, luftfartyg och fartyg tillhörande en styrka eller en civil komponent skall kunna tillhandahållas tull- och skattefritt.

12. I punkt 1–10 i denna artikel avses med "tull" tullavgifter och alla andra avgifter och skatter som skall betalas vid införsel eller utförsel, i förekommande fall med undantag för avgifter och skatter som inte är annat än betalning för utförda tjänster, "införsel" inbegriper klareringskostnader från tullområdet eller motsvarande under förutsättning att godset inte har odlats, tillverkats eller framställts i mottagande stat.

13. Bestämmelserna i denna artikel skall tillämpas på ifrågasvarande varor inte endast när de införes till eller utföres från den mottagande staten utan även när de befinner sig i transit genom en parts territorium; i det fallet innefattas i uttrycket "mottagande stat" enligt denna artikel varje part genom vars territorium godset transiteras.

conditions imposed by the authorities concerned of the receiving State (for instance, on payment of duty and tax and compliance with the requirements of the controls of trade and exchange).

9. Goods purchased in the receiving State shall be exported therefrom only in accordance with the regulations in force in the receiving State.

10. Special arrangements for crossing frontiers shall be granted by the customs authorities to regularly constituted units or formations, provided that the customs authorities concerned have been duly notified in advance.

11. Special arrangements shall be made by the receiving State so that fuel, oil and lubricants for use in service vehicles, aircraft and vessels of a force or civilian component, may be delivered free of all duties and taxes.

12. In paragraphs 1–10 of this Article:

'duty' means customs duties and all other duties and taxes payable on importation or exportation, as the case may be, except dues and taxes which are no more than charges for services rendered; 'importation' includes withdrawal from customs warehouses or continuous customs custody, provided that the goods concerned have not been grown, produced or manufactured in the receiving State.

13. The provisions of this Article shall apply to the goods concerned not only when they are imported into or exported from the receiving State but also when they are in transit through the territory of a Contracting Party, and for this purpose the expression 'receiving State' in this Article shall be regarded as including any, Contracting Party through whose territory

the goods are passing in transit.

Artikel XII

1. Tullmyndigheterna och skattemyndigheterna i mottagande stat får, som villkor för beviljande av sådan tull- och skattefrihet eller tull- och skattelättnad som avses i detta avtal, kräva att de föreskrifter om tullar och skatter skall följas som de bedömer nödvändiga för att förhindra missbruk.

2. Dessa myndigheter kan vägra att bevilja undantag som anges i detta avtal avseende införsel till den mottagande staten av gods som odlats, tillverkats eller framställts i den staten vilket har utförts därifrån utan erläggande av de skatter och tullar - eller med restitution av skatter och tullar - som skulle ha kunnat uppbäras för sådan utförsel i fall godset inte hade utförts. Gods som har utklarerats från tullupplag skall betraktas som infört om det har behandlats som utfört till följd av att ha varit deponerat i tullupplaget.

Artikel XIII

1. För att förhindra överträdelser av lagar och bestämmelser avseende tullar och skatter skall myndigheterna i de mottagande och sändande staterna biträda varandra i utredningar och vid upptagning av bevisning.

2. En styrkas myndigheter skall ge allt biträde de kan för att säkerställa att gods som skall beslagtas av tullmyndigheterna eller skattemyndigheterna i den mottagande staten, eller på deras vägnar, överlämnas till dessa myndigheter.

3. En styrkas myndigheter skall med tillgängliga medel biträda med indrivande av tullar, skatter och böter som hänför sig till medlemmar av en styrka eller en civil komponent eller deras anhöriga.

Article XII

1. The customs or fiscal authorities of the receiving State may, as a condition of the grant of any customs or fiscal exemption or concession provided for in this Agreement, require such conditions to be observed as they may deem necessary to prevent abuse.

2. These authorities may refuse any exemption provided for by this Agreement in respect of the importation into the receiving State of articles grown, produced or manufactured in that State which have been exported therefrom without payment of, or upon repayment of, taxes or duties which would have been chargeable but for such exportation. Goods removed from a customs warehouse shall be deemed to be imported if they were regarded as having been exported by reason of being deposited in the warehouse.

Article XIII

1. In order to prevent offences against customs and fiscal laws regulations, the authorities of the receiving and of the sending States shall assist each other in the conduct of enquiries and the collection of evidence.

2. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure that articles liable to seizure by, or on behalf of, the customs or fiscal authorities of the receiving State are handed to those authorities.

3. The authorities of a force shall render all assistance within their power to ensure the payment of duties, taxes and penalties payable by members of the force or civilian component or their dependents.

4. Tjänstefordon och egendom tillhörande en styrka eller en civil komponent och inte en medlem av sådan styrka eller civilt element och som beslagtogs av myndigheterna i den mottagande staten i samband med överträdelse av dess lagar eller förordningar avseende tullar och skatter skall överlämnas till behörig myndighet i ifrågasvarande styrka.

Artikel XIV

1. En styrka och dess civila komponent och medlemmar härav samt deras anhöriga skall förbli underställda valutalagstiftningen i den sändande staten och skall även vara skyldiga att följa förordningarna i den mottagande staten.

2. Valutamyndigheterna i de sändande och mottagande staterna får utfärda särskilda förordningar gällande en styrka eller en civil komponent eller dess medlemmar samt deras anhöriga.

Artikel XV

1. Med förbehåll för punkt 2 i denna artikel skall avtalet förbli i kraft om sådana fientligheter utbryter som avses i Nordatlantiska fördraget, med undantag för att bestämmelserna för att avgöra ersättningsanspråk i artikel VIII punkt 2 och 5 inte skall tillämpas för krigsskada, och att bestämmelserna i detta avtal och särskilt i artiklarna III och VII omedelbart skall ses över av berörda parter, vilka kan komma överens om sådana förändringar som de anser vara önskvärda avseende tillämpningen av avtalet mellan dem.

2. Vid sådana fientligheter skall varje part ha rätt att för sitt vidkommande med sextio dagars varsel till de övriga parterna upphäva tillämpningen av vilken som helst av bestämmelserna i

4 Service vehicles and articles belonging to a force or to its civilian component, and not to a member of such force or civilian component, seized by the authorities of the receiving State in connection with all offence against its customs or fiscal laws or regulations shall be handed over to the appropriate authorities of the force concerned.

Article XIV

1. A force, a civilian component and the members thereof, as well as their dependents, shall remain subject to the foreign exchange regulations of the sending State and shall also be subject to the regulations of the receiving State.

2. The foreign exchange authorities of the sending and the receiving States may issue special regulations applicable to a force or civilian component or the members thereof as well as to their dependents.

Article XV

1. Subject to paragraph 2 of this Article, this Agreement shall remain in force in the event of hostilities to which the North Atlantic Treaty applies, except that the provisions for settling claims in paragraphs 2 and 5 of Article VIII shall not apply to war damage, and that the provisions of the Agreement, and, in particular of Articles III and VII, shall immediately be reviewed by the Contracting Parties concerned, who may agree to such modifications as they may consider desirable regarding the application of the Agreement between them.

2. In the event of such hostilities, each of the Contracting Parties shall have the right, by giving 60 days' notice to the other Contracting Parties, to suspend the application of any

detta avtal. Om denna rätt utövas, skall parterna omedelbart samråda i syfte att komma överens om lämpliga bestämmelser som skall ersätta de bestämmelser som har upphävts.

of the provisions of this Agreement so far as it is concerned. If this right is exercised, the Contracting Parties shall immediately consult with a view to agreeing on suitable provisions to replace the provisions suspended.

Artikel XVI

Alla tvister mellan parterna avseende tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall lösas genom förhandlingar dem emellan utan hänvändelse till någon utanförstående myndighet. Utom i de fall där det finns uttryckliga bestämmelser av motsatt innebörd i detta avtal skall tvister som inte kan lösas genom direkta förhandlingar hänskjutas till Natorådet.

Article XVI

All differences between the Contracting Parties relating to the interpretation or application of this Agreement shall be settled by negotiation between them without recourse to any outside jurisdiction. Except where express provision is made to the contrary in this Agreement, differences which cannot be settled by direct negotiation shall be referred to the North Atlantic Council.

Artikel XVII

Varje part får när som helst begära översyn av varje artikel i detta avtal. Framställning härom skall lämnas till Nato-rådet.

Article XVII

Any Contracting Party may at any time request the revision of any Article of this Agreement. The request shall be addressed to the North Atlantic Council.

Artikel XVIII

1. Detta avtal skall ratificeras och ratifikationsinstrumenten skall så snart som möjligt deponeras hos Förenta staternas regering som skall notifiera varje signatärstat om dag för deponeringen.

Article XVIII

1. The present Agreement shall be ratified and the instruments of ratification shall be deposited as soon as possible with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory State of the date of deposit thereof.

2. Trettio dagar efter det att fyra signatärstater har deponerat sina ratifikationsinstrument skall detta avtal träda i kraft för dem. Det träder i kraft för varje signatärstat trettio dagar efter deponeringen av dess ratifikationsinstrument.

2. Thirty days after four signatory States have deposited their instruments of ratification the present Agreement shall come into force between them. It shall come into force for each other signatory State thirty days after the deposit of its instrument of ratification.

3. Sedan detta avtal har trätt i kraft skall det, med förbehåll för godkännande av Nato-rådet och på sådana villkor som detta råd kan besluta, vara öppet för an-

3. After it has come into force, the present Agreement shall, subject to the approval of the North Atlantic Council and to such conditions as it may, de-

slutning för varje stat som ansluter sig till Nordatlantiska fördraget. Anslutningen skall träda i kraft genom deponering av ett anslutningsinstrument hos Förenta staternas regering, som skall meddela varje signatärstat och anslutande stat om datum för deponeringen. I förhållande till stat för vilken anslutningsinstrument har deponerats, träder avtalet i kraft trettio dagar efter dagen för deponeringen av sådant instrument.

side, be open to accession on behalf of any State which accedes to the North Atlantic Treaty. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Government of the United States of America, which shall notify each signatory and acceding State of the date of deposit thereof. In respect of any State on behalf of which an instrument of accession is deposited, the present Agreement shall come into force thirty days after the date of the deposit of such instrument.

Artikel XIX

1. Detta avtal kan sägas upp av varje part efter utgången av en tidsperiod på fyra år från dagen för avtalets ikraftträdande.

2. Uppsägning av avtalet av någon part skall ske med skriftlig notifikation från den parten till Förenta staternas regering som skall notifiera alla andra parter om varje sådan notifikation och om datum för dess mottagande.

3. Uppsägningen träder i kraft ett år efter det att Förenta staternas regering har mottagit notifikationen. Efter utgången av denna tidsfrist på ett år skall avtalet upphöra att gälla för den part som säger upp det, men det skall fortsätta att vara i kraft för de övriga parterna.

Artikel XX

1. Med förbehåll för bestämmelserna i punkt 2 och 3 i denna artikel skall avtalet tillämpas endast på en parts moderland.

2. Varje stat kan emellertid vid deponering av ratifikations-

Article XIX

1. The present Agreement may be denounced by any Contracting Party after the expiration of a period of four years from the date on which the Agreement comes into force.

2. The denunciation of the Agreement by any Contracting Party shall be effected by a written notification addressed by that Contracting Party to the Government of the United States of America which shall notify all the other Contracting Parties of each such notification and the date of receipt thereof.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the notification by the Government of the United States of America. After the expiration of this period of one year, the Agreement shall cease to be in force as regards the Contracting Party which denounces it, but shall continue in force for the remaining Contracting Parties.

Article XX

1. Subject to the provisions of paragraphs 2 and 3 of this Article, the present Agreement shall apply only to the metropolitan territory of a Contracting Party.

2. Any State may, however, at the time of the deposit of its

instrumentet eller anslutningsinstrumentet, eller när som helst därefter genom notifikation som lämnas till Förenta staternas regering förklara att avtalet skall utsträckas (beroende på om den stat som gör förklaringen anser detta vara nödvändigt för slutande av ett särskilt avtal mellan den staten och var och en av de berörda sändande staterna) till alla eller något av de territorier för vars internationella förbindelser den staten är ansvarig i Nato-området. Detta avtal skall då utsträckas till det eller de territorier som nämns däri trettio dagar efter det att Förenta staternas regering har mottagit notifikationen, eller trettio dagar efter slutande av erforderliga särskilda avtal eller när det har trätt i kraft enligt artikel XVIII, beroende på vilken tidpunkt som inträffar sist.

3. En stat som har gjort en förklaring enligt punkt 2 i denna artikel som utsträcker detta avtal till att omfatta ett territorium för vars internationella förbindelser den är ansvarig kan säga upp avtalet uteslutande med avseende på detta territorium i enlighet med bestämmelserna i artikel XIX.

Till bekräftelse härav har undertecknade befullmäktigade undertecknat detta avtal.

Som skedde i London den 19 juni 1951 på engelska och franska språken varvid båda texter är lika giltiga i ett original som skall deponeras i Förenta staternas regerings arkiv. Förenta staternas regering skall överlämna bestyrkta kopior av det till alla stater som undertecknar eller ansluter sig till avtalet.

instrument of ratification or accession or at any time thereafter, declare by notification given to the Government of the United States of America that the present Agreement shall extend (subject, if the State making the declaration considers it to be necessary, to the conclusion of a special agreement between that State and each of the sending States concerned), to all or any of the territories for whose international relations it is responsible in the North Atlantic Treaty area. The present Agreement shall then extend to the territory or territories named therein thirty days after the receipt by the Government of the United States of America of the notification, or thirty days after the conclusion of the special agreements if required, or when it has come into force under Article XVIII, whichever is the later.

3. A State which has made a declaration under paragraph 2 of this Article extending the present Agreement to any territory for whose international relations it is responsible may denounce the Agreement separately in respect of that territory in accordance with the provisions of Article XIX.

In witness whereof the undersigned Plenipotentiaries have signed the present Agreement.

Done in London this nineteenth day of June, 1951, in the English and French languages, both texts being equally authoritative, in a single original which shall be deposited in the archives of the Government of the United States of America. The Government of the United States of America shall transmit certified copies thereof to all the signatory and acceding States.

Sveriges reservation vid undertecknande av avtalet och tilläggsprotokollet

Sveriges regering anser sig inte vara bunden av artikel I i avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor i den utsträckning som denna artikel hänför sig till bestämmelserna i artikel VII i avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor, som ger de sändande staterna rätt att utöva domsrätt inom en mottagande stats territorium, när Sverige är mottagande stat. Reservationen inbegriper inte de åtgärder som vidtas av militärmyndigheterna i en sändande stat, vilka är trängande nödvändiga för att upprätthålla lugn och ordning inom styrkan.

The Government of Sweden does not consider itself bound by article I of the Agreement among the States Parties to the North Atlantic Treaty and the other States Participating in the Partnership for Peace regarding the status of their Forces, to the extent that this Article refers to the provisions of Article VII of the agreement between Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their Forces, which gives sending States the right to exercise jurisdiction within the territory of a receiving State, when Sweden is such a receiving state. The reservation does not cover appropriate measures taken by the military authorities of sending States which are immediately necessary to ensure maintenance of order and security within the force.

Avtal mellan de stater som deltar i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser om status för deras styrkor

De stater som deltar i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser (SHIRBRIG),

som åberopar *avsiktsförklaringen om samarbete om den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser*, som ursprungligen undertecknades av Danmark den 15 december 1996,

som åberopar *samförståndsavtalet om styrkommittén*, som ursprungligen undertecknades av Danmark den 9 mars 1997,

som åberopar *samförståndsavtalet om drift, finansiering, administration och status för planeringselementet i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser*, som ursprungligen undertecknades av Danmark den 14 mars 1997,

som åberopar *samförståndsavtalet om drift, finansiering, administration och status för den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser*, som ursprungligen undertecknades av Danmark den 16 april 1998,

som beaktar att styrkor från en part får sändas till och tas emot inom en annan parts territorium med stöd av en särskild överenskommelse,

som likväl önskar fastställa sådana styrkors rättsliga ställning när de befinner sig inom en annan parts territorium,

har kommit överens om följande.

Artikel I Definitioner

1. I detta avtal används följande definitioner:

a) *SHIRBRIG*: den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser, som är en i förväg upprättad (icke permanent) multinationell brigad med hög beredskap, bestående av bidrag till Förenta nationernas beredskapssystem, vilken efter beslut av respektive land kan ställas till förfogande för att genomföra fredsbevarande insatser med stöd av FN-mandat.

b) *Planeringselementet*: den multinationella komponent som utgör den permanenta delen av SHIRBRIG:s stab, som är uppsatt för att understödja brigaden genom att utföra funktioner före insats och som vid själva insatsen skall utgöra kärnan till den insatta snabbinsatsbrigadens stab.

c) *SHIRBRIG-aktiviteter*: utöver planeringselementets rutinaktiviteter skall dessa anses omfatta alla aktiviteter före insats, såsom konferenser, möten, utbildning och övningar.

Artikel II Tillämpliga instrument

1. I den mån inte annat bestäms i denna artikel, skall parterna i detta avtal,

a) vad gäller SHIRBRIG-aktiviteter, som äger rum inom en parts territorium, i tillämpliga delar tillämpa bestämmelserna i

i) *avtalet mellan parterna i Nordatlantiska fördraget om status för deras styrkor*, upprättat i London den 19 juni 1951, nedan kallat *NATO SOFA*, och

ii) *avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor*, upprättat i Bryssel den 19 juni 1995, nedan kallat *PFF-avtalet*, och *tilläggsprotokollet till PFF-avtalet*, upprättat i Bryssel den 19 juni 1995, nedan kallat *PFF:s tilläggsprotokoll*, med avseende på reservationer och uttalanden som gjorts av de stater som är parter i dessa avtal,

b) vad gäller SHIRBRIG:s planeringselements aktiviteter inom Danmarks territorium, utöver de bestämmelser som nämns i punkt 1 a i denna artikel, i tillämpliga delar tillämpa bestämmelserna i *protokollet om status för internationella militära högkvarter uppsatta med stöd av Nordatlantiska fördraget*, upprättat i Paris den 28 augusti 1952, nedan kallat *Parisprotokollet*.

2. För att i tillämpliga delar tillämpa bestämmelserna i de instrument som nämns i punkt 1, skall följande tolkningar gälla:

a) När det gäller förhållanden i NATO SOFA, om vilka det föreskrivs att framställningar skall riktas till eller tvister hänskjutas till Natorådet, ordföranden i Natorådets ställföreträdareförsamling eller en skiljedomare, skall de bestämmelserna i NATO SOFA tolkas som att betyda att de berörda parterna är skyldiga att lösa förhållandet i enlighet med bestämmelserna i artikel V i detta avtal.

b) Termen *part i Nordatlantiska fördraget*, som används i de tillämpliga instrumenten, är liktydig med stat som är part i detta avtal.

c) Termen *Natoområdet*, som används i de tillämpliga instrumenten, är liktydig med de staters territorier som är parter i detta avtal.

d) Termen *allierat högkvarter*, som används i de tillämpliga instrumenten, är liktydig med SHIRBRIG:s planeringselement.

Artikel III Ersättningsanspråk

För att tillgodose reciprocitet mellan parterna i fråga om avstående från anspråk upp till ett visst belopp i enlighet med artikel VIII.2 f i NATO SOFA, skall det belopp som anges i den artikeln avseende Danmark (9670 danska kronor) gälla alla parter.

Artikel IV Begränsningar

Detta avtal skall inte inkräkta på gällande internationella avtal eller överenskommelser.

Artikel V Tvistlösning

Alla tvister mellan parterna om tolkningen eller tillämpningen av detta avtal skall lösas genom förhandlingar mellan parterna.

Artikel VI Ändringar

Prop. 2004/05:7
Bilaga 6

Detta avtal får ändras genom konsensusbeslut av alla parterna. Ändringar träder i kraft enligt artikel VIII.1 i detta avtal.

Artikel VII Ratifikation och undertecknande

1. Detta avtal skall stå öppet för undertecknande av stater som har undertecknat *samförståndsavtalet om drift, finansiering, administration och status för planeringselementet i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser och/eller samförståndsavtalet om drift, finansiering, administration och status för den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser*.

2. Detta avtal skall ratificeras, godtas eller godkännas. Instrument om ratifikation, godtagande eller godkännande skall deponeras hos Danmarks regering, som skall underrätta alla signatärstaterna om deponeringen.

3. När detta avtal har trätt i kraft, får en stat som har undertecknat de samförståndsavtal som avses i punkt 1 ansluta sig till det.

Artikel VIII Ikraftträdande

1. Sextio dagar efter det att tre signatärstater har deponerat sina instrument om ratifikation, godtagande eller godkännande träder avtalet i kraft för dem. Avtalet träder i kraft för varje annan signatärstat sextio dagar efter dagen för deponeringen av dess instrument om ratifikation, godtagande eller godkännande. Den status för planeringselementet som avses i artikel II b i detta avtal skall börja gälla när Danmark har ratificerat detta avtal.

2. Skriftväxlingar mellan Danmarks regering och en annan signatärstat om status för planeringselementet i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser (SHIRBRIG) och dess personal skall upphöra att gälla den dag detta avtal träder i kraft mellan Danmark och den berörda staten.

3. Danmarks regering skall registrera detta avtal hos Förenta nationernas generalsekreterare.

Artikel IX Uppsägning

En part får säga upp detta avtal genom skriftligt meddelande till Danmarks regering, som skall underrätta alla signatärstaterna därom. En uppsägning träder i kraft ett år efter Danmarks regerings mottagande av meddelandet. Efter utgången av denna ettårsperiod skall avtalet upphöra att gälla med avseende på den uppsägande parten, utom vad gäller fullgörande av utestående skyldigheter som har uppstått före den dag då uppsägningen började gälla. Avtalet skall dock fortsätta att gälla för de återstående parterna.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade av sina regeringar, undertecknat detta avtal.

Upprättat i Köpenhamn den 13 december 2001 på engelska språket i ett enda original, som skall deponeras i Danmarks regerings arkiv. Danmarks regering skall sända alla signatärstaterna bestyrkta avskrifter av avtalet.

För Konungariket Danmarks regering:
Anders Troldborg
Statssekreterare
Försvarsministeriet

För Republiken Italiens regering:
Antonio Catalano di Melilli
Ambassadör
Italiens ambassad

För Konungariket Nederländernas regering:
Johannes A.F.M. Förster
Nederländernas ambassadör

För Konungariket Norges regering:
Dagfinn Stenseth
Ambassadör
Norges ambassad

För Rumäniens regering:
Alexandru Dodan
Chargé d'affaires a.i.
Rumäniens ambassad

För Konungariket Sveriges regering:
Carl-Magnus Hyltenius
Ambassadör
Sveriges ambassad

**EUROPEISKA
UNIONENS RÅD**

Bryssel den 4 november 2003
(OR. en)
13028/03

JUR 375
PESC 548

RÄTTSAKTER OCH ANDRA INSTRUMENT

Ärende: Avtal mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens militära stab, för de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (EU SOFA (EU-avtal om styrkornas status))

AVTAL

MELLAN EUROPEISKA UNIONENS MEDLEMSSTATER OM STATUS FÖR DEN MILITÄRA OCH CIVILA PERSONAL SOM UTSTATIONERAS VID EUROPEISKA UNIONENS MILITÄRA STAB, FÖR DE HÖGKVARTER OCH DE STYRKOR SOM KAN KOMMA ATT STÄLLAS TILL EUROPEISKA UNIONENS FÖRFOGANDE INOM RAMEN FÖR FÖRBEREDANDE OCH GENOMFÖRANDE AV DE INSATSER SOM AVSES I ARTIKEL 17.2 I FÖRDRAGET OM EUROPEISKA UNIONEN, INBEGRIPET ÖVNINGAR, SAMT FÖR DEN MILITÄRA OCH CIVILA PERSONAL FRÅN MEDLEMSSTATERNA SOM STÄLLS TILL EUROPEISKA UNIONENS FÖRFOGANDE I DETTA SAMMANHANG (EU SOFA (EU-AVTAL OM STYRKORNAS STATUS))

FÖRETRÄDARNA FÖR REGERINGARNA EUROPEISKA
UNIONENS MEDLEMSSTATER, FÖRSAMLADE I RÅDET, HAR
INGÅTT FÖLJANDE AVTAL

med beaktande av Fördraget om Europeiska unionen (FEU), särskilt avdelning V i detta, och

av följande skäl:

- (1) Europeiska rådet har i enlighet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) beslutat att ge EU de resurser som krävs för att fatta och genomföra beslut om hela den skala av uppgifter inom konfliktförebyggande och krishantering som fastställs i FEU.
- (2) Nationella beslut om att utsända styrkor från Europeiska unionens medlemsstater (nedan kallade "medlemsstater") till/på andra medlemsstaters territorium och ta emot sådana styrkor från medlemsstater, i samband med förberedande och utförande av de uppgifter som nämns i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar, kommer att fattas i enlighet med bestämmelserna i avdelning V i FEU, och särskilt artikel 23.1 i detta, och kommer att bli föremål för särskilda arrangemang mellan de berörda medlemsstaterna.
- (3) Särskilda avtal måste ingås med berörda tredje länder vid övningar eller operationer utanför medlemsstaternas territorium.
- (4) Enligt bestämmelserna i detta avtal kommer parternas rättigheter och skyldigheter enligt internationella avtal och andra internationella instrument om inrättande av internationella domstolar, inbegripet Romstadgan för Internationella brottmålsdomstolen, inte att påverkas.

DE HAR ENATS OM FÖLJANDE.

DEL I

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER FÖR ALL MILITÄR OCH CIVIL PERSONAL

ARTIKEL 1

1. I detta avtal avses med uttrycket
 1. *militär personal*
 - a) den militära personal som utstationeras från medlemsstaterna till rådets generalsekretariat för att bilda Europeiska unionens militära stab (EUMS),
 - b) annan militär personal än personalen från EU:s institutioner, vilken EUMS kan anlita från medlemsstaterna för tillfällig för-

stärkning om Europeiska unionens militära kommitté (EUMC) begär det, för verksamhet inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar,

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

c) militär personal från medlemsstater, vilka är utstationerade vid de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till EU:s förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar, eller personalen vid dessa,

2. *civil personal*: den civila personal som utstationeras från medlemsstaterna till EU:s institutioner för verksamheter inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar, eller den civila personal, med undantag av lokalanställd personal, som arbetar vid högkvarter eller styrkor eller på annat sätt kan komma att ställas till EU:s förfogande av medlemsstaterna för samma verksamheter,

3. *underhållsberättigad person*: en person som definieras eller erkänns som familjemedlem eller som medlem av den militära eller civila personalens hushåll i den sändande statens lag; om denna lag som familjemedlem eller medlem av hushållet betraktar endast den som är samboende med en medlem av den militära eller civila personalen, skall detta villkor anses vara uppfyllt, om personen för sin försörjning huvudsakligen är ekonomiskt beroende av denne,

4. *styrka*: individer som ingår i eller enheter sammansatta av militär personal och civil personal enligt definitionen i punkterna 1 och 2, i den mån berörda medlemsstater enas om att vissa individer, förband, formationer eller andra enheter inte skall anses utgöra eller ingå i en sådan styrka som detta avtal åsyftar,

5. *högkvarter*: högkvarter beläget inom medlemsstaternas territorium, upprättat av en eller flera medlemsstater alternativt av en internationell organisation, vilket kan ställas till EU:s förfogande inom ramen för förberedande och utförande av uppgifter som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar,

6. *sändande stat*: den medlemsstat som den militära eller civila personalen eller styrkan sorterar under,

7. *mottagande stat*: den medlemsstat på vars territorium den militära eller civila personalen, styrkan eller högkvarteret befinner sig, antingen vid utpostering, basering eller vid transitering i samband med ett individuellt eller kollektivt uppdragsförordnande eller förordnande om utstationering till EU:s institutioner.

ARTIKEL 2

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

1. Medlemsstaterna skall vid behov underlätta inresa, vistelse och utresa å tjänstens vägnar för den personal och de underhållsberättigade personer som avses i artikel 1. Det kan emellertid krävas att personal och underhållsberättigade personer bevisar att de hör till de kategorier som avses i artikel 1.

2. För detta ändamål, och utan att det påverkar tillämpningen av relevanta regler som gäller för personers fria rörlighet enligt gemenskapslagstiftningen, skall ett individuellt eller kollektivt förflyttningsförordnande eller beslut om utstationering vid EU:s institutioner vara tillräckligt.

ARTIKEL 3

Den militära och civila personalen och deras underhållsberättigade personer är skyldiga att respektera den mottagande statens lag och avstå från all verksamhet som inte överensstämmer med innebörden i detta avtal.

ARTIKEL 4

För detta avtal skall följande gälla:

1. Körkort som utfärdas av de militära myndigheterna i den sändande staten skall erkännas på den mottagande statens territorium för jämförbara militärfordon i medlemsstaterna.

2. Hälso- och sjukvård och tandvård får tillhandahållas av legitimerad personal från vilken medlemsstat som helst till personalen vid styrkor och högkvarter från alla övriga medlemsstater.

ARTIKEL 5

Militär och civil personal som berörs skall bära uniform enligt de reglementen som gäller i den sändande staten.

ARTIKEL 6

Fordon med en särskild registreringsskylt för den sändande statens väpnade styrkor eller förvaltning skall förutom registreringsnumret ha en tydlig nationalitetsbeteckning.

BESTÄMMELSER SOM BARA ÄR TILLÄMPLIGA PÅ DE MILITÄR OCH CIVIL PERSONAL SOM UTSTATIONERAS TILL EU:s INSTITUTIONER

ARTIKEL 7

Militär och civil personal som utstationeras till EU:s institutioner får inneha och bära vapen i enlighet med artikel 13 när de arbetar vid högkvarter eller styrkor som kan komma att ställas till EU:s förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av sådana insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar, eller när de deltar i uppdrag i samband med sådana insatser.

ARTIKEL 8

1. Militär och civil personal som utstationeras till EU:s institutioner skall åtnjuta immunitet mot varje slag av rättsligt förfarande när det gäller i tjänsten gjorda, skriftliga eller muntliga uttalanden samt i tjänsten utförda handlingar; immuniteten skall kvarstå även när de har avslutat sin tjänstgöring.
2. Den immunitet som avses i denna artikel skall beviljas i EU:s intresse och inte till förmån för de berörda personerna.
3. Både den behöriga myndigheten i den sändande staten och de berörda EU-institutionerna skall upphäva immuniteten för militär eller civil personal som är utstationerad till EU:s institutioner, om immuniteten skulle hindra att rättvisa skipas och om denna behöriga myndighet och den berörda EU-institutionen kan göra detta utan att det skadar Europeiska unionens intressen.
4. EU:s institutioner skall alltid samarbeta med behöriga myndigheter i medlemsstaterna för att underlätta rättskipningen och skall vidta åtgärder för att hindra missbruk av den immunitet som tillerkänns enligt denna artikel.
5. Om en behörig myndighet eller rättsinstans i en medlemsstat anser att missbruk av immunitet som tillerkänns enligt denna artikel har förekommit, skall den behöriga myndigheten i den sändande staten och den berörda EU-institutionen på begäran samråda med den behöriga myndigheten i den berörda medlemsstaten för att avgöra om sådant missbruk verkligen har förekommit.
6. Om samrådet inte leder till ett för båda parter tillfredsställande resultat, skall tvisten prövas av den berörda EU-institutionen i syfte att finna en lösning.

7. Om tvisten inte kan lösas, skall den berörda EU-institutionen anta detaljerade arrangemang för dess lösning. Vad rådet beträffar, skall sådana arrangemang antas enhälligt.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

DEL III

BESTÄMMELSER SOM ENDAST ÄR TILLÄMPLIGA PÅ HÖG- KVARTEREN OCH PÅ STYRKORNA SAMT PÅ DEN MILITÄRA OCH CIVILA PERSONAL SOM TJÄNSTGÖR DÄR

ARTIKEL 9

Inom ramen för förberedandet och genomförandet av de insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar, skall högkvarteren och styrkorna och den personal vid dessa som avses i artikel 1 samt deras utrustning tillåtas transitering och tillfällig förläggning på en medlemsstats territorium med förbehåll för godkännande från den statens behöriga myndigheter.

ARTIKEL 10

Militär och civil personal skall erhålla akut läkar- och tandläkarvård samt sjukhusvård på samma villkor som jämförbar personal i den mottagande staten.

ARTIKEL 11

Med förbehåll för de avtal och arrangemang som är i kraft eller som kan komma att ingås av de behöriga myndigheterna i den mottagande staten och den sändande staten efter det att detta avtal har trätt i kraft, skall enbart den mottagande statens myndigheter ha ansvar för att vidta lämpliga åtgärder för att byggnader och mark som förbanden, de operativa enheterna och de övriga organen kan behöva samt tillhörande tjänster ställs till deras förfogande. Avtalen och arrangemangen skall i möjligaste mån överensstämma med reglementena om inkvartering och förläggning av liknande förband, operativa enheter och övriga organ i den mottagande staten.

Såvida det inte finns ett arrangemang som föreskriver motsatsen, skall den mottagande statens lagar gälla för de rättigheter och skyldigheter som vistelsen i eller användningen av byggnader, mark och tjänster medför.

ARTIKEL 12

1. Förband, operativa enheter och organ som normalt består av militär eller civil personal skall ha rätt att enligt avtal med den mottagande staten upprätthålla ordningen i alla de läger, inrättningar, högkvarter eller andra anläggningar som uteslutande används av dem. Förbandens, de

operativa enheternas och organens polis får vidta alla lämpliga åtgärder för att upprätthålla ordning och säkerhet i anläggningarna.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

2. Utanför anläggningarna skall den polis som avses i punkt 1 användas endast efter överenskommelse med den mottagande statens myndigheter och i samarbete med dessa, och endast i den mån det är nödvändigt för att upprätthålla disciplin och ordning bland medlemmarna av förbanden, de operativa enheterna eller organen.

ARTIKEL 13

1. Militär personal får inneha och bära tjänstevapen, under förutsättning att de har tillstånd till detta genom order och efter överenskommelse med myndigheterna i den mottagande staten.

2. Civil personal får äga och bära tjänstevapen, under förutsättning att de har tillstånd till detta enligt nationella föreskrifter i den sändande staten och efter medgivande av myndigheterna i den mottagande staten.

ARTIKEL 14

Högkvarteren och styrkorna skall ha rätt till samma lättnader i fråga om post och telekommunikationer, transportlättnader och nedsatta avgifter som styrkorna i vistelsestaten, i enlighet med regler och föreskrifter i den staten.

ARTIKEL 15

1. Ett högkvarters arkiv och andra officiella dokument som förvaras i lokaler som används av högkvarteret eller som innehas av vederbörligen godkända medlemmar av högkvarteret skall vara okränkbara, utom om högkvarteret har avstått från denna typ av immunitet. Högkvarteret skall på begäran av den mottagande staten och i närvaro av en företrädare för den staten styrka dokumentens art, för att man skall kunna bekräfta att de omfattas av immunitet enligt denna artikel.

2. Om en behörig myndighet eller en rättslig instans i den mottagande staten anser att ett missbruk av den okränkbarhet som ges genom denna artikel har ägt rum, skall rådet på begäran samråda med de behöriga myndigheterna i den mottagande staten för att fastställa huruvida ett sådant missbruk har ägt rum.

3. Om samrådet inte leder till ett för båda berörda parter tillfredsställande resultat, skall tvisten prövas av rådet i syfte att finna en lösning. Om tvisten inte kan lösas, skall rådet enhälligt anta detaljerade arrangemang för dess lösning.

ARTIKEL 16

För undvikande av dubbelbeskattning gäller följande, vid tillämpningen av konventioner om dubbelbeskattning ingångna mellan medlemsstater,

utan att det påverkar den mottagande statens rätt att beskatta militär och civil personal som är medborgare i eller som har sin hemvist i den mottagande staten:

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

1. Om beskattning av något slag i den mottagande staten beror av den skattskyldiges bostad eller hemvist, skall de perioder då militär eller civil personal befinner sig på den mottagande statens territorium enbart i egenskap av militär eller civil personal inte räknas som en bosättningsperioder eller som perioder som skapar ändring av bostad eller hemvist vid beskattningen.

2. Militär och civil personal skall i den mottagande staten vara befriade från skatt på löner och ersättningar som utbetalas till dem av den sändande staten i deras egenskap av sådan personal samt från skatt på allt lösöre som tillhör dem och som finns i den mottagande staten enbart på grund av deras tillfälliga närvaro i den staten.

3. Denna artikel skall inte förhindra beskattning av militär eller civil personal för all annan lönsam verksamhet som de kan tänkas ägna sig åt i den mottagande staten, utöver anställningen som sådan personal, och, utom när det gäller den lön, de ersättningar och det lösöre som avses i punkt 2, skall denna artikel inte utgöra något hinder för beskattning som militär eller civil personal är underkastad enligt den mottagande statens lag, även om han/hon anses ha sin bostad eller sitt hemvist utanför denna stats territorium.

4. Denna artikel skall inte tillämpas på avgifter: 'Avgift' innebär tullar och alla övriga avgifter och skatter som skall betalas på import eller export i förekommande fall, utom pålagor och skatter som endast utgör betalning för utförda tjänster.

ARTIKEL 17

1. Den sändande statens myndigheter skall ha rätt att utöva all jurisdiktion i brottmål och disciplinärenden som den sändande statens lagstiftning ger dem gentemot såväl militär som civil personal om denna civila personal omfattas av den lagstiftning som styr samtliga eller vissa av de väpnade styrkorna i den sändande staten, med anledning av dess utstationering vid dessa styrkor.

2. Den mottagande statens myndigheter skall ha rätt att utöva sin jurisdiktion gentemot militär och civil personal och dess underhållsberättigade personer för brott som begås på den mottagande statens territorium och är straffbelagda enligt denna stats lagstiftning.

3. Den sändande statens myndigheter skall ha rätt att utöva exklusiv jurisdiktion gentemot såväl militär som civil personal, om denna civila personal omfattas av den lagstiftning som styr samtliga eller vissa av de väpnade styrkorna i den sändande staten, med anledning av deras utstationering vid dessa styrkor, för brott som är straffbelagda enligt den sän-

dande statens lagstiftning, inklusive sådana brott mot den sändande statens säkerhet som inte omfattas av den mottagande statens lagstiftning.

4. Den mottagande statens myndigheter skall ha rätt att utöva exklusiv jurisdiktion gentemot militär och civil personal och dess underhållsberättigade personer för brott som är straffbelagda enligt den mottagande statens lagar, inklusive sådana brott mot den mottagande statens säkerhet som inte omfattas av den sändande statens lagstiftning.

5. Följande skall anses utgöra brott mot statens säkerhet enligt punkterna 3, 4 och 6 i denna artikel:

a) Förräderi.

b) Sabotage, spioneri eller brott mot lagstiftningen om statshemligheter eller mot det nationella försvaret.

6. Vid fall av konkurrerande jurisdiktion skall följande regler tillämpas:

a) Den sändande statens behöriga myndigheter skall ha rätt att med förtur utöva sin jurisdiktion gentemot såväl militär som civil personal, om denna civila personal omfattas av den lagstiftning som styr samtliga eller vissa av de väpnade styrkorna i den sändande staten, med anledning av dess utstationering vid dessa styrkor, i fråga om följande:

i) Brott som endast skadar den sändande statens säkerhet eller egendom eller brott som endast skadar militär eller civil personal från den sändande staten eller underhållsberättigade personer i fråga om person eller egendom.

ii) Brott till följd av handling eller försummelse i tjänsten.

b) Vid andra brott skall den mottagande statens myndigheter med förtur utöva sin jurisdiktion.

c) Om den stat som har rätt att med förtur utöva sin jurisdiktion beslutar att avstå från denna rätt, skall den snarast möjligt underrätta den andra statens myndigheter om detta. Myndigheterna i den stat som har rätt att med förtur utöva sin jurisdiktion skall välvilligt behandla en begäran från den andra statens myndigheter om att avstå från denna rätt om den andra staten anser detta vara av särskild vikt.

7. Bestämmelserna i denna artikel skall inte medföra rätt för den sändande statens myndigheter att utöva jurisdiktion gentemot medborgare i den mottagande staten eller personer som har sitt hemvist där, såvida de inte är medlemmar av den sändande statens väpnade styrkor.

1. Varje medlemsstat skall avstå från att begära ersättning av en annan medlemsstat för skador som uppstått på egendom som tillhör staten och som används inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i FEU, inbegripet övningar,

a) om skadan orsakas av militär eller civil personal från den andra medlemsstaten vid tjänsteutövning inom ramen för de ovannämnda insatserna, eller

b) om skadan orsakas av den andra medlemsstatens fordon, fartyg eller luftfartyg, när dessa används av dess styrkor, förutsatt antingen att det fordon, fartyg eller luftfartyg som orsakade skadan användes inom ramen för de ovannämnda insatserna eller att skadan orsakades på egendom som används under samma villkor.

En medlemsstat skall även avstå från att begära ersättning för bärgning tills sjöss från andra medlemsstater, förutsatt att det fartyg eller den last som bärgats är en medlemsstats egendom och används av dess väpnade styrkor inom ramen för de ovannämnda insatserna.

2. a) Vid andra skador än skador som orsakas eller uppstår så som anges i punkt 1 på en medlemsstats egendom som är belägen på medlemsstatens territorium skall den andra medlemsstatens ansvar och skadebeloppet avgöras genom förhandling mellan de medlemsstaterna, om de inte enas om annat.

b) Varje medlemsstat skall emellertid avstå från att begära skadestånd, om skadan understiger ett visst belopp, som skall fastställas genom enhälligt beslut av rådet.

Varje annan medlemsstat vars egendom har skadats vid samma olycka skall också avstå från sitt krav upp till de belopp som anges ovan.

3. Vid tillämpning av punkterna 1 och 2 skall uttrycket "en medlemsstats egendom" omfatta fartyg som chartrats obemannade av en medlemsstat eller rekvirerats av medlemsstaten med ett kontrakt om obemannad charter eller tagits såsom pris, utom den del av förlustrisken och ansvaret som ett annat organ än medlemsstaten står för.

4. Varje medlemsstat skall avstå från att begära skadestånd av en annan medlemsstat, om militär eller civil personal vid dess styrkor har skadats eller omkommit i tjänsten.

5. Skadeståndskrav (utom till följd av avtal eller på grund av att punkt 6 eller 7 är tillämplig) på grund av en handling eller underlåtenhet som militär eller civil personal har begått i tjänsten eller på grund av en annan handling, underlåtenhet eller olycka som en styrka är lagligen ansvarig för och som på den mottagande statens territorium skadat en annan

tredje part än någon av medlemsstaterna skall behandlas av den mottagande staten enligt följande bestämmelser:

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

a) Skadeståndskrav skall lämnas in, behandlas och regleras eller prövas i enlighet med de lagar och andra författningar i den mottagande staten som är tillämpliga på krav som härrör från dess egna väpnade styrkors verksamheter.

b) Den mottagande staten får bedöma alla sådana krav och betala det belopp som överenskommits eller fastställs genom dom i dess egen valuta.

c) Betalningen skall vara slutgiltigt bindande för de berörda medlemsstaterna, vare sig den följer av en direkt uppgörelse i ärendet, av ett avgörande i den behöriga domstolen i den mottagande staten eller av ett slutligt avgörande i en sådan domstol om nekad betalning.

d) Skadestånd som betalas av den mottagande staten skall meddelas de berörda medlemsstaterna, som samtidigt skall få del av alla detaljer och ett förslag till fördelning i enlighet med leden e i, ii och iii. Om inget svar har inkommit inom två månader, skall förslaget till fördelning anses vara godkänt.

e) Kostnaden för att uppfylla krav enligt leden a-d och punkt 2 skall fördelas mellan medlemsstaterna på följande sätt:

i) När endast en sändande stat är ansvarig, skall skadeståndsbeloppet fördelas med 25 % av beloppet för den mottagande staten och 75 % för den sändande staten.

ii) När mer än en stat är ansvarig för skadan, skall skadeståndsbeloppet fördelas lika mellan de ansvariga staterna; om den mottagande staten inte är en av de ansvariga staterna, skall emellertid dess bidrag vara hälften av varje sändande stats bidrag.

iii) Om skadan har orsakats av medlemsstaternas styrkor utan att det är möjligt att tydligt tillskriva en eller flera av styrkorna skadan, skall skadeståndsbeloppet fördelas lika mellan de berörda medlemsstaterna; om den mottagande staten inte är en av de stater vars styrkor har orsakat skadan, skall emellertid dess bidrag vara hälften av varje sändande stats bidrag.

iv) Varje halvår skall en förteckning över de belopp som den mottagande staten betalat under det föregående halvåret för de ärenden där en förslagen procentuell fördelning har godkänts skickas till de berörda sändande staterna tillsammans med en begäran om återbetalning. Återbetalningen skall göras snarast, i den mottagande statens valuta.

f) I de fall då en medlemsstat, på grund av att bestämmelserna i leden b och e tillämpas, åläggs en alltför betungande kostnad, kan denna medlemsstat begära att de övriga berörda medlemsstaterna reglerar ärendet genom förhandling sinsemellan på en annan grundval.

g) En dom mot militär eller civil personal får inte verkställas, om domen har avkunnats i den mottagande staten i en tvist som har sin grund i tjänstens utförande.

h) Utom om led e skall tillämpas på ett skadeståndskrav som omfattas av punkt 2, skall bestämmelserna i denna punkt inte tillämpas på krav med anledning av eller i samband med framförande eller drift av ett fartyg, lastning eller lossning eller transport av en last, utom krav för dödsfall eller personskada på vilka punkt 4 inte är tillämplig.

6. Krav riktade mot militär eller civil personal på grundval av ohederliga handlingar eller försummelser utanför tjänsten skall behandlas på följande sätt:

a) Den mottagande statens myndigheter skall utreda skadeståndskravet och fastställa ett rättvist och rimligt skadestånd för käranden, med beaktande av alla omständigheter i fallet, inklusive den skadelidande personens uppförande, samt utarbeta en rapport om ärendet.

b) Rapporten skall skickas till den sändande statens myndigheter, som skyndsamt skall avgöra om de skall utbetala ett skadestånd i godo och i så fall vilket beloppet.

c) Om ett erbjudande om skadestånd i godo framförs och godtas som fullständig ersättning av käranden, skall den sändande statens myndigheter själva betala skadeståndet och underrätta vistelsestatens myndigheter om sitt beslut och det belopp som utbetalats.

d) Bestämmelserna i denna punkt skall inte påverka behörigheten för domstolarna i den mottagande staten att pröva anspråk mot militär eller civil personal så vitt en fullt tillfredsställande betalning inte har gjorts.

7. Skadeståndskrav som grundar sig på otillåten användning av en sändande stats styrkors fordon skall behandlas i enlighet med punkt 6, utom om förbandet, den operativa enheten eller organet i fråga är lagligen ansvarigt.

8. Vid tvist om huruvida militär eller civil personals otillbörliga handling eller försummelse har ägt rum i tjänsten eller huruvida användningen av ett fordon som tillhör den sändande statens styrkor har varit otillåten skall ärendet regleras genom förhandling mellan de berörda medlemsstaterna.

9. Den sändande staten får inte, när det gäller den civilrättsliga behörigheten för den mottagande statens domstolar, åberopa immunitet mot den mottagande statens domstolars behörighet för militärer och civil personal, utom i den omfattning som anges i punkt 5 g.

10. Den sändande statens och den mottagande statens myndigheter skall bistå varandra i anskaffandet av det bevismaterial som behövs för rättvisa förhandlingar och beslut avseende skadeståndskrav som berör medlemsstaterna.

11. Eventuella tvister i samband med regleringen av krav vilka inte kan regleras genom förhandlingar mellan de berörda medlemsstaterna skall hänskjutas till en skiljedomare som, genom överenskommelse mellan de berörda medlemsstaterna, skall utses bland sådana medborgare i den mottagande staten vilka innehar eller har innehaft ett högt domarämbete. Om de berörda medlemsstaterna inte inom två månader kan enas om en skiljedomare, kan var och en av de berörda medlemsstaterna begära att ordföranden för Europeiska gemenskapernas domstol utser en person med ovan nämnda kvalifikationer.

DEL IV

SLUTBESTÄMMELSER

ARTIKEL 19

1. Detta avtal skall godkännas av medlemsstaterna i enlighet med deras respektive konstitutionella krav.

2. Medlemsstaterna skall till generalsekreteraren för Europeiska unionens råd anmäla när de har avslutat de konstitutionella förfarandena för godkännande av detta avtal.

3. Detta avtal träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter att den sista medlemsstaten har inkommit med anmälan om att dess konstitutionella förfaranden som avses i punkt 2 har avslutats.

4. Generalsekreteraren för Europeiska unionens råd skall vara depositarie för detta avtal. Depositarien skall i Europeiska unionens officiella tidning offentliggöra detta avtal och, efter det att de konstitutionella förfarandena i punkt 2 har avslutats, ett meddelande om dess ikraftträdande.

5.

a) Detta avtal skall endast vara tillämpligt på Europeiska unionens medlemsstaters moderland.

b) Varje medlemsstat kan meddela generalsekreteraren för Europeiska unionens råd att detta avtal även skall tillämpas på andra territorier för vilkas internationella förbindelser staten är ansvarig.

- 6.
- a) Bestämmelserna i delarna I och III i detta avtal endast vara tillämpliga på sådana högkvarter och styrkor samt den personal vid dessa som kan komma att ställas till EU:s förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i EU-fördraget, inbegripet övningar, i den mån dessa högkvarters eller styrkors samt deras personals status inte regleras genom något annat avtal.
 - b) I de fall då dessa högkvarters och styrkors och deras personals status regleras genom ett annat avtal och då dessa högkvarter och styrkor samt deras personal är verksamma i ovan nämnda sammanhang, får särskilda arrangemang ingås mellan EU och de berörda staterna och organisationerna för att avgöra vilket avtal som skall tillämpas på den berörda operationen eller övningen.
 - c) I de fall där det inte har varit möjligt att ingå sådana särskilda arrangemang skall det andra avtalet förbli tillämpligt för den berörda operationen eller övningen.

7. I de fall då tredje länder deltar i verksamhet på vilken det här avtalet är tillämpligt får avtal eller arrangemang som reglerar sådan medverkan inbegripa en bestämmelse om att det här avtalet inom ramen för de verksamheterna även är tillämpligt på dessa tredje stater.

8. Bestämmelserna i detta avtal får ändras genom enhällig skriftlig överenskommelse mellan företrädarna för Europeiska unionens medlemsstaters regeringar, församlade i rådet.

BILAGA

UTTALANDEN

UTTALANDE AV EU:S MEDLEMSSTATER

När detta avtal har undertecknats kommer medlemsstaterna att göra sitt yttersta för att så snart som möjligt uppfylla kraven enligt sina egna konstitutionella förfaranden, så att detta avtal snarast kan träda i kraft.

UTTALANDE AV SVERIGE

Sveriges regering förklarar härmed att artikel 17 i detta avtal inte innebär någon rätt för den sändande staten att utöva jurisdiktion på Sveriges territorium. I synnerhet ger denna bestämmelse inte den sändande staten någon rätt att inrätta domstolar eller verkställa domar inom Sveriges territorium.

Detta påverkar inte på något sätt fördelningen av jurisdiktion mellan den sändande staten och den mottagande staten enligt artikel 17. Inte heller påverkar det den sändande statens rätt att utöva sådan jurisdiktion inom

sitt eget territorium när de personer som omfattas av artikel 17 återvänt till den sändande staten.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 7

Detta hindrar inte heller att lämpliga åtgärder som omedelbart krävs för att garantera upprätthållande av ordning och säkerhet inom styrkan vidtas inom Sveriges territorium av den sändande statens militära myndigheter.

1 Förslag till lag om ändring i brottsbalken

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 7 b § brottsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

7 b §¹

Om det vid besök i Sverige av en främmande stats militära styrka inom ramen för internationellt samarbete har begåtts brott av den främmande statens personal som hör till styrkan, får åtal för brottet väckas endast efter förordnande av regeringen.

Den som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtalas för brott som han eller hon har begått under sin vistelse här endast efter förordnande av regeringen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1996:401.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (1957:668) om utlämning för brott skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges.

Vad som nu sagts utgör ej hinder att, om gärningen innefattar jämväl brott för vilken utlämning eljest må ske, utlämna personen för det brottet.

Föreslagen lydelse

5 §¹

För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges.

Första stycket gäller inte

1. om gärningen även innefattar brott för vilken utlämning annars får ske, eller

2. om ett avslag på denna grund skulle strida mot en internationell överenskommelse som gäller mellan Sverige och den ansökande staten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1994:2066.

3 Förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 §²

Främmande stats militära styrka och dess personal som deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred i enlighet med avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, åtnjuter immunitet och privilegier i den utsträckning som anges i avtalet när det gäller import till och export från Sverige.

För främmande stats militära styrka och dess personal som befinner sig i Sverige inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, skall immunitet och privilegier gälla såvitt avser avgifter och skatter vid bruk av fordon i vägtrafik samt import till och export från Sverige i den utsträckning som anges i följande avtal:

1. avtalet den 9 maj 1994 mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och de andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor, och

2. avtalet den 13 december 2001 mellan de stater som deltar i den multinationella snabbinsatsbrigaden för FN-insatser om status för deras styrkor.

För personal vid någon av Europeiska unionens institutioner samt för högkvarter som verkar inom ramen för Europeiska unionens krishantering gäller immunitet i enlighet med vad som framgår av artikel 8 respektive artikel 15 i avtalet den 17 november 2003 mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens

¹ Lagen omtryckt 1994:717.

² Senaste lydelse 1996:404.

militära stab, för de högkvarter och styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställs till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang.

Prop. 2004/05:7

Bilaga 8

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet

Prop. 2004/05:7
Bilaga 8

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet¹ skall upphöra att gälla vid utgången av 2004.

¹ Senaste lydelse 1996:402.

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 8

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Tullfrihet gäller för varor som förtullas för främmande stats beskickning eller konsulat eller en beskicknings- eller konsulatsmedlem eller dennes familj enligt lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

Tullfrihet gäller också för varor som förtullas för en internationell organisation eller en person som är knuten till en sådan organisation, om organisationen eller personen är upptagen i lagen om immunitet och privilegier i vissa fall eller i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen och är berättigad till tullfrihet enligt stadga eller avtal som gäller i förhållande till Sverige.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är *giltigt* i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka som *här i landet deltar i utbildning för fredsfrämjande verksamhet inom ramen för samarbetet Partnerskap för fred* eller för *en person som hör till en sådan styrka*.

Vidare gäller tullfrihet enligt villkor i avtal som är *i kraft* i förhållande till Sverige för varor som förtullas för en främmande stats militära styrka *eller dess personal, som befinner sig i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1996:405.

6 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs att 11 kap. 3 § vapenlagen (1996:67) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

3 §¹

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka *vid besök* i Sverige inom ramen för internationellt samarbete.

Regeringen får besluta att lagen inte skall gälla skjutvapen och ammunition som innehas av en främmande stats militära styrka *som befinner sig* i Sverige inom ramen för internationellt *militärt* samarbete *eller internationell krishantering*.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

¹ Senaste lydelse 1996:67.

7 Förslag till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller vid militärt samarbete och samarbete om krishantering som Sverige bedriver med annan stat eller internationell organisation.

2 § Om en utländsk fysisk eller juridisk person som saknar hemvist här i landet, efter inbjudan av svensk myndighet i Sverige deltar i sådant samarbete som sägs i 1 §, och det enligt internationell överenskommelse gäller särskilda bestämmelser i fråga om dennes skadeståndsskyldighet, skall svenska staten i stället för den utländska personen ersätta skada som uppkommer i samband med dennes tjänsteutövning under vistelsen och för vilken den utländska personen annars skulle ha varit skadeståndsskyldig enligt svensk lag. Staten skall dock inte ersätta skada som uppkommer hos en sådan utländsk person.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Lagrådets yttrande

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2004-06-15

Närvarande: f.d. justitierådet Lars K Beckman, f.d. justitierådet Inger Nyström och regeringsrådet Bengt-Åke Nilsson.

Vissa rättigheter vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering

Enligt en lagrådsremiss den 3 juni 2004 (Försvarsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i brottsbalken,
2. lag om ändring i lagen (1957:668) om utlämning för brott,
3. lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall,
4. lag om ändring i lagen (1994:588) om utbildning för fredsfrämjande verksamhet,
5. lag om ändring i lagen (1994:1547) om tullfrihet m.m.,
6. lag om ändring i vapenlagen (1996:67),
7. lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering.

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mikael Andersson.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i brottsbalken

2 kap. 7 b §

I 2 kap. brottsbalken finns bestämmelser om tillämpligheten av svensk lag och svensk domstols behörighet. För brott som begåtts i Sverige är huvudregeln att lagföringen skall äga rum här. Gärningsmannens nationalitet och hemvist saknar därvid betydelse. Enligt 7 § skall domstolen emellertid iaktta de begränsningar som följer av allmänt erkända folkrättsliga grundsatser eller av överenskommelse med främmande makt.

Bestämmelserna i 7 a och 7 b §§ innebär att i vissa angivna situationer frågan om åtal i det enskilda fallet skall avgöras av regeringen. Enligt 7 b § krävs sålunda regeringens förordnande om brott har begåtts av personal som tillhör en främmande makts militära styrka som besöker Sverige inom ramen för internationellt samarbete.

Den nu föreslagna ändringen av 7 b § är föranledd av att EU:s nya avtal om status för personal vid viss verksamhet, EU SOFA, omfattar såväl militär som civil personal. Paragrafen måste därför utvidgas till att avse även den sist nämnda kategorin. Samtidigt har en justering vidtagits för att undanröja tolkningsproblem som kan uppkomma med lokutionen ”vid besök i Sverige”, eftersom t.ex. uppdrag inom ramen för internationell krishantering skulle kunna medföra en längre tids vistelse i landet.

Förslagets formulering ”den som befinner sig i Sverige” kan emellertid, trots sammanhanget, enligt Lagrådets mening enligt ordalydelsen läsas så att envar, och då även svenska medborgare eller utlänningar med hemvist här, som befinner sig i Sverige i någon i paragrafen angiven situation finge åtalas för brott endast efter förordnande av regeringen. Lagrådet föreslår därför, med hänsynstagande till de lokutioner som används bl.a. i 2 kap. 2 och 7 a §§ brottsbalken och i det remitterade förslaget till lag om skadeståndsansvar vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering, att 2 kap.

7 b § ges följande lydelse:

”En utlänning som saknar hemvist i Sverige men som befinner sig här i landet inom ramen för internationellt militärt samarbete eller internationell krishantering och som omfattas av avtal som är i kraft i förhållande till Sverige, får åtalas för brott som han eller hon har begått under sin vistelse här endast efter förordnande av regeringen.”

Förslaget till lag om ändring i lagen om utlämning för brott

5 §

I gällande lydelse innehåller 5 § första stycket utlämningslagen ett förbud mot utlämning för militära brott. Enligt andra stycket utgör

detta förbud inte hinder att, om gärningen innefattar jämväl brott för vilket utlämning eljest må ske, utlämna personen för det brottet.

Prop. 2004/05:7
Bilaga 9

Innebörden av det remitterade förslaget är att utlämning för militära brott skall vara möjligt inom ramen för internationellt militärt samarbete och internationell krishantering. Enligt Lagrådets mening skulle detta undantag komma till tydligare uttryck om det knöts direkt till förbudet i första stycket. Det kan också anmärkas att den i remissen föreslagna omredigeringen av andra stycket har medfört en saklig ändring av det nu gällande undantaget.

Mot bakgrund av det anförda förordar Lagrådet att 5 § första stycket ges följande lydelse och att andra stycket lämnas oförändrat:

”För gärningar som nämns i de föreskrifter i 16 kap. brottsbalken som avser brott av krigsman eller i 21 kap. brottsbalken eller i lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt får utlämning inte medges, om inte annat följer av en internationell överenskommelse som är i kraft mellan Sverige och den ansökande staten.”

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 september 2004

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Engqvist, Freivalds, Sahlin, Pagrotsky, Östros, Messing, Lövdén, Ringholm, Y. Johansson, Sommestad, Karlsson, Lund, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin

Föredragande: statsrådet Björklund

Regeringen beslutar proposition 2004/05:7 Vissa rättigheter vid internationellt militärt samarbete och internationell krishantering.